

เปรียบเทียบผลการค้าระหว่างประเทศหลังทำเขตการค้าเสรีใน
กลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC)

พัทธกานต์ ภัททานุวัตร

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

A COMPARISON OF INTERNATIONAL TRADE AFTER THE FREE
TRADE AGREEMENT IN THE SOUTH ASIAN ASSOCIATION
FOR REGIONAL COOPERATION (SAARC)

PHATTHAKAN PHATTHANUWAT

A THESIS PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ECONOMICS

2019

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ เปรียบเทียบผลการค้าระหว่างประเทศหลังทำเขตการค้าเสรีใน
กลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC)

ชื่อผู้เขียน นางสาวพัทธากานต์ ภัททานุวัตร

ชื่อปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ปีการศึกษา 2562

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เบญจวรรณрі โสดีช่วงนิรันดร์ ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ปริณภา จิตราภักดิ์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้าระหว่างไทยกับประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้ และผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ต่อการค้า โดยเลือกศึกษา 3 ประเทศที่มีมูลค่าการค้ามากที่สุด คือ อินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ ใช้ข้อมูลทศนิยมระหว่างปี พ.ศ. 2543-2560 วิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยเชิงซ้อน ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยหลักที่กำหนดการส่งออกของไทยไปยังประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ ได้แก่ รายได้ของประเทศในกลุ่มนี้ ส่วนปัจจัยด้านราคาสินค้าส่งออกไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดการส่งออก สำหรับข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศอินเดีย ส่งผลให้การส่งออกของไทยไปยังประเทศอินเดียเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการนำเข้าของไทยจากประเทศสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ พบว่า รายได้ของไทยและราคาสินค้านำเข้าไม่ได้มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดการนำเข้าสินค้าของไทยจากประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ สำหรับข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศอินเดีย ส่งผลให้มีการนำเข้าของไทยจากประเทศอินเดียเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ABSTRACT

Thesis Title A Comparison of International Trade After the Free
Trade Agreement in the South Asian Association
for Regional Cooperation (SAARC)

Student's Name Miss Phatthakan Phatthanuwat

Degree Sought Master of Economics

Academic Year 2019

Advisory Committee

1. Asst. Prof. Dr. Benchawanaree Chodchuangnirun Chairperson
2. Assoc. Prof. Dr. Parinnapha Chitraphan

In this thesis, the researcher examines factors affecting trade between Thailand and countries in the South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC) and the impact of the Free Trade Agreement (FTA) between Thailand and countries in SAARC.

The three countries selected for the study that exhibited the highest trade values were India, Pakistan, and Bangladesh. Secondary data from 2000 to 2017 were analyzed using multiple regression equation.

Findings showed that the major factor determining the exports from Thailand to countries in SAARC was the income of the countries in this group. The factor of export price did not play an important role in the determination of the exports. FTA with India resulted in the exports from

Thailand to India increasing at a statistically significant level. The imports by Thailand from countries in SAARC found that the income of Thailand and the import price did not play an important role in the determination of the importing of products by Thailand from the countries in SAARC. FTA with India resulted in the imports by Thailand from India increasing at a statistically significant level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. เบญจวรรณรี โชติช่วงนิรันดร์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์
ดร. ปริณภา จิตราภรณ์ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์
อัมรินทร์ พงศ์ นัทรากม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร. ถวิล
นิลใบ และอาจารย์วนิดา พิมพ์โคตร ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ให้คำปรึกษา
คำแนะนำในการแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งข้อเสนอแนะ
ที่เป็นประโยชน์จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ตลอดจนคณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหงทุกท่านที่คอยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้เขียนขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ มารดา และสมาชิกในครอบครัวทุก ๆ ท่าน ที่คอยห่วงใย
ให้ความอนุเคราะห์ และให้กำลังใจเสมอมา ขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโท
สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ รุ่นที่ 21 รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดี
มาโดยตลอด จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ท้ายที่สุด คุณประโยชน์อันใดซึ่งเกิดจากการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียน
ขอมอบความดีนั้นแด่บุคคลดังกล่าวข้างต้น หากมีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องประการใด
ผู้เขียนขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

พัทธกานต์ ภัททานุวัตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญตาราง.....	(10)
สารบัญภาพประกอบ	(14)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 แนวคิดทางทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดทางทฤษฎี.....	11
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	21
3 สถานการณ์ทางการค้าของสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้.....	53
ความเป็นมาของสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้.....	53
การค้าระหว่างประเทศของสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้...	54
ประเทศอินเดีย.....	61
ประเทศปากีสถาน	84
ประเทศบังกลาเทศ	101

บทที่	หน้า
4 วิธีดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย	118
วิธีดำเนินการวิจัย	118
ผลการวิเคราะห์ปริมาณส่งออก.....	120
ผลการวิเคราะห์ปริมาณนำเข้า.....	124
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	128
สรุปผลการวิจัย	128
ข้อเสนอแนะ	132
ภาคผนวก	
ก ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์	137
ข ผลการวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกและการนำเข้า.....	142
บรรณานุกรม	152
ประวัติผู้เขียน.....	158

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศที่อยู่ในสมาคม ความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2555-2560	3
2 มูลค่าการส่งออกของไทยไปประเทศในสมาคมความร่วมมือภูมิภาค เอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2557-2560	5
3 จำนวนแรงงาน (ชั่วโมง) ที่ใช้ในการผลิตสินค้าแต่ละหน่วย	14
4 สรุปคุณสมบัติของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ	18
5 สรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่ทำการศึกษา	44
6 สรุปปัจจัยที่ใช้ในแบบจำลอง	52
7 การค้าระหว่างประเทศของกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ กับตลาดโลก ปี พ.ศ. 2556-2560	55
8 ตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่ง ภูมิภาคเอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2557-2560	56
9 ตลาดนำเข้าสินค้าที่สำคัญของประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่ง ภูมิภาคเอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2557-2560	57
10 มูลค่าการค้าของไทยกับประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาค เอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2556-2560	58
11 สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่ง ภูมิภาคเอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2557-2560	59
12 สินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่ง ภูมิภาคเอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2557-2560	60
13 ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจของอินเดีย ปี พ.ศ. 2556-2560	62
14 สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของอินเดีย ปี พ.ศ. 2560	65

ตาราง	หน้า
15 การค้าระหว่างประเทศของอินเดียกับตลาดโลก ปี พ.ศ. 2556-2560	66
16 ตลาดส่งออกที่สำคัญของอินเดีย ปี พ.ศ. 2557-2560.....	67
17 สินค้าส่งออกที่สำคัญของอินเดียไปตลาดโลก ปี พ.ศ. 2558-2560.....	68
18 ตลาดนำเข้าที่สำคัญของอินเดีย ปี พ.ศ. 2557-2560.....	70
19 สินค้านำเข้าที่สำคัญของอินเดียจากตลาดโลก ปี พ.ศ. 2558-2560	72
20 มูลค่าการค้าของอินเดียกับไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2560.....	74
21 สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปอินเดีย ปี พ.ศ. 2557-2560.....	77
22 สินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากอินเดีย ปี พ.ศ. 2557-2560	78
23 สัดส่วนการลดภาษีสินค้า Early Harvest Scheme.....	80
24 การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-อินเดีย (TIFTA)	84
25 ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2556-2560.....	85
26 สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2560	88
27 การค้าระหว่างประเทศของปากีสถานกับตลาดโลก ปี พ.ศ. 2556-2560	89
28 ตลาดส่งออกที่สำคัญของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2557-2560.....	90
29 สินค้าส่งออกที่สำคัญของปากีสถานจากตลาดโลก ปี พ.ศ. 2558-2560.....	91
30 ตลาดนำเข้าที่สำคัญของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2557-2560	93
31 สินค้านำเข้าที่สำคัญของปากีสถานจากตลาดโลก ปี พ.ศ. 2558-2560.....	95
32 มูลค่าการค้าของปากีสถานกับไทย ปี พ.ศ. 2556-2560	97
33 สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปปากีสถาน ปี พ.ศ. 2557-2560.....	98
34 สินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากปากีสถาน ปี พ.ศ. 2557-2560	100
35 ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2556-2560.....	102
36 สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2560	105

ตาราง	หน้า
37 การค้าระหว่างประเทศของบังกลาเทศกับตลาดโลก ปี พ.ศ. 2556-2560.....	106
38 ตลาดส่งออกที่สำคัญของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2555-2558	107
39 สินค้าส่งออกที่สำคัญของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2558-2560.....	108
40 ตลาดนำเข้าที่สำคัญของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2555-2558	110
41 สินค้านำเข้าที่สำคัญของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2558-2560.....	102
42 มูลค่าการค้าของบังกลาเทศกับไทย ปี พ.ศ. 2556-2560	114
43 สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2557-2560	115
44 สินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2557-2560.....	116
45 ปัจจัยกำหนดปริมาณการส่งออกจากไทยไปประเทศคู่ค้า.....	123
46 ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการนำเข้าของไทยจากประเทศคู่ค้า	127
47 ข้อมูลมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าของประเทศไทย ปากีสถาน และบังกลาเทศ ในปี พ.ศ. 2543-2560.....	138
48 ข้อมูลดัชนีราคาสินค้านำเข้า ดัชนีราคาสินค้าส่งออก อัตราแลกเปลี่ยน และดัชนีราคาผู้บริโภคสินค้า ในปี พ.ศ. 2543-2560.....	139
49 ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี พ.ศ. 2543-2560	140
50 การวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกจากไทยไปอินเดีย	143
51 การวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกจากไทยไปปากีสถาน.....	144
52 การวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกจากไทยไปปากีสถาน หลังการปรับแก้ ปัญหาสหสัมพันธ์ (autocorrelation).....	145
53 การวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกจากไทยไปบังกลาเทศ.....	146
54 การวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกจากไทยไปบังกลาเทศ หลังการปรับแก้ ปัญหาสหสัมพันธ์ (autocorrelation).....	147
55 การวิเคราะห์ปริมาณการนำเข้าของไทยจากอินเดีย	148
56 การวิเคราะห์ปริมาณการนำเข้าของไทยจากปากีสถาน.....	149

ตาราง	หน้า
57 การวิเคราะห์ปริมาณการนำเข้าของไทยจากปากีสถาน หลังการปรับแก้ ปัญหาสหสัมพันธ์ (autocorrelation).....	150
58 การวิเคราะห์ปริมาณการนำเข้าของไทยจากบังกลาเทศ	151

สารบัญภาพประกอบ

ภาพ	หน้า
1 ผลกระทบของเขตการค้าเสรี: กรณีของประเทศไทย.....	20
2 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดีย ปี พ.ศ. 2555-2560 และ ประมาณการถึงปี พ.ศ. 2566	64
3 มูลค่าการค้าของอินเดียบกับไทย ปี พ.ศ. 2541-2560	76
4 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2555-2560 และ ประมาณการถึงปี พ.ศ. 2566	87
5 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2555-2560 และ ประมาณการถึงปี พ.ศ. 2566	104

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การค้าระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและเป็นแหล่งรายได้ของประเทศต่าง ๆ ในโลก โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาที่พึ่งพารายได้จากการส่งออกเป็นหลัก และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการร่วมมือกันเพื่อลดหรือยกเลิกภาษีและข้อจำกัดทางการค้าระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การขยายตัวทางการค้าและการลงทุนของประเทศสมาชิก ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่พึ่งพารายได้จากการส่งออก จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561) ในปี พ.ศ. 2560 การส่งออกสินค้าและบริการของไทย มีมูลค่าเท่ากับ 10,534,707.0 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 68.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product--GDP) และการนำเข้าสินค้าและบริการจากต่างประเทศ มีมูลค่าเท่ากับ 8,397,737.0 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 54.3 ของ GDP โดยประเทศไทยได้ดุลการค้าอยู่ที่ 2,136,970.0 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 13.8 ของ GDP ซึ่งจะเห็นว่า รายได้จากการค้าเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทย

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการเข้าร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจทั้งในระดับทวิภาคี (รายประเทศ) และระดับพหุภาคี (กลุ่มประเทศ) ซึ่งการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะเป็นการขยายโอกาสในการทำการค้าระหว่างกลุ่มประเทศที่มีการทำข้อตกลงร่วมกันมากยิ่งขึ้นในหลาย ๆ ด้าน เช่น การให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษี การค้า การลงทุน ที่จะนำไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจุบันไทยได้มีการทำข้อตกลงเพื่อรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement--FTA) กับหลายประเทศ ได้แก่ เขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไทย-ญี่ปุ่น ไทย-นิวซีแลนด์ และไทย-อินเดีย เป็นต้น

สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asian Association for Regional Cooperation--SAARC) เป็นองค์การความร่วมมือหลากหลายสาขาระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2528 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในภูมิภาคสามารถดำเนินชีวิตได้ทั้งในมิติการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และสร้างความร่วมมือกับเวทีระหว่างประเทศอื่น ๆ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ปัจจุบันมีสมาชิก 7 ประเทศ ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา มีจำนวนประชากรรวมกันมากกว่า 1 พันล้านคน หรือคิดเป็น 1 ใน 5 ของประชากรโลก (กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา, 2556) ดังนั้นประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้ จึงเป็นตลาดที่น่าสนใจและมีแนวโน้มในการเติบโตของมูลค่าการค้ากับไทยเพิ่มขึ้น เห็นได้จากมูลค่าการค้าของไทยกับ SAARC ในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่า 14,053.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา คิดเป็นอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ร้อยละ 33.1 โดยประเทศไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้า (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2562) (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศที่อยู่ในสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2555-2560

หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ปี พ.ศ.	มูลค่าการค้า				อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)		
	การค้ารวม	การส่งออก	การนำเข้า	ดุลการค้า	การค้ารวม	การส่งออก	การนำเข้า
2556	11,348.6	7,552.6	3,796.1	3,756.5	-0.8	-2.2	1.9
2557	11,268.9	7,946.8	3,322.2	4,624.6	-0.7	5.2	-12.5
2558	10,535.6	7,647.8	2,887.8	4,760.0	-6.5	-3.8	-13.1
2559	10,559.3	7,733.3	2,826.1	4,907.2	0.2	1.1	-2.1
2560	14,053.0	9,798.3	4,254.7	5,543.7	33.1	26.7	50.6

๓

ที่มา. จาก ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2562, ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2562, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary>

เมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกของไทยไปประเทศที่อยู่ในสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้เป็นรายประเทศ พบว่า ประเทศที่ไทยส่งออกไปมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ ตามลำดับ ซึ่งในปัจจุบันไทยยังไม่มี การเจรจา ข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับ SAARC แต่มีการทำข้อตกลงกับรายประเทศที่อยู่ในกลุ่ม คือ ประเทศอินเดียมีการลงนามทำข้อตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) ในวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2546 และเริ่มมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2547 โดยได้มีการ ยกเลิกภาษีสินค้าเร่งด่วน (Early Harvest Scheme--EHS) จำนวน 83 รายการ ส่วน สินค้าอื่น ๆ กำลังอยู่ในระหว่างการเจรจา ด้านประเทศปากีสถานกำลังอยู่ในระหว่างการเจรจาจัดตั้งข้อตกลงเขตการค้าเสรี ส่วนประเทศบังกลาเทศยังไม่มี การเจรจาทำ ความตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศไทย (ดูตาราง 2)

ตาราง 2

มูลค่าการส่งออกของไทยไปประเทศในสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2557-2560

หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐ

อันดับ	ประเทศ	มูลค่าการส่งออก				อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)		
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.		
		2557	2558	2559	2560	2558	2559	2560
1	อินเดีย	5,608.9	5,294.2	5,155.2	6,477.3	-5.6	-2.6	25.6
2	ปากีสถาน	875.0	913.3	1,014.9	1,403.3	4.4	11.1	38.3
3	บังกลาเทศ	863.4	858.6	939.7	1,256.4	-0.6	9.4	33.7
4	ศรีลังกา	452.2	434.0	431.8	442.5	-4.0	-0.5	2.5
5	มัลดีฟส์	85.4	81.6	100.8	105.5	-4.4	23.5	4.6
6	เนปาล	58.0	54.6	66.7	66.3	-5.9	22.3	-0.7
7	ภูฏาน	4.0	11.5	24.2	47.1	187.1	110.4	94.2
	สมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้	7,946.8	7,647.8	7,733.3	9,798.3	-3.8	1.1	26.7
	ประเทศอื่น	219,515.2	206,661.8	207,654.3	226,836.3	-5.9	0.5	9.2
	ตลาดโลก	227,462.0	214,309.6	215,387.5	236,634.7	-5.8	0.5	9.9

5

ที่มา. จาก ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2562, ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2562, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary>

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างประเทศไทยกับประเทศใน SAARC โดยเลือกทำการศึกษาใน 3 ประเทศ คือ อินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการค้าทั้งส่งออกและนำเข้าของไทยกับประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลกระทบการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC)
2. ศึกษาผลกระทบต่อการค้าของการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC)

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ ได้เลือกศึกษา 3 ประเทศที่มีมูลค่าการค้ากับไทยมากที่สุด คือ อินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ โดยใช้ข้อมูลทศวรรษระหว่างปี พ.ศ. 2543-2560 รวมทั้งหมด 18 ปี

สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษานี้ ใช้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เป็นตัวแทนด้านรายได้ และใช้ราคาส่งออกและราคานำเข้าเปรียบเทียบกับราคาในประเทศ เป็นตัวแทนด้านราคาสินค้าตัวมันเองและราคาสินค้าคู่แข่ง ดังนี้

การส่งออก ดังนี้

$$X = f(Y_p, (PX_p), FTA)$$

1. ผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของประเทศคู่ค้า (Y_p) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการส่งออกจากไทยไปประเทศคู่ค้า
2. ราคาส่งออกโดยเปรียบเทียบ (PX_p) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการส่งออกจากไทยไปประเทศคู่ค้า
3. การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า (FTA) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการส่งออกจากไทยไปประเทศคู่ค้า โดยจะศึกษาเฉพาะอินเดียที่มีการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับไทยเท่านั้น

การนำเข้า ดังนี้

$$IM = f(Y, PIM, FTA)$$

1. ผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของประเทศไทย (Y) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการนำเข้าของไทยจากประเทศคู่ค้า
2. ราคานำเข้าโดยเปรียบเทียบ ($(P_{im} * ex_{in})/p$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการนำเข้าของไทยจากประเทศคู่ค้า
3. การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า (FTA) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการนำเข้าของไทยจากประเทศคู่ค้า โดยจะศึกษาเฉพาะอินเดียที่มีการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับไทยเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบด้วย ฐานข้อมูลของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจาก กรมศุลกากร Global Trade Atlas กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund--IMF) Trade Map สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้า สำนักข่าวกรองกลางของสหรัฐอเมริกา (Central Intelligence Agency--CIA) สำนักงานสถิติแห่งชาติ

(The United Nations Statistics Division--UNSD) กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา กระทรวงการต่างประเทศ และกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทางเว็บไซต์ หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการค้าระหว่างประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ โดยในส่วนนี้จะกล่าวถึงสภาพทั่วไปและโครงสร้างทางการค้าระหว่างไทยกับอินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ รวมถึงข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับอินเดีย

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกและการนำเข้าระหว่างไทยกับอินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ โดยสร้างแบบจำลองทางเศรษฐมิติ และการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่าง ๆ ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares--OLS) โดยใช้ข้อมูลแบบอนุกรมเวลา (time series) ปี พ.ศ. 2543-2560

แบบจำลองในการศึกษา

แบบจำลองที่นำมาใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการค้าและผลกระทบของการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC) มีดังต่อไปนี้

สมการส่งออก ดังนี้

ประเทศอินเดีย

$$\text{Log}(X_{\text{IN}}) = a_0 + a_1 \text{Log}(Y_{\text{IN}}) + a_2 \text{Log}(PX_{\text{IN}}) + a_3 \text{FTA}$$

ประเทศปากีสถาน

$$\text{Log}(X_{\text{PK}}) = b_0 + b_1 \text{Log}(Y_{\text{PK}}) + b_2 \text{Log}(PX_{\text{PK}})$$

ประเทศบังกลาเทศ

$$\text{Log}(X_{\text{BD}}) = c_0 + c_1 \text{Log}(Y_{\text{BD}}) + c_2 \text{Log}(PX_{\text{BD}})$$

สมการการนำเข้า ดังนี้

ประเทศอินเดีย

$$\text{Log}(\text{IM}_{\text{IN}}) = d_0 + d_1 \text{Log}(Y) + d_2 \text{Log}(\text{PIM}) + d_3 \text{FTA}$$

ประเทศปากีสถาน

$$\text{Log}(\text{IM}_{\text{PK}}) = f_0 + f_1 \text{Log}(Y) + f_2 \text{Log}(\text{PIM})$$

ประเทศบังกลาเทศ

$$\text{Log}(\text{IM}_{\text{BD}}) = h_0 + h_1 \text{Log}(Y) + h_2 \text{Log}(\text{PIM})$$

โดยกำหนดให้

IM = ปริมาณการนำเข้าสินค้าและบริการที่แท้จริง (ล้านบาท)

PIM = ราคานำเข้าเปรียบเทียบของไทย $[(P_{\text{im}} * \text{ex}_{\text{in}})/P]$

เมื่อ

P_{im} = ดัชนีราคานำเข้าสินค้าและบริการ

P = ดัชนีราคาผู้บริโภคสินค้าของไทยที่แท้จริง

ex_{in} = ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยน

PX_f = ราคาส่งออกเปรียบเทียบของไทยกับต่างประเทศ $[P_x / (\text{CPI}_f * \text{ex}_{\text{in}})]$

เมื่อ

P_x = ดัชนีราคาส่งออกสินค้าและบริการ

CPI_f = ดัชนีราคาผู้บริโภคสินค้าต่างประเทศที่แท้จริง

ex_{in} = ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยน

X = ปริมาณการส่งออกสินค้าและบริการที่แท้จริง (ล้านบาท)

Y = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยที่แท้จริง (ล้านบาท)

Y_f = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของต่างประเทศที่แท้จริง (ล้านเหรียญสหรัฐ)

FTA = ปีที่มีการลงนามกรอบความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีกับประเทศไทย
(dummy variable)

โดย

1 แทน ปีที่มีการลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีแล้ว (ปี พ.ศ. 2547-2560)

0 แทน ปีที่ยังไม่มีการลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรี (ปี พ.ศ. 2543-2546)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement--FTA) หมายถึง การทำความตกลงทางการค้าของประเทศ อาจเป็น 2 ประเทศ (ทวิภาคี) หรือเป็นกลุ่มประเทศ (พหุภาคี) ที่จะร่วมมือขจัดอุปสรรคทางการค้าทั้งที่เป็นภาษีศุลกากรและไม่ใช่ภาษีศุลกากร

สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asian Association for Regional Cooperation--SAARC) หมายถึง ประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ ที่ประกอบด้วย 7 ประเทศ คือ บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา (ในการศึกษานี้ ไม่รวมอัฟกานิสถาน)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบการค้าต่อการค้าของไทยกับประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้
2. ทราบถึงผลของการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทยกับประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้
3. เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจให้กับผู้ประกอบการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการทำการค้าและการลงทุนในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้
4. เป็นข้อมูลให้กับภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้

บทที่ 2

แนวคิดทางทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทางทฤษฎี

นโยบายการค้าระหว่างประเทศ

นโยบายการค้าเสรี (free trade area) คือ นโยบายที่ประเทศต่าง ๆ มีการทำการค้าระหว่างกันอย่างเสรีและรัฐบาลประเทศที่ทำการค้าระหว่างกันจะต้องไม่สร้างอุปสรรคในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ โดยจะไม่มีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาษีสินค้าเข้า และภาษีสินค้าออก การจำกัดปริมาณการนำเข้า (quantitative restriction) การห้ามนำเข้า (ban) การควบคุมปริวรรตเงินตรา (exchange control) การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ (government procurement) การคุ้มครองการผลิตภายใน การซื้อขายสินค้าเจาะจงแหล่งกำเนิด (specified rule of origin) การทุ่มตลาด (dumping) การอุดหนุน (subsidy) การตั้งกฎเกณฑ์การผลิตสินค้าอย่างเข้มงวดและอื่น ๆ การดำเนินนโยบายเช่นนี้จะทำให้แต่ละประเทศเลือกผลิตเฉพาะสินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบแล้วจะนำสินค้าที่ผลิตได้ไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ไม่ได้ผลิต ทำให้การจัดสรรทรัพยากรของโลกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสรุปแล้วลักษณะสำคัญของนโยบายการค้าเสรี มีดังนี้ (ทัชชมัย ฤกษ์สุต, 2544, หน้า 17-18)

1. แต่ละประเทศจะเลือกผลิตสินค้าที่ตนถนัดและมีความได้เปรียบมากที่สุด โดยเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตและจะซื้อสินค้าที่ตนผลิตไม่ได้หรือไม่ถนัดในการผลิต เพราะถ้าพยายามผลิต ต้นทุนในการผลิตจะสูงกว่าการนำเข้า
2. การจัดเก็บภาษีจะมีวัตถุประสงค์เพียงหารายได้ จะไม่มีการจัดเก็บภาษีคุ้มกัน (protective tariff) เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายใน เพราะการจัดเก็บภาษีคุ้มกันจะทำให้สินค้าจากต่างประเทศมีราคาสูงขึ้น เป็นการบิดเบือนทางการค้าทำให้ประชาชนบริโภคสินค้าที่ผลิตภายในประเทศเท่านั้น

3. การเก็บภาษีศุลกากรจะมีอัตราเดียว (single tariff system) เพื่อให้ทุกประเทศมีสิทธิเท่าเทียมกันในการส่งออกและการนำเข้า เพราะการจัดเก็บภาษีหลายอัตราจะก่อให้เกิดการกีดกันทางการค้า หรือการให้สิทธิพิเศษแก่บางประเทศซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติ

4. การส่งออกและการนำเข้าอย่างเสรี เพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น จะต้องไม่มีข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศ (trade restrictions) ยกเว้นกรณีสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแต่ละประเทศจะได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศไม่เท่าเทียมกัน และอาจเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการค้าระหว่างประเทศ เช่น ปัญหาการขาดดุลการค้า ปัญหาด้านอัตราการค่า และปัญหาการเลียนแบบการบริโภค เป็นต้น นอกจากนี้ การผลิตสินค้าเฉพาะชนิดที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่มากหรือสามารถผลิตได้โดยเสียต้นทุนต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตของประเทศอื่น จะทำให้การผลิตสินค้าเป็นไปอย่างจำกัดชนิดสินค้า และอาจส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไม่มีเสถียรภาพรายได้จากการส่งออกจะผันแปรได้ง่ายเมื่อมีการผันผวนทางการค้าในตลาดโลก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระดับรายได้ประชาชาติ ซึ่งอาจทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและภาวะเศรษฐกิจซบเซาได้ง่าย หลายประเทศจึงนิยมดำเนินนโยบายการค้าแบบคุ้มกันแทน

ทฤษฎีการได้เปรียบอย่างสมบูรณ์หรืออย่างเด็ดขาด (absolute advantage theory)

Smith (อ้างถึงใน เกษร หอมขจร, 2560, หน้า 29-35) นักเศรษฐศาสตร์ชาวสกอตแลนด์ ได้นำเสนอทฤษฎีการได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ โดยเน้นถึงความสำคัญของการค้าแบบเสรีที่ช่วยเพิ่มความมั่งคั่งของประเทศคู่ค้าทั้งสองได้ โดย Smith กล่าวว่าประเทศใดประเทศหนึ่งจะผลิตเฉพาะสินค้าที่ตนมีความได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ แล้วนำสินค้าที่ผลิตได้แลกเปลี่ยนกับสินค้าของอีกประเทศหนึ่ง การที่ประเทศมีความได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ในการผลิตสินค้าใด แสดงว่า ประเทศดังกล่าวสามารถผลิตสินค้านั้นด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอีกประเทศหนึ่ง หรือผลิตสินค้านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งการแบ่งงานกันทำก็จะทำให้แรงงานเกิดความชำนาญใน

การผลิตสินค้าขึ้น จากการที่แต่ละประเทศเลือกผลิตเฉพาะสินค้าที่ตนเองได้เปรียบอย่าง สมบูรณ์เป็นการทำให้ผลผลิตของสินค้าเพิ่มขึ้นและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทฤษฎีการค้าได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ยังมีข้อบกพร่อง เนื่องจากประเทศส่วนใหญ่ในโลก ไม่สามารถใช้ทฤษฎีนี้อธิบายได้ โดยเฉพาะการค้าระหว่างประเทศของประเทศที่พัฒนา แล้ว เพราะถ้าเป็นกรณีที่ประเทศหนึ่งได้เปรียบในการผลิตสินค้าทุกชนิดและอีกประเทศ หนึ่งเสียเปรียบในการผลิตสินค้าทุกชนิด หากเป็นไปตามทฤษฎีนี้ การค้าระหว่างประเทศ จะไม่เกิดขึ้น เนื่องจากประเทศที่ได้เปรียบจะไม่ได้รับประโยชน์จากการค้าเลย แต่ใน ความเป็นจริงทั้งสองประเทศยังมีการค้ากันอยู่ ดังนั้น จึงมีการแก้ไขทฤษฎีนี้ให้สมบูรณ์ มากยิ่งขึ้น โดยเรียกทฤษฎีใหม่นี้ว่า ทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage theory)

Ricardo (อ้างถึงใน เกษร หอมขจร, 2560, หน้า 35-40) ให้แนวความคิดว่า ประเทศ 2 ประเทศจะทำการค้าขายกัน เมื่อประเทศหนึ่งสามารถผลิตสินค้าชนิดนั้น อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าเมื่อเทียบกับการผลิตสินค้าชนิดหนึ่งในอีกประเทศหนึ่ง จากแนวความคิดนี้สามารถอธิบายได้ 2 ประการ คือ ประการแรก ถ้าประเทศหนึ่ง สามารถผลิตสินค้าชนิดหนึ่งด้วยจำนวนแรงงานน้อยกว่าอีกประเทศหนึ่ง ประเทศนั้นก็ จะผลิตสินค้าที่เสียต้นทุนต่ำกว่า (สินค้าที่ได้เปรียบ) ไปแลกกับสินค้าอีกชนิดหนึ่งของ ประเทศอื่นซึ่งตนไม่ได้ผลิต

ตาราง 3

จำนวนแรงงาน (ชั่วโมง) ที่ใช้ในการผลิตสินค้าแต่ละหน่วย

	จำนวนแรงงาน(ชั่วโมง)		ลักษณะความได้เปรียบ
	สินค้า A	สินค้า B	
	(1 หน่วย)	(1 หน่วย)	
ประเทศ 1	80	90	ประเทศ 1 มีความได้เปรียบเชิงสมบูรณ์ ในสินค้าทั้งสองชนิด แต่มีความ ได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการผลิต สินค้า A
ประเทศ 2	120	100	ประเทศ 2 มีความเสียเปรียบเชิงสมบูรณ์ ในสินค้าทั้งสองชนิด แต่มีความ ได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการผลิต สินค้า B

ที่มา. จาก เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ (พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 24), โดย พรพิมล
สันติมนิรัตน์, 2542, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จากตาราง 3 เมื่อพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบของต้นทุนการผลิตแล้ว จะพบว่า
ประเทศ 1 มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการผลิตสินค้า A มากกว่า ส่วนประเทศ 2
มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการผลิตสินค้า B มากกว่า สามารถอธิบายโดย
การเทียบต้นทุนการผลิต ดังนี้

ต้นทุนการผลิตเชิงเปรียบเทียบของประเทศ 1

สินค้า A = ต้นทุนการผลิตในประเทศ 1 / ต้นทุนการผลิตในประเทศ 2

(เทียบ 1 หน่วย) = $80/120$

= 0.66

สินค้า B = ต้นทุนการผลิตในประเทศ 1 / ต้นทุนการผลิตในประเทศ 2

(เทียบ 1 หน่วย) = $90/100$

= 0.90

เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนของประเทศที่ 1 ค่า 0.66 น้อยกว่า 0.90 มีความหมายว่า ประเทศที่ 1 ใช้ต้นทุนในการผลิตในการผลิตสินค้า A หนึ่งหน่วยต่ำกว่าการผลิตสินค้า B หนึ่งหน่วย ดังนั้น ประเทศ 1 ควรจะผลิตสินค้า A เป็นสินค้าส่งออก เพราะได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในสินค้านั้น

ต้นทุนการผลิตเชิงเปรียบเทียบของประเทศ 2

$$\begin{aligned}\text{สินค้า A} &= \text{ต้นทุนการผลิตในประเทศ 2} / \text{ต้นทุนการผลิตในประเทศ 1} \\ (\text{เทียบ 1 หน่วย}) &= 120/80 \\ &= 1.50\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{สินค้า B} &= \text{ต้นทุนการผลิตในประเทศ 2} / \text{ต้นทุนการผลิตในประเทศ 1} \\ (\text{เทียบ 1 หน่วย}) &= 100/90 \\ &= 1.10\end{aligned}$$

ต้นทุนของประเทศ 2 ค่า 1.50 สูงกว่า 1.10 มีความหมายว่า ประเทศที่ 2 ใช้ต้นทุนในการผลิตในการผลิตสินค้า A หนึ่งหน่วยสูงกว่าการผลิตสินค้า B หนึ่งหน่วย ดังนั้น ประเทศที่ 2 ควรจะผลิตสินค้า B เป็นสินค้าส่งออก เพราะได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในสินค้านั้นเช่นกัน

ประการที่สอง ประเทศหนึ่งสามารถผลิตสินค้าชนิดนั้นได้ผลผลิตมากกว่าอีกประเทศหนึ่งด้วยจำนวนแรงงานเท่ากัน ประเทศนั้นก็ผลิตเฉพาะสินค้าที่ตนได้เปรียบเป็นสินค้าส่งออกแลกกับสินค้าอีกชนิดหนึ่งที่ตนเสียเปรียบ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์สมัยหลังได้อธิบายตามแนวความคิดประการหลังโดยใช้ตารางผลผลิต จึงสรุปได้ว่าตามทฤษฎีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ การค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยการผลิตของแต่ละประเทศมีประสิทธิภาพในการผลิตโดยเปรียบเทียบไม่เท่ากัน

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ คือ การที่ประเทศตั้งแต่สองประเทศขึ้นไปทำความตกลงร่วมกันในการลดหรือยกเลิกข้อจำกัดทางการค้าระหว่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางด้านการขยายตัวทางการค้า ซึ่งจะส่งผลให้เกิด

การขยายการผลิต การจ้างงาน การลดต้นทุนการผลิตที่เกิดจากการประหยัดต่อขนาด การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ส่งผลให้ตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งจะเป็นการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และยังเป็นการเสริมสร้างอำนาจการต่อรองในการเจรจา กับประเทศนอกกลุ่มอีกด้วย (พิชญ์ จงวัฒนากุล, 2559, หน้า 10-6)

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและความร่วมมือทางด้านนโยบายเศรษฐกิจ อาจจะ ช่วยทำให้ปัญหาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศคลี่คลายลงได้ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ จึงอาจเป็นกลยุทธ์ที่จำเป็นสำหรับประเทศขนาดกลางหรือขนาดเล็ก โดยผลประโยชน์ ของการรวมกลุ่มจะเกิดขึ้นในระยะยาวมากกว่าในระยะสั้น (สุนีย์ บุญยวิทย์, 2552, หน้า 4-5)

ระดับของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบ่งได้หลายระดับ โดยสามารถเรียงระดับการรวม กลุ่มทางเศรษฐกิจจากน้อยไปมาก ดังนี้ (พิชญ์ จงวัฒนากุล, 2559, หน้า 10-6-10-11)

1. เขตสิทธิพิเศษทางการค้า (Preferential Trade Area--PTA) เป็นการรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจที่หลวมที่สุด สมาชิกที่อยู่ในเขตสิทธิพิเศษทางการค้ามีข้อตกลงในการลด อัตราภาษีศุลกากรที่จัดเก็บระหว่างกันให้น้อยลงกว่าเดิม ในขณะที่แต่ละประเทศในกลุ่ม ยังคงเรียกเก็บภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มในอัตราที่แต่ละประเทศกำหนดเอง ตัวอย่างของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจประเภทนี้ ได้แก่ ข้อตกลง British Commonwealth Preference Scheme ในปี ค.ศ. 1932 ที่สหราชอาณาจักรให้สิทธิพิเศษทางการค้ากับ ประเทศที่เคยเป็นเมืองขึ้นของสหราชอาณาจักร

2. เขตการค้าเสรี (Free Trade Area--FTA) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่แต่ละ ประเทศร่วมมือกันยกเลิกภาษีศุลกากรหรืออุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ ระหว่างกันโดย ทันทีหรือค่อยเป็นค่อยไป แต่ประเทศในกลุ่มยังคงเรียกเก็บภาษีศุลกากรกับประเทศนอก กลุ่มในอัตราที่แต่ละประเทศกำหนดเองเช่นเดียวกับกรณีของเขตสิทธิพิเศษทางการค้า ตัวอย่างของเขตการค้าเสรี ได้แก่ เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement--NAFTA) ซึ่งประกอบไปด้วย สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก

เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China free trade agreement) ระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนกับประเทศจีน เขตการค้าเสรี ไทย-อินเดีย (India-Thailand Free Trade Area--ITFTA) ระหว่างไทยกับอินเดีย ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement--JTEPA) ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น เป็นต้น

3. สหภาพศุลกากร (custom union) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ประเทศในสหภาพศุลกากรดำเนินการยกเลิกภาษีศุลกากรหรืออุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ ระหว่างกัน รวมทั้งเรียกเก็บภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกันด้วย หรือกล่าวได้ว่า สหภาพศุลกากรเป็นเขตการค้าเสรีที่มีการจัดเก็บภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน ตัวอย่างของการจัดตั้งสหภาพศุลกากร ได้แก่ การรวมตัวเป็น European Community (EC) ของเยอรมนีตะวันตก ฝรั่งเศส อิตาลี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก ในปี ค.ศ. 1957 กลุ่มตลาดร่วมอเมริกาใต้ (MERCOSUR) ที่ประกอบไปด้วย อาร์เจนตินา บราซิล ปารากวัย อุรุกวัย และเวเนซุเอลา

4. ตลาดร่วม (common market) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ามากกว่า สหภาพศุลกากร คือ นอกจากประเทศในตลาดร่วมดำเนินการยกเลิกภาษีศุลกากรหรืออุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ ระหว่างกัน และเรียกเก็บภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน ปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็นทุน แรงงาน เทคโนโลยี และการประกอบการสามารถเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศสมาชิกในตลาดร่วมได้อย่างเสรี หรือกล่าวได้ว่า ตลาดร่วมเป็นสหภาพศุลกากรที่สามารถเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างสมาชิกได้อย่างอิสระ ตัวอย่างของการจัดตั้งตลาดร่วม ได้แก่ ตลาดร่วมยุโรป (European common market)

5. สหภาพทางเศรษฐกิจ (economic union) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจโดยสมบูรณ์โดยนอกจากจะมีการยกเลิกภาษีศุลกากรหรืออุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ ระหว่างกัน เรียกเก็บภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน และอนุญาตให้ปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็นทุน แรงงาน เทคโนโลยี การประกอบการ สามารถเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างเสรีแล้ว ประเทศสมาชิกในสหภาพทางเศรษฐกิจยังมีการประสานความร่วมมือในเรื่องนโยบายทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังร่วมกัน

หรือกล่าวได้ว่า สภาพทางเศรษฐกิจเป็นตลาดรวมที่มีการดำเนินนโยบายการเงิน และการคลังร่วมกัน ตัวอย่างของสภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สหภาพยุโรป (EU)

ตาราง 4

สรุปคุณสมบัติของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ

ประเภทของ การรวมกลุ่มทาง เศรษฐกิจ	ลดระดับ อุปสรรค ทางการค้า	จำกัด อุปสรรค ทางการค้า	มีการตั้งกำแพง ภาษีนำเข้ากับ ประเทศนอกกลุ่ม เท่ากัน	ปัจจัย การผลิต เคลื่อนโดย อิสระ	มีนโยบาย เศรษฐกิจ เดียวกัน
เขตสิทธิพิเศษทาง การค้า (PTA)	X				
เขตการค้าเสรี (FTA)		X			
สหภาพศุลกากร (customs union)		X	X		
ตลาดร่วม (common market)		X	X	X	
สหภาพเศรษฐกิจ (economic union)		X	X	X	X

ที่มา. จาก การรวมกลุ่มทางเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2, หน้า 10-11-10-12), โดย พิชญ์ จงวัฒนากุล, 2559, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ข้อดี และข้อเสียของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (นิฐิตา เบญจมสุทิน และนนุช พันธกิจไพบูลย์, 2547, หน้า 114)

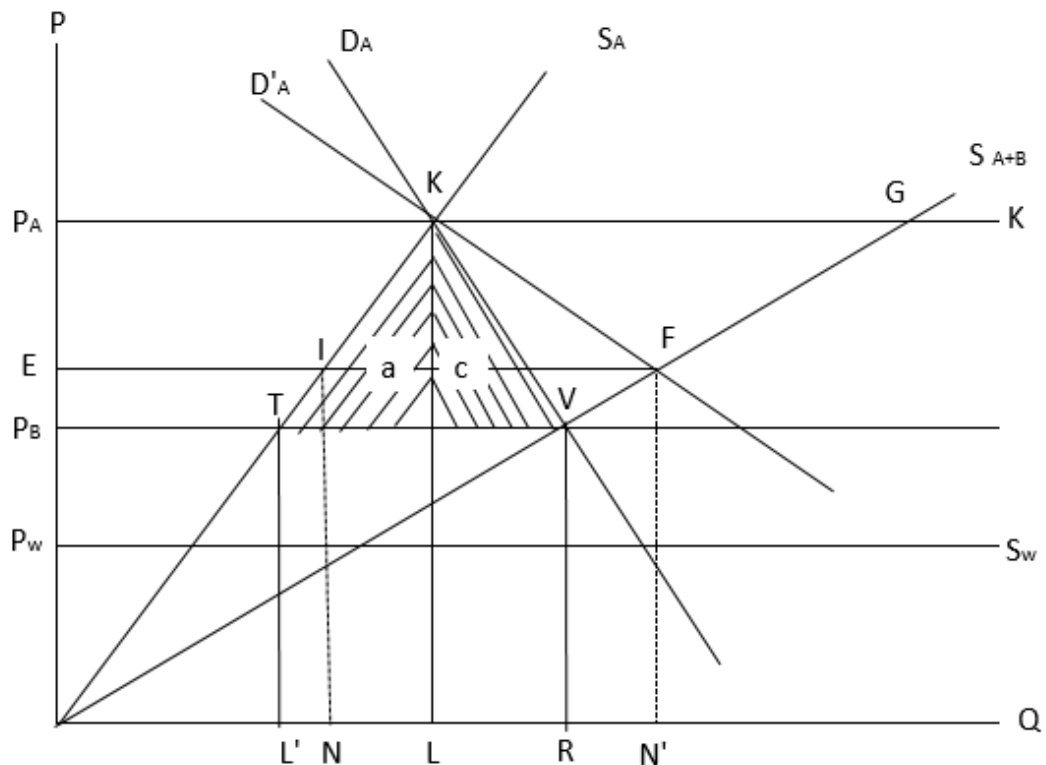
ข้อดี เป็นการส่งเสริมให้มีการค้าเพิ่มขึ้น (trade creation) เพราะการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะทำให้ตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้น และส่งเสริมให้การค้าภายในกลุ่มขยายตัวเพิ่มขึ้น ประเทศสมาชิกที่สามารถผลิตสินค้าได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ใน

กลุ่มสามารถขยายการผลิตจนเกิดการประหยัดต่อขนาด (economies of scale) และเป็น การกระตุ้นให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ดีขึ้น สำหรับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ที่มีต้นทุนการผลิตสูงกว่าก็จะลดการผลิตสินค้านั้นลง แล้วหันเหปัจจัยการผลิตไปลงทุน ผลิตสินค้าอื่นที่ตนมีความชำนาญมากกว่า ทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มากขึ้น ซึ่งโดยรวมแล้วจะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีสวัสดิการทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น

สำหรับข้อเสีย เป็นการทำให้ทิศทางการค้าเบี่ยงเบนไป (trade diversion) คือ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะทำให้ประเทศในกลุ่มเปลี่ยนการซื้อสินค้าจากประเทศนอก กลุ่มที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า มาซื้อสินค้าจากประเทศสมาชิกในกลุ่มที่มีต้นทุนสูงกว่า เนื่องจากสินค้าจากประเทศในกลุ่มไม่ต้องเสียภาษี ทำให้สามารถขายสินค้าได้ในราคา ต่ำกว่า จึงทำให้ทิศทางการค้าเปลี่ยนไปจากประเทศนอกกลุ่มที่มีต้นทุนการผลิตต่ำมายัง ประเทศในกลุ่มที่มีต้นทุนการผลิตสูงกว่า ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะก่อให้เกิดการใช้ ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการรวมกลุ่มแบบเขตการค้าเสรี

สุนีย์ บุษยวิทย์ (2552, หน้า 28-29) อธิบายว่า การรวมกลุ่มแบบเขตการค้าเสรี สามารถทำให้เกิดได้ทั้งการเสริมสร้างการค้า และการเปลี่ยนวิถีการค้า ซึ่งผลกระทบ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขด้านตลาด (market conditions) เช่น ความยืดหยุ่นของเส้นอุปสงค์และ เส้นอุปทาน และลักษณะของภาษีศุลกากรของสินค้าแต่ละชนิด เป็นต้น ซึ่งการพิจารณา ผลกระทบของการรวมกลุ่มแบบนี้ สมมติให้มีประเทศ 2 ประเทศ A กับ B แต่ละ ประเทศผลิตสินค้าชนิดเดียวกันเพื่อบริโภคภายในประเทศ โดยมีภาษีศุลกากรที่ต่างกัน ประเทศ B มีภาษีศุลกากรต่ำกว่า คือ $P_w P_B$ ส่วนประเทศ A มีภาษีศุลกากรสูงกว่า คือ $P_w P_A$ และจากกฎของระเบียบว่าด้วยแหล่งผลิตสินค้าเขตการค้าเสรีสามารถป้องกัน สินค้าจากประเทศภายนอกเข้ามาขายในประเทศ A ผ่านทางประเทศ B ได้ โดยกำหนด ให้สินค้าที่ขายได้อย่างเสรีเป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศ A และ B เท่านั้น ซึ่งความแตกต่าง ทางด้านการปฏิบัติในเขตการค้าเสรี อาจทำให้เกิดความแตกต่างในราคาของสินค้าชนิด เดียวกันได้

ภาพ 1 ผลกระทบของเขตการค้าเสรี: กรณีของประเทศเดียว

ที่มา. จาก เศรษฐศาสตร์การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (หน้า 28), โดย สุนัย บุษยวิทย์, 2552, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จากภาพ 2 สมมติว่าประเทศ A กำหนดภาษีศุลกากรในระดับหนึ่งที่ทำให้สินค้าจากภายนอกกลุ่มเข้ามาขายไม่ได้ เส้นอุปทานของประเทศ A คือ S_A มีระดับภาษีศุลกากรคือ $P_W P_A$ และผลผลิตเท่ากับ OL ที่ราคา OP_A ส่วนประเทศ B มีภาษีศุลกากรเท่ากับ $P_W P_B$ ให้ S_W แทนเส้นอุปทานจากตลาดโลก และ S_{A+B} แทนเส้นอุปทานรวม ซึ่งเป็นเส้นอุปทานภายในประเทศ A รวมกับเส้นอุปทานที่มาจากประเทศ B โดยหลังจากการรวมกลุ่มแบบเขตการค้าเสรี ราคาสินค้า X ในประเทศ A จะอยู่ระหว่าง OP_B กับ OP_A (ราคาของตลาดโลก OP_W บวกกับ $P_W P_A$ ซึ่งเป็นอัตราภาษีศุลกากรที่คุ้มครองในประเทศ A) และเส้นอุปทานของประเทศ A ทั้งการผลิตภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่มรวมกัน คือ $P_B VGK$

ในเขตการค้าเสรี จำนวนสินค้าที่ประเทศ B ต้องการผลิตให้กับประเทศ A ขึ้นอยู่กับราคา โดยราคาจะขึ้นอยู่กับเส้นอุปสงค์ของประเทศ A ดังนั้น จึงพิจารณาแยกเป็น

2 กรณี โดยสมมติว่าเส้นอุปสงค์เป็น D_A และ D'_A โดยที่เส้น D_A เป็นเส้นที่มีความยืดหยุ่นน้อยกว่า (ชันกว่า) เส้น D'_A ที่ระดับราคา OP_A

ถ้าอุปสงค์ของประเทศ A แทนด้วย D_A ราคาสินค้า X ในประเทศ A จะเป็น OP_B (ซึ่งกำหนดจากจุดตัดของเส้น D_A และ S_{A+B}) ประเทศ B จะผลิตให้ประเทศ A เป็นจำนวน $L'R$ ผลที่เกิดขึ้น คือ สามเหลี่ยม KTV โดย a แทนผลของการเสริมสร้างการค้า และ c แทนผลของความพอใจส่วนเกินของผู้บริโภค เนื่องจากสินค้า X มีราคาถูกลง

ถ้าเปลี่ยนให้เส้นอุปสงค์ในประเทศ A เป็น D'_A ราคาสินค้าในประเทศ A จะเป็น OE ในกรณีนี้ประเทศ A จะผลิตสินค้าเองภายในประเทศเป็นปริมาณ ON และประเทศ B ผลิตเพื่อส่งให้กับประเทศ A เป็นปริมาณ NN' ผลที่เกิดขึ้น (ทั้งผลของการเสริมสร้างการค้า และผลของความพอใจส่วนเกินของผู้บริโภค) จะแทนด้วยสามเหลี่ยม KIF

โดยทั่วไปในเขตการค้าเสรีประเทศ B จะผลิตสินค้าให้กับประเทศ A เท่ากับความสามารถของประเทศจะผลิตได้ที่ระดับราคาใด ๆ ตั้งแต่ OP_B ขึ้นไป ประเทศ B จะชดเชยสินค้า X ที่ขาดแคลนภายในประเทศด้วยการนำเข้าจากประเทศภายนอกกลุ่ม ในลักษณะเช่นนี้ราคาในประเทศ B จะอยู่ที่ OP_B เสมอโดยไม่ขึ้นกับราคาในประเทศ A จากการที่มีการเปลี่ยนแปลงในการค้า โดยที่ประเทศ B ส่งสินค้าเข้ามาทดแทนสินค้าภายในประเทศจากภายนอกกลุ่ม ถือว่าเป็นการบิดเบือนทางการค้าทางอ้อม ซึ่งระเบียบว่าด้วยแหล่งผลิตสินค้าไม่สามารถป้องกันหรือขจัดออกไปได้

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมภายในประเทศ

เขมิกา ยิ้มแย้ม (2552) ศึกษาเรื่อง การค้าระหว่างประเทศไทย-สาธารณรัฐเกาหลี โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการนำเข้าสินค้าของประเทศไทยจากประเทศเกาหลีใต้ และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปยังประเทศเกาหลีใต้ โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2536-2555

การวิเคราะห์มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากสาธารณรัฐเกาหลี มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ GDP_{tha} (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย) EXR_{tha} (อัตรา

แลกเปลี่ยน) IR_{tha} (ทุนสำรองระหว่างประเทศของไทย) และ TT_{tha} (อัตราการค้า) โดยมีแบบจำลอง ดังนี้

$$IM = a_0 + a_1 GDP_{tha} + a_2 EXR_{tha} + a_3 IR_{tha} + a_4 TT_{tha}$$

ผลการศึกษา พบว่า มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากสาธารณรัฐเกาหลีกับตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้ ผลัดกันทั้งหมดรวมภายในประเทศของไทยมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการนำเข้าในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อวอน มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการนำเข้าในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานทุนสำรองระหว่างประเทศมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการนำเข้าในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และอัตราการค้าไม่มีผลต่อการนำเข้าสินค้าจากประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

การวิเคราะห์มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปสาธารณรัฐเกาหลีมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ GDP_{kor} (ผลัดกันทั้งหมดรวมภายในประเทศของสาธารณรัฐเกาหลี) EXR_{kor} (อัตราแลกเปลี่ยน) และ IR_{tha} (ทุนสำรองระหว่างประเทศของสาธารณรัฐเกาหลี) มีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$EX = a_0 + a_1 GDP_{tha} + a_2 EXR_{tha} + a_3 IR_{tha}$$

ผลการศึกษา พบว่า มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปสาธารณรัฐเกาหลีกับตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้ ผลัดกันทั้งหมดรวมภายในประเทศของสาธารณรัฐเกาหลี อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อวอน มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการส่งออกในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ทุนสำรองระหว่างประเทศของสาธารณรัฐเกาหลี มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการส่งออกในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วนิดา พิมพ์โคตร (2552) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการรวมกลุ่มความร่วมมืออาเซียนกับประเทศในกลุ่มอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการรวมกลุ่มความร่วมมืออาเซียนกับประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยเลือกประเทศที่เป็นสมาชิกกลุ่มความร่วมมืออาเซียน คือ ซาอุดีอาระเบีย กาตาร์ โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และบาห์เรน กับประเทศคู่ค้าในกลุ่มอาเซียน คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2548-2550 แบบภาคตัดขวาง

และมีการประยุกต์แบบจำลอง Gravity เพื่อใช้อธิบายถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าของกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับกับประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ Y_i , Y_j (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศ i และประเทศ j) N_i , N_j (จำนวนประชากรของประเทศ i และประเทศ j) D_{ij} (ระยะทางระหว่างของประเทศ i และประเทศ j) และ A_{ij} (ตัวแปรหุ่น การนับถือศาสนาเดียวกันของประเทศ i และประเทศ j)

$$\begin{aligned} \text{Log}(X_{ij}) = & \log a_0 + a_1 \log(Y_i) + a_2 \log(Y_j) + a_3 \log(N_i) + a_4 \log(N_j) + a_5 \log(D_{ij}) \\ & + a_6 \log(A_{ij}) + \log e_{ij} \end{aligned}$$

ผลการศึกษา พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับ และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศในกลุ่มอาเซียน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับกระแสการค้าของกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านจำนวนประชากรของประเทศในกลุ่มอาเซียน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับกระแสการค้าของกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจำนวนประชากรของกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับกระแสการค้าของกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางระหว่างกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับและประเทศในกลุ่มอาเซียนกับกระแสการค้าของกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับกับประเทศในกลุ่มอาเซียน เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในปี พ.ศ. 2548 สำหรับความสัมพันธ์ของการนับถือศาสนาเดียวกันของกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับกับประเทศในกลุ่มอาเซียน กับกระแสการค้าของกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับกับประเทศในกลุ่มอาเซียน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในปี พ.ศ. 2550 แสดงว่า ศาสนาไม่เป็นอุปสรรคต่อกระแสการค้าของกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับกับประเทศในกลุ่มอาเซียน

มนิสาน นวลเต็ม (2553) ศึกษาเรื่อง *บทประยุกต์ Gravity Model: การค้าไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก* โดยมีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษารูปแบบและ

แนวโน้มการส่งออกและการนำเข้าในภาพรวมของไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง และ (2) เพื่อศึกษาผลกระทบต่อมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าในภาพรวมของไทย จากความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี (bilateral trade agreement) ของไทยที่มีผลบังคับใช้แล้ว โดยใช้ข้อมูล Panel Data ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2551 โดยทำการศึกษาการส่งออกและการนำเข้าระหว่างไทยกับประเทศภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงที่มีมูลค่าการค้าในปี พ.ศ. 2551 สูงที่สุด 9 อันดับแรก คือ จีน มาเลเซีย สิงคโปร์ ฮองกง อินโดนีเซีย เกาหลีใต้ ฮ่องกง เวียดนาม และฟิลิปปินส์ ส่วนการศึกษาประเทศที่ทำความตกลงทางการค้าเสรีกับไทยนั้น จะเลือก 2 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย (ประเทศสมาชิก EU) และนิวซีแลนด์ และประเทศที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าของไทยอีก 17 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประเทศในกลุ่ม EU15 และญี่ปุ่น เพื่อใช้เป็นตัวแปรควบคุมให้ผลการศึกษา มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ Y_i , Y_j (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศ i และประเทศ j) N_i , N_j (จำนวนประชากรของประเทศ i และประเทศ j) D_{ij} (ระยะทางระหว่างประเทศ i และประเทศ j) ER_t (อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของไทย) $EAS_{ij,t}$ (ตัวแปรหุ่นกรณีที่ไทย i และประเทศคู่ค้า j ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง) และ $THAUS$, $THNEW$ (ตัวแปรหุ่นกรณีความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี (bilateral trade agreement) ระหว่างไทยกับออสเตรเลีย ($THAUS$) และไทยกับนิวซีแลนด์ ($THNEW$))

สมการส่งออก

$$\ln EX_{ij,t} = \beta_0 + \beta_1 \ln Y_{i,t} + \beta_2 \ln Y_{j,t} + \beta_3 \ln N_{i,t} + \beta_4 \ln N_{j,t} + \beta_5 \ln D_{ij} + \beta_6 \ln ER_t + \beta_7 EAS_{ij,t} + \beta_8 THAUS + \beta_9 THNEW + u_{ij}$$

สมการนำเข้า

$$\ln IM_{ij,t} = \beta_0 + \beta_1 \ln Y_{i,t} + \beta_2 \ln Y_{j,t} + \beta_3 \ln N_{i,t} + \beta_4 \ln N_{j,t} + \beta_5 \ln D_{ij} + \beta_6 \ln ER_t + \beta_7 EAS_{ij,t} + \beta_8 THAUS + \beta_9 THNEW + u_{ij}$$

ผลการศึกษา พบว่า

1. ไทยมีแนวโน้มของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าจากประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงที่สูงที่สุด ซึ่งมีสาเหตุมาจากประเทศไทยมีระยะทางระหว่างประเทศในภูมิภาคน้อยกว่าประเทศนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง ทำให้ต้นทุนค่าขนส่งลดลง และมีสาเหตุ

มาจากการที่ไทยเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบชั้นกลางในการผลิตสินค้าแล้วส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าอื่น ๆ ในภูมิภาคที่อยู่ในเครือข่ายการผลิตเดียวกัน เพื่อประกอบเป็นสินค้าขั้นสุดท้าย จึงทำให้ไทยมีความจำเป็นที่จะต้องนำเข้าสินค้าทุนและวัตถุดิบขั้นต้นจากต่างประเทศเพื่อนำมาผลิตสินค้าชั้นกลางเช่นกัน

2. ด้านมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าของไทยจากออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์ หลังจากที่มีความตกลงการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ ไทยมีมูลค่าการส่งออกไปยัง ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการนำเข้าของไทย จากออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ พบว่า มูลค่าเพิ่มขึ้นหลังจากที่ความตกลงการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ โดยความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับออสเตรเลียเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับนิวซีแลนด์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุชาติ ธาดาธำรงเวช (2553) ในหนังสือ *ปรัชญาการบริหารระบบเศรษฐกิจ* ได้เขียนเกี่ยวกับสมการส่งออกและการนำเข้าด้วยสมการทางคณิตศาสตร์ ให้การส่งออกสินค้าและบริการมีลักษณะเป็นสมการพฤติกรรมด้านอุปสงค์ (demand behavior) ที่ขึ้นกับรายได้และราคาเปรียบเทียบ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออก ได้แก่ ระดับรายได้ประชาชาติของต่างประเทศ (Y_p) ถ้าระดับรายได้ประชาชาติต่างประเทศเพิ่มขึ้นจะทำให้การส่งออกมากขึ้น นอกจากนี้ ระดับราคาส่งออกก็มีผลต่อการส่งออกโดยตรง ถ้าระดับราคาสินค้าส่งออกของประเทศเราต่ำลงเมื่อเทียบกับราคาสินค้าต่างประเทศ จะส่งผลให้ส่งออกได้เพิ่มขึ้น ส่วนการนำเข้าสินค้าและบริการ มีลักษณะเป็นสมการพฤติกรรมด้านอุปสงค์ที่ขึ้นกับระดับรายได้ประชาชาติของประเทศเรา (Y) หากระดับรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การนำเข้ามากขึ้น และการนำเข้าขึ้นกับราคาเปรียบเทียบระหว่างราคานำเข้าในรูปเงินบาทซึ่งปรับค่าด้วยอัตราแลกเปลี่ยนแล้วกับราคาสินค้าแบบเดียวกันหรือสินค้าทดแทนที่ผลิตในประเทศ

ด้านทฤษฎีความต้องการที่พึงปรารถนาในแต่ละสมการพฤติกรรมซึ่งทำให้เกิดตัวแปรล่าช้า (lag) ของแต่ละสมการขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายพฤติกรรมหรืออุปสรรคที่อาจเกิดความล่าช้าขึ้นได้ โดยทฤษฎีกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงในการส่งออกที่เกิดขึ้นจริงจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการส่งออกที่พึงปรารถนา ดังนี้

$$(X - X_{-1}) = (1 - n) (X' - X_{-1}) \quad \dots(1)$$

เมื่อ $1 - 1$

X = ปริมาณการส่งออกที่แท้จริงในปัจจุบัน ปีฐาน ค.ศ. 1988

X_{-1} = ปริมาณการส่งออกที่แท้จริงในช่วงก่อนหน้า

X' = ปริมาณการส่งออกที่พึงปรารถนา (desirde exports)

โดยค่า n คือ ตัวสัมประสิทธิ์แสดงความเร็วในการปรับตัวมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 เพราะการส่งออกที่เกิดขึ้นจริง อาจเกิดการล่าช้าจากเหตุผลต่าง ๆ เช่น การขาดข้อมูล ความไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง หรือต้นทุนของสินค้า ซึ่งทำให้การส่งออกที่เกิดขึ้นจริง ไม่เท่ากับการส่งออกที่พึงปรารถนา โดยสามารถปรับตัวช้าหรือเร็ว พิจารณาได้จากค่า n ถ้าค่า n ที่ได้มีค่าต่ำ ๆ เข้าใกล้ศูนย์ แสดงให้เห็นว่า มีการปรับตัวที่เร็ว โดยถ้า n เท่ากับ ศูนย์ จะทำให้การส่งออกที่เกิดขึ้นจริงเท่ากับการส่งออกที่พึงปรารถนา แต่หากค่า n มีค่า เข้าใกล้หนึ่ง แสดงว่า ยังมีข้อจำกัดต่าง ๆ อยู่มาก ไม่สามารถทำให้การส่งออกที่เกิดขึ้น ไปสู่ระดับที่เราปรารถนาได้

กำหนดให้ การส่งออกที่พึงปรารถนาขึ้นกับระดับรายได้ของโลกที่แท้จริง (Y_f) ในทิศทางบวก และระดับราคาเปรียบเทียบปรับตัวอัตราแลกเปลี่ยนแล้ว (P_x/P_f^*ex) ใน ทิศทางลบ จึงได้สมการดังนี้

$$X' = a + bY_f - c (P_x / P_f^*ex) \quad \dots(2)$$

แทนค่า X' จากสมการ (2) ในสมการ (1) เราได้

$$(X - X_{-1}) = (1 - n) [b*Y_f - c (P_x / P_f^*ex) - X_{-1}] \quad \dots(3)$$

ดังนั้น รูปแบบสุดท้ายของสมการส่งออก เพื่อทำการ Run Regression จึงมี ตัวแปรล่าช้า (lag) ของตัวการส่งออกเอง เป็นตัวอธิบายพฤติกรรมของการส่งออกด้วย

$$X = (1 - n)*a + (1 - n)*b* Y_f - (1 - n)*c (P_x / P_f^*ex) + nX_{-1} \quad \dots(4)$$

กำหนดสมการในรูป Lag Linear ของทั้งสมการส่งออกและสมการนำเข้า ได้ ดังนี้

สมการส่งออก

$$\text{Log}(X) = \text{Log}(\alpha_x) + \beta_x \text{Log}(Y_f^*ex) - \delta_x \text{Log}[P_x / (CPI_f^*ex_{in})] + \gamma_x \text{Log}(X_{-1})$$

สมการนำเข้า

$$\text{Log (IM)} = \text{Log } (\alpha_{\text{im}}) + \beta_{\text{im}} \text{Log (Y)} - \delta^{\text{im}} \text{Log [(P}_{\text{im}} * \text{ex}_{\text{in}}) / p] + \gamma_{\text{im}} \text{Log (IM}_{-1})$$

โดยกำหนดให้

CPI_f = ดัชนีราคาผู้บริโภคสินค้าต่างประเทศ (CPI ของสหรัฐฯ) ปีฐาน ค.ศ. 1988

ex = อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (exchange rate)

ex_{in} = ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยน (exchange rate index) ปีฐาน ค.ศ. 1988

IM = มูลค่าการนำเข้าสินค้าและบริการ (import value) ปีฐาน ค.ศ. 1988

IM_{-1} = มูลค่าการนำเข้าสินค้าและบริการ ไตรมาสก่อนหน้า

P = ดัชนีราคาผลผลิตสินค้าและบริการ (GDP deflator) ปีฐาน ค.ศ. 1988

P_{im} = ดัชนีราคานำเข้าสินค้าและบริการ (import price index) ในรูปเงินดอลลาร์ ปีฐาน ค.ศ. 1988

P_x = ดัชนีราคาส่งออกสินค้าและบริการ (export price index) ปีฐาน ค.ศ. 1988

X = มูลค่าการส่งออกสินค้าและบริการ (export value) ปีฐาน ค.ศ. 1988

X_{-1} = มูลค่าการส่งออกสินค้าและบริการ ไตรมาสก่อนหน้า

Y = รายได้ประชาชาติแท้จริง (real GDP) ปีฐาน ค.ศ. 1988

Y_f = รายได้ประชาชาติของต่างประเทศ (real GDP โลก) ปีฐาน ค.ศ. 1988

พัชรินทร์ ทูลธรรม (2554) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนต่อ

มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีวัตถุประสงค์คือ

(1) ศึกษาถึงผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) ที่มีต่อการส่งออกสินค้าของ

ประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน และ (2) ศึกษาถึงผลกระทบของการจัดตั้ง

เขตการค้าเสรี (FTA) ที่มีต่อการนำเข้าของประเทศไทยจากสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในระหว่างปี พ.ศ. 2534-2554 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ EXC (อัตราแลกเปลี่ยน) Y_{ch}

(รายได้ประชาชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน) FTA (ตัวแปรหุ่นแสดงการทำข้อตกลง

เขตการค้าเสรี) และ Crs (ตัวแปรหุ่นแสดงวิกฤตเศรษฐกิจ) โดยมีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$\log X = a_0 + a_1 \log \text{EXC} + a_2 \log Y_{\text{ch}} + a_3 \text{FTA} + a_4 \text{Crs}$$

ผลการศึกษา พบว่า มูลค่าการส่งออกของไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีนกับ

รายได้ประชาชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ

มูลค่าการส่งออกของไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มสูงขึ้น และผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีนมีมูลค่าลดลง ในส่วนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินหยวน มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ในทิศทางตรงกันข้ามกับมูลค่าการส่งออกสินค้าระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีนมาประเทศไทย คือ EXC (อัตราแลกเปลี่ยน) Y_{th} (รายได้ประชาชาติของประเทศไทย) FTA (ปีก่อนทำข้อตกลง FTA (ตัวแปรหุ่น การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี)) และ Crs (ตัวแปรหุ่น วิกฤติเศรษฐกิจ) มีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$\log IM = b_0 + b_1 \log EXC + b_2 \log Y_{th} + b_3 FTA + b_4 Crs$$

ผลการศึกษา พบว่า มูลค่าการนำเข้าของไทยจากสาธารณรัฐประชาชนจีนกับรายได้ประชาชาติของไทย อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินหยวนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการนำเข้าของไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ส่งผลให้มูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มสูงขึ้น และผลจากวิกฤติเศรษฐกิจส่งผลต่อมูลค่าการนำเข้าสินค้าของประเทศไทยจากสาธารณรัฐประชาชนจีนลดลง

ฉันทนา ทองนวล (2556) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพการค้าระหว่างประเทศของไทยกับอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการค้า (การส่งออกและการนำเข้า) ในภาพรวมของไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และ (2) เพื่อศึกษาผลกระทบต่อมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าในภาพรวมของไทย จากความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี (bilateral trade Agreement) ของไทยที่มีผลบังคับใช้แล้ว โดยจะศึกษาประเทศภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 9 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ บรูไนดารุส-ซาลาม สาธารณรัฐติมอร์-เลสเต สาธารณรัฐเวียดนาม สาธารณรัฐพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา ส่วนประเทศที่ทำความตกลงทางการค้าเสรี

นั้น จะศึกษา 2 ประเทศ ได้แก่ อินเดีย และออสเตรเลีย นอกจากนี้จะเพิ่มข้อมูลประเทศที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าของไทยอีก 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่น เพื่อควบคุมให้ผลการศึกษามีความชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2554

การวิเคราะห์มูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยไปประเทศคู่ค้า โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ GDP_i , GDP_j (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย และประเทศคู่ค้า j) $DIST_{ijt}$ (ระยะทางระหว่างของไทย และประเทศคู่ค้า j) RER_{ijt} (อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของไทย) $THIN$, $THAU$ (ตัวแปรหุ่นแสดงการอยู่ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี (bilateral trade agreement) ระหว่างไทยกับอินเดีย ($THIN$) และไทยกับออสเตรเลีย ($THAU$))

$$\ln EXP_{ijt} = \alpha_0 + \alpha_1 \ln GDP_{it} + \alpha_2 \ln GDP_{jt} + \alpha_3 \ln DIS_{ijt} + \alpha_4 \ln RER_{ijt} + \alpha_5 THIN_{jt} + \alpha_6 THAU_{jt}$$

ผลการศึกษา พบว่า มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปประเทศคู่ค้ากับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศคู่ค้า อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของไทย ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับอินเดีย และความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับออสเตรเลีย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับมูลค่าการส่งออก ส่วนระยะทางระหว่างประเทศของไทยกับประเทศคู่ค้า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับมูลค่าการส่งออก

การวิเคราะห์มูลค่าการนำเข้าสินค้ามาไทยจากประเทศคู่ค้า โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ GDP_i , GDP_j (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย และประเทศคู่ค้า j) $DIST_{ijt}$ (ระยะทางระหว่างของไทย และประเทศคู่ค้า j) $THAU$ (ตัวแปรหุ่นแสดงการอยู่ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี (bilateral trade agreement) ระหว่างไทยกับออสเตรเลีย ($THAU$))

$$\ln IMP_{ijt} = \alpha_0 + \alpha_1 \ln GDP_{it} + \alpha_2 \ln GDP_{jt} + \alpha_3 \ln DIS_{ijt} + \alpha_4 THAU_{jt}$$

ผลการศึกษา พบว่า มูลค่าการนำเข้าสินค้าของประเทศไทยจากประเทศคู่ค้ากับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศคู่ค้า และความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับออสเตรเลีย มีความสัมพันธ์

ในทิศทางเดียวกับมูลค่าการนำเข้า ส่วนระยะทางระหว่างประเทศของไทยกับประเทศคู่ค้า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามมูลค่าการนำเข้า

เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557) ศึกษาเรื่อง ผลของการรวมกลุ่มทางการค้าระหว่างประเทศอาเซียนกับกลุ่มอาเซียน + 6 โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาผลของรวมกลุ่มทางการค้าระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนและกลุ่มอาเซียน + 6 โดยใช้แบบจำลอง Gravity Model ศึกษาผลกระทบก่อนและหลังของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2537-2556 ประเมินการด้วยวิธี Pooled Least Squares และแบ่งการวิเคราะห์ก่อนการรวมกลุ่มเศรษฐกิจใช้ข้อมูลของปี พ.ศ. 2537-2546 และหลังการรวมกลุ่มเศรษฐกิจใช้ข้อมูลของปี พ.ศ. 2547-2556 โดยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ GDP_i , GDP_j (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศ i และประเทศ j) $GDPPC_i$, $GDPPC_j$ (รายได้ประชาชาติต่อหัว (GDP per capita) ของประเทศ i และ j) $DIST_{ij}$ (ระยะทางระหว่างของประเทศ i และประเทศ j) EXC_i (อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ i) A_{ij} (ตัวแปรหุ่นแสดงการนับถือศาสนาเดียวกันของประเทศ i และประเทศ j) $BORDER$ (ตัวแปรแสดงลักษณะของประเทศที่มีพรมแดนติดกัน) $ISLAND$ (ตัวแปรหุ่นแสดงประเทศที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นเกาะ) $CRISIS$ (ตัวแปรหุ่นแสดงวิกฤติเศรษฐกิจ) $ASEAN$ (ตัวแปรหุ่นแสดงประเทศที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน)

$$\begin{aligned} \log EX_{ij} = & a_0 + a_1 \log GDP_i + a_2 \log GDP_j + a_3 \log GDPPC_i + a_4 \log GDPPC_j \\ & + a_5 \log DIST_{ij} + a_6 \log EXC + a_7 A_{ij} + a_8 BORDER + a_9 ISLAND \\ & + a_{10} CRISIS + a_{11} ASEAN \end{aligned}$$

ผลการศึกษา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศผู้ส่งออกและประเทศผู้นำเข้าหลังการรวมกลุ่มการค้า มีค่าเพิ่มขึ้นกว่าก่อนรวมกลุ่มทางการค้า แสดงว่า เกิดการเพิ่มปริมาณทางการค้า ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการส่งออก คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศผู้ส่งออกและผู้นำเข้า รายได้ประชาชาติต่อหัวของประเทศผู้ส่งออกและประเทศผู้นำเข้า และอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศผู้ส่งออก ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับมูลค่าการส่งออก คือ ระยะทางระหว่างประเทศ การนับถือศาสนาเดียวกัน ประเทศที่มีภูมิศาสตร์เป็นเกาะ และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ส่วนตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญ

ทางสถิติ คือ ประเทศที่มีพรมแดนติดกัน และวิกฤตเศรษฐกิจ

ชมมีชา วงศ์หาจักร (2557) ศึกษาเรื่อง การค้าระหว่างประเทศไทย-สปป. ลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการนำเข้าสินค้าของประเทศไทย สปป. ลาว จากประเทศไทย และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศไทย-สปป. ลาว มายังประเทศไทย ในระหว่างปี พ.ศ. 2534-2554

การวิเคราะห์มูลค่าการนำเข้าสินค้าของสปป. ลาว โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ PER_{la} (รายได้ต่อหัวของประชากรภายในประเทศของสปป. ลาว) EXR_{la} (อัตราแลกเปลี่ยนของสปป. ลาว) และ DUM (ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการที่ประเทศสปป. ลาว เป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน)

$$IM = a_0 + a_1PER_{la} + a_2EXR_{la} + a_3DUM$$

ผลจากการศึกษาพบว่า มูลค่าการนำเข้าสินค้าของสปป. ลาวจากไทย กับรายได้ต่อหัวของประชากรภายในประเทศของสปป. ลาว มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอัตราแลกเปลี่ยน (กับดอลลาร์สหรัฐฯ) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการที่สปป. ลาว เป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียนทำให้มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น

การวิเคราะห์มูลค่าการส่งออกสินค้าจากสปป. ลาวมาประเทศไทย โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ PER_{th} (รายได้ต่อหัวของประชากรภายในประเทศของไทย) EXR_{th} (อัตราแลกเปลี่ยนของไทย) และ DUM (ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการที่สปป. ลาว เป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน)

$$EX = a_0 + a_1PER_{th} + a_2EXR_{th} + a_3DUM$$

สำหรับมูลค่าการส่งออกสินค้าของสปป. ลาว มายังไทย กับรายได้ต่อหัวของประชากรภายในประเทศของไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอัตราแลกเปลี่ยนนั้น มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียนก็มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการส่งออกของสปป. ลาว มาไทยในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พจนพร แก้วเนตร (2557) ศึกษาเรื่อง *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์* โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) ศึกษาสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ในปัจจุบัน (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าของประเทศไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และ (3) พยากรณ์มูลค่าการส่งออก มูลค่าการนำเข้า มูลค่าการค้า และดุลการค้าของประเทศไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2560 โดยใช้ข้อมูลรายปีระหว่างปี พ.ศ. 2534-2554

การวิเคราะห์มูลค่าการส่งออกสินค้าไปประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ EXR (อัตราแลกเปลี่ยน) $NGDR_{MM} / POP_{MM}$ (รายได้ต่อประชากรของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) OPEN (ตัวแปรหุ่นแสดงการเปิดประเทศของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) POL (ตัวแปรหุ่นแสดงสถานการณ์ทางการเมืองสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) CPI_{TH} / CPI_{MM} (ราคาโดยเปรียบเทียบประเทศไทยต่อสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) และ TAX (ตัวแปรหุ่นแสดงรูปแบบการใช้อัตราภาษีศุลกากร) มีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$EX = \alpha_0 + \alpha_1 EXR + \alpha_2 (NGDR_{MM} / POP_{MM}) + \alpha_3 OPEN + \alpha_4 POL + \alpha_5 (CPI_{TH} / CPI_{MM}) + \alpha_6 TAX + U_1$$

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งออกสินค้าจากไทยไปสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ได้แก่ รายได้ต่อประชากรของไทย ราคาโดยเปรียบเทียบของไทยต่อสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ การเปิดประเทศของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สถานการณ์ทางการเมืองของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และอัตราภาษีศุลกากร

การวิเคราะห์มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ EXR (อัตราแลกเปลี่ยน) $NGDR_{TH} / POP_{TH}$ (รายได้ต่อประชากรของประเทศไทย) OPEN (ตัวแปรหุ่นแสดงการเปิดประเทศของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) POL (ตัวแปรหุ่นแสดงสถานการณ์ทางการเมืองสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) CPI_{TH} / CPI_{MM} (ราคาโดยเปรียบเทียบประเทศไทยต่อสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) และ TAX (ตัวแปรหุ่นแสดงรูปแบบการใช้อัตราภาษีศุลกากร) มีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$IM = \beta_0 + \beta_1 EXC + \beta_2 (NGDR_{TH} / POP_{TH}) + \beta_3 OPEN + \beta_4 POL \\ + \beta_5 (CPI_{TH} / CPI_{MM}) + \beta_6 TAX + U_2$$

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเข้าสินค้าจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ได้แก่ รายได้ต่อประชากรของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ราคาโดยเปรียบเทียบของไทยต่อสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สถานการณ์ทางการเมือง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ อัตราภาษีศุลกากร และการเปิดประเทศของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ส่วนผลการพยากรณ์มูลค่าการส่งออก มูลค่าการนำเข้า มูลค่าการค้ารวม และดุลการค้าจริง พบว่า มูลค่าการส่งออก มูลค่าการนำเข้า มูลค่าการค้ารวม และดุลการค้าเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ดีตาม หลังจากที่ประเทศเมียนมาร์มีการเปิดประเทศ และประเทศไทยเองเกิดปัญหาทางการเมือง มีการชุมนุมปิดสถานที่ราชการ จึงอาจทำให้การพยากรณ์มีความคลาดเคลื่อน นอกจากนั้นอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้กำหนดในแบบจำลองดังกล่าวอีก เช่น วิกฤตทางเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการค้าและดุลการค้าทั้งสิ้น

สิทธิพงษ์ ธนาโชติภูมิพนธ์ (2558) ศึกษาเรื่อง *การค้าระหว่างประเทศไทย-เวียดนาม* โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการนำเข้าสินค้าของประเทศไทยจากประเทศเวียดนาม และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปยังประเทศเวียดนาม โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2536-2555

การวิเคราะห์มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากเวียดนาม โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ GDP_{th} (ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทย) EXR_{th} (อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทย) และ IR (ทุนสำรองระหว่างประเทศของประเทศไทย) มีรูปแบบจำลองดังนี้

$$IM = a_0 + a_1 GDP_{th} + a_2 EXR_{th} + a_3 IR$$

ผลการศึกษา พบว่า มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากเวียดนามกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และทุนสำรองระหว่างประเทศของไทย มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่อัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการนำเข้าของไทยในทิศทางเดียวกัน

ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เนื่องจากสินค้าที่นำเข้าจากประเทศเวียดนาม เป็นสินค้าขั้นปฐมหรือสินค้าทุน โดยการนำเข้าเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรไฟฟ้าและ ส่วนประกอบ ซึ่งเป็นสินค้าที่จำเป็นส่งผลให้มีการนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้น แม้อัตราแลกเปลี่ยน จะสูงขึ้น

การวิเคราะห์มูลค่าการส่งออกสินค้าไปเวียดนาม โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ GDP_{vn} (ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศเวียดนาม) EXR_{vn} (อัตราแลกเปลี่ยน ของประเทศเวียดนาม) และ IR_{vn} (ทุนสำรองระหว่างประเทศของประเทศเวียดนาม) มีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$EX = a_0 + a_1 GDP_{vn} + a_2 EXR_{vn} + a_3 IR_{vn}$$

ผลการศึกษา พบว่า มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปประเทศเวียดนามกับ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ทุนสำรองระหว่างประเทศของเวียดนาม มีความสัมพันธ์ กับมูลค่าการส่งออกสินค้าไปยังเวียดนามในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่อัตราแลกเปลี่ยน (ดอลลาร์ต่อดอลลาร์สหรัฐฯ) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม กับมูลค่าส่งออกสินค้าของไทยไปยังเวียดนาม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ

Kakda Keo (2016) ศึกษาเรื่อง *Factors Affecting the Bilateral Trade Between Cambodia and its Major Trading Partners in Asean Using Gravity Model* โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การค้าทวิภาคีระหว่างประเทศกัมพูชา และประเทศคู่ค้าใน ภูมิภาคอาเซียนเพื่อคาดการณ์เกี่ยวกับศักยภาพและประสิทธิภาพทางการค้า และการใช้ การคาดการณ์ภายนอกตัวอย่าง โดยทำการศึกษาประเทศคู่ค้าในภูมิภาคอาเซียนของ ประเทศกัมพูชาจำนวน 6 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย เวียดนาม สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2558

การศึกษามูลค่าการค้าระหว่างประเทศกัมพูชากับประเทศคู่ค้า โดยใช้ตัวแปร ในการศึกษา คือ $GDPPC_i$, $GDPPC_j$ (รายได้ประชาชาติต่อหัว (GDP per capita) ของ ประเทศ i และ j) $RBER_{ij}$ (อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงระหว่างประเทศกัมพูชากับประเทศ คู่ค้า j) $Dist_{ij}$ (ระยะทางระหว่างประเทศของกัมพูชากับประเทศคู่ค้า j) $Border$ (ตัวแปรหุ่น ลักษณะของประเทศที่มีพรมแดนติดกัน) $AFTA$ (ตัวแปรหุ่น ประเทศที่เข้าร่วมเป็น

สมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน) และ Crisis (วิกฤตเศรษฐกิจ) มีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$\ln(TT_{ijt}) = \beta_0 + \beta_1 \ln(PCGDP_{it}) + \beta_2 \ln(PCGDP_{jt}) + \beta_3 \ln(RBER_{ijt}) \\ + \beta_4 \ln(Dist_{ijt}) + \beta_5 Border_{ijt} + \beta_6 (AFTA) + \beta_7 (crisis) + u_{ijt}$$

ผลการศึกษา พบว่า รายได้ต่อหัวของประเทศกัมพูชาและประเทศคู่ค้า ประเทศที่มีชายแดนติดกันนั้น มีทิศทางเดียวกับการค้าทวิภาคีของกัมพูชา ในขณะที่ระยะทางระหว่างประเทศที่มีการค้ากับกัมพูชา อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง ข้อตกลง AFTA และ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ มีทิศทางตรงกันข้ามกับการค้าทวิภาคีระหว่างกัมพูชา และประเทศคู่ค้า โดยศักยภาพการค้าที่คาดการณ์ไว้มีต่ำกว่าการค้าโดยรวมที่เกิดขึ้นจริงระหว่างกัมพูชาและประเทศในแถบอาเซียน หมายถึง กัมพูชามีศักยภาพเกินกว่าประเทศคู่ค้าที่สำคัญในเขตภูมิภาคอาเซียน แต่พิจารณาการค้ารายประเทศที่เกิดขึ้นจริงระหว่างกัมพูชา กับไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย น้อยกว่าที่คาดการณ์เอาไว้

วรรณกรรมจากต่างประเทศ

Ekanayake, Mukherjee, and Veeramacheneni (2010) ศึกษาเกี่ยวกับ “Trade Blocks and the Gravity Model: A Study of Economic Integration Among Asian Developing Countries” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) วิเคราะห์ความตกลงการค้าระดับภูมิภาค (Regional Trade Agreements--RTAs) ที่สำคัญ ๆ ในภูมิภาคเอเชียและผลกระทบต่อการค้าในภูมิภาค (2) ใช้แบบจำลองแรงโน้มถ่วงเพื่อประเมินการสร้างการค้าและผลกระทบการค้าของ RTA ต่าง ๆ ต่อการค้าภายในและภายนอกกลุ่มสมาชิก และ (3) วัดผลกระทบของ RTA ในการค้าสมาชิกกับประเทศอื่นในเอเชีย โดยใช้ข้อมูลการค้าในช่วงปี พ.ศ. 2523-2552 โดยแบ่งการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบ 4 ช่วงเวลา คือ ปี พ.ศ. 2523-2532 ปี พ.ศ. 2533-2542 ปี พ.ศ. 2543-2552 และปี พ.ศ. 2523-2552 ใช้ข้อมูลประเทศในภูมิภาคเอเชีย 19 ประเทศ

การศึกษาผลมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ GDP_i , GDP_j (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศ i และ j) POP_i , POP_j (จำนวนประชากรของประเทศ i และ j) $Dist_{ijt}$ (ระยะทางระหว่างประเทศ i และ j) RFE_{ijt} (ความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศ i และ j) SIM_{ijt} (ค่าดัชนีความคล้ายคลึงระหว่าง

ประเทศ i และ j) Border (ตัวแปรหุ่นลักษณะของประเทศที่มีพรมแดนติดกัน) Language (ตัวแปรหุ่นแสดงการใช้ภาษาเดียวกัน) Colony (ตัวแปรหุ่นแสดงการเป็นอาณานิคม) RTA (I) (ตัวแปรหุ่นแสดงว่าทั้งสองประเทศอยู่ได้ข้อตกลงทางการค้าระดับภูมิภาคเดียวกัน) RTA (0) (ตัวแปรหุ่นแสดงว่ามีประเทศหนึ่งอยู่ได้ข้อตกลงทางการค้าระดับภูมิภาคแต่อีกประเทศไม่อยู่ในข้อตกลง) BTA (ตัวแปรหุ่นแสดงว่าทั้งสองประเทศมีข้อตกลงทางการค้าระหว่างกัน) ASEAN (ตัวแปรหุ่นแสดงประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียน) BA (ตัวแปรหุ่นแสดงประเทศที่เป็นสมาชิกข้อตกลงกรุงเทพ) ECO (ตัวแปรหุ่นแสดงประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ) และ SAARC (ตัวแปรหุ่นแสดงประเทศที่เป็นสมาชิกของกลุ่มสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้) มีรูปแบบจำลองดังนี้

$$\begin{aligned} \ln X_{ij} = & \beta_0 + \beta_1 \ln GDP_i + \beta_2 \ln GDP_j + \beta_3 \ln POP_i + \beta_4 \ln POP_j + \beta_5 \ln Dist_{ij} \\ & + \beta_6 \ln RFE_{ij} + \beta_7 SIM_{ij} + \beta_8 Border_{ij} + \beta_9 Language_{ij} + \beta_{10} Colony_{ij} \\ & + \beta_{11} RTA(I) + \beta_{12} RTA(O) + \beta_{13} BTA + \beta_{14} ASEAN + \beta_{15} BA \\ & + \beta_{16} ECO + \beta_{17} SAARC + u_{ij} \end{aligned}$$

การศึกษาพบว่า ค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (real GDP) ของทั้งผู้นำเข้าและผู้ส่งออกมีผลต่อการค้าในทิศทางเดียวกัน ประชากรของผู้นำเข้าและผู้ส่งออกมีอิทธิพลต่อการค้าในทิศทางตรงข้าม ส่วนการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ โดยใช้แบบจำลองแรงโน้มถ่วงพบว่า ระยะทางส่งออกในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการส่งออกของเอเชีย ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้เกี่ยวกับการค้าของเอเชีย ค่าสัมประสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวประชากร (GDP per capita) จำนวนประชากร และระยะทางจะมีทิศทางและขนาดเป็นไปตามรูปแบบสมการที่ประมาณค่าไว้ ซึ่งเป็นการยืนยันผลการศึกษานี้ ๆ ที่เคยศึกษามา จากสภาพเศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้มีโอกาสนในการประสบความสำเร็จของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย

Lim (2011) ศึกษาเรื่อง *Effects of Free Trade Areas in Trade Promotion: Gravity Model Approach* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ทดสอบว่าการทำการค้าเสรี

(FTAs) มีผลต่อการขยายการค้าระหว่างสมาชิกในกลุ่มหรือไม่ (2) ทดสอบว่าการทำการค้าเสรี (FTAs) ช่วยส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศสมาชิกและไม่ใช้สมาชิกแตกต่างกันหรือไม่ (3) ทดสอบว่าประเภทของเขตการค้าเสรี (North-North, North-South หรือ South-South) มีผลต่อการขยายตัวการค้าหรือไม่ และ (4) ในการทำเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิกและไม่ใช้สมาชิก ใครเป็นผู้ได้รับประโยชน์และใครเสียประโยชน์ โดยในการศึกษาครั้งนี้เป็นศึกษาเขตการค้าเสรี เขตการค้าเสรีภาคเหนือ North-North FTA (โดยใช้การค้าเสรีสหภาพยุโรป (EU)-15 เป็นตัวแทน) เขตการค้าเสรีภาคเหนือ-ใต้ (โดยใช้การค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) ในฐานะตัวแทน) และเขตการค้าเสรีภาคใต้ (South-South FTA) (โดยใช้สมาคมข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เป็นตัวแทน)

การศึกษาผลมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ GDP_i , GDP_j (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศ i และ j) POP_i , POP_j (จำนวนประชากรของประเทศ i และ j) $Dist_{ij}$ (ระยะทางระหว่างประเทศ i และ j) $EU-15-both_{ij}$ (ตัวแปรหุ่นแสดงว่าทั้งสองประเทศเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีสหภาพยุโรป 15) $EU-15-one_{ij}$ (ตัวแปรหุ่นแสดงว่ามีประเทศหนึ่งเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีสหภาพยุโรป (EU)-15 แต่อีกประเทศไม่เป็นสมาชิก) $NAFTA-both_{ij}$ (ตัวแปรหุ่นแสดงว่าทั้งสองประเทศเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ) $NAFTA-one_{ij}$ (ตัวแปรหุ่นแสดงว่ามีประเทศหนึ่งเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ แต่อีกประเทศไม่เป็นสมาชิก) $AFTA-both_{ij}$ (ตัวแปรหุ่นแสดงว่าทั้งสองประเทศเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน) $AFTA-one_{ij}$ (ตัวแปรหุ่นแสดงว่ามีประเทศหนึ่งเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน แต่อีกประเทศไม่เป็นสมาชิก) $Border$ (ตัวแปรหุ่นลักษณะของประเทศที่มีพรมแดนติดกัน) และ $Language$ (ตัวแปรหุ่นแสดงการใช้ภาษาเดียวกัน) มีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln(T_{ij}) = & A + B \ln(GDP_i) + C \ln(GDP_j) + D \ln(Distance_{ij}) + E(EU-15-both_{ij}) \\ & + F(EU-15-one_{ij}) + G(NAFTA-both_{ij}) + H(NAFTA-one_{ij}) \\ & + K(AFTA-both_{ij}) + M(AFTA-one_{ij}) + N(Border) + P(Language) \end{aligned}$$

ผลการศึกษา พบว่า เขตการค้าเสรีทั้ง 3 ประเภทนำไปสู่การขยายการค้าทั้งประเทศที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก โดยแนวโน้มการขยายตัวไปในทิศทางที่ดีในเขตการค้าเสรีที่ศึกษาทั้ง 3 ประเภท การค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) เป็นเขตการค้า

เสรีที่มีการขยายตัวมากที่สุด รองลงมา คือ การค้าเสรียุโรป (EU)-15 การค้าเสรียุโรป (EU)-27 และการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ตามลำดับ โดยแต่ละเขตการค้าเสรีจะมีความสามารถในการขยายการค้าทั้งภายในและภายนอกที่แตกต่างกัน เนื่องจากเขตการค้าเสรีแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในแง่ของปัจจัยอื่น ๆ เช่น สถานที่และปริมาณการค้าก่อนทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีก่อนซึ่งไม่ได้ระบุไว้ในแบบจำลองที่ศึกษา ทำให้การศึกษานี้ไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าประเภทของเขตการค้าเสรีใดที่มีประสิทธิภาพในการสร้างการค้ามากที่สุด จากการกระจายตัวของการขยายการค้าไม่เท่ากัน ทำให้เกิดความได้เปรียบบางอย่างมากกว่าที่อื่น ๆ คือ ประเทศในกลุ่มสมาชิกที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น ความเติบโตทางเศรษฐกิจ มีแนวโน้มที่จะได้รับประโยชน์มากกว่าเมื่อเทียบกับประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิก โดยประเทศผู้ค้ารายใหญ่มีแนวโน้มที่จะได้รับประโยชน์จากการขยายการค้าของ FTAs มากกว่าประเทศผู้ค้าขนาดเล็ก

Gul and Yasin (2011) ศึกษาเกี่ยวกับ “The Trade Potential of Pakistan: An Application of the Gravity Model” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อประเมินศักยภาพการค้าของประเทศปากีสถาน โดยทำการศึกษาประเทศที่มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ 42 ประเทศ ดังนี้ 3 ประเทศจากกลุ่ม SAARC, 4 ประเทศจากกลุ่ม ASEAN, 2 ประเทศจากกลุ่ม NAFTA และทุกประเทศจากกลุ่ม EU รวมทั้งยังศึกษาจากภูมิภาคอื่น ๆ คือ ประเทศในตะวันออกกลาง (middle east) ตะวันออกไกล (far east) อเมริกากลางและอเมริกาใต้ (central and south america) ด้วย ซึ่งจะใช้ข้อมูลในการศึกษาในปี พ.ศ. 2524-2548

การศึกษานี้เปรียบเทียบผลของมูลค่าการค้าของประเทศปากีสถานกับประเทศในการรวมกลุ่มการค้าต่าง ๆ โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ PGDP_{ij} (ผลคูณของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศปากีสถาน และประเทศคู่ค้า j) Distance_{ij} (ระยะทางระหว่างประเทศปากีสถานกับประเทศ j) และ (Trade / GDP)_j (อัตราส่วนระหว่างมูลค่าการค้าเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศคู่ค้า j) มีรูปแบบจำลองดังนี้

$$\log(\text{Trade}_{ij}) = \beta_0 + \beta_1 \log(\text{PGDP}_{ij}) + \beta_2 \log(\text{Distance}_{ij}) + \beta_3 \log((\text{Trade} / \text{GDP})_j) + e_{ijt}$$

จากการศึกษาพบว่า จากการคาดการณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2544-2548 ปากีสถานมี ศักยภาพการค้าสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (อาเซียน) ตามด้วยยุโรปตะวันตก ตะวันออกกลาง ละตินอเมริกา และอเมริกาเหนือ และมีศักยภาพทางการค้าสูงสุดใน ญี่ปุ่น ศรีลังกา บังกลาเทศ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ อิตาลี สวีเดน และ เดนมาร์ก ดังนั้น ปากีสถานควรสำรวจวิธีการในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการค้า กับภูมิภาค/ประเทศเหล่านี้ และปากีสถานจะต้องปรับปรุงคุณภาพของการส่งออกและ ลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศ ทางด้านการค้าปากีสถาน ในกลุ่มประเทศ SAARC มีปริมาณน้อยมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอินเดีย แต่งานวิจัยนี้ ยังไม่ได้พิจารณาถึงปริมาณการค้าได้ดิน ในประมาณการสำหรับปี พ.ศ. 2544-2548 การค้าระหว่างปากีสถานกับอินเดียสูงกว่าที่คาดการณ์ได้เล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตาม การค้ากับอินเดียก็ยังถือว่าต่ำอยู่เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แม้ว่าอินเดียจะได้รับ การสนับสนุนมากที่สุด (MFN) ไปยังปากีสถาน แต่ก็ไม่สามารถส่งออกไปยังอินเดียได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่มีโอกาสในการขยายการค้าระหว่างกัน จากความร่วมมือ SAFTA ในปี พ.ศ. 2549 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตราภาษี สุลกากรและลดการอุปสรรคด้านการค้า ทำให้ยังมีช่องทางการค้าในภูมิภาคนี้

Ben Ali (2013) ศึกษาเกี่ยวกับ “Determinants of Tunisia’s Exports: A Gravity Model Framework” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ อธิบายรูปแบบการส่งออกของประเทศตูนิเซีย กับประเทศที่ไม่ใช่คู่ค้าเดิมและเพื่อหาปัจจัยสำคัญที่อธิบายการส่งออกของตูนิเซียกับ ประเทศเหล่านี้ โดยใช้ข้อมูลของปี พ.ศ. 2529-2552 ศึกษาตัวอย่างจาก 36 ประเทศ ซึ่งใช้ การประมาณค่าแบบ Two-Step Regressions (การถดถอยสองขั้นตอน)

การศึกษาผลมูลค่าการค้าระหว่างตูนิเซียกับประเทศคู่ค้าทั้ง 36 ประเทศ โดยใช้ ตัวแปรในการศึกษา คือ $PGDP_{ijt}$ (ผลคูณของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของตูนิเซีย และประเทศคู่ค้า j) $PGDPT_{ijt}$ (ผลคูณของรายได้ต่อหัวประชากรของตูนิเซีย และประเทศ คู่ค้า j) $FDI_{j(t-1)}$ (มูลค่าการลงทุนของประเทศคู่ค้า j ในประเทศตูนิเซีย ปีก่อนหน้า) $CHAN_{ijt}$ (อัตราแลกเปลี่ยนทั่วไป) $OPEN_{jt}$ (สัดส่วนการเปิดการค้าของประเทศคู่ค้า j) $OPENT_{it}$ (สัดส่วนการเปิดการค้าของประเทศตูนิเซีย) MF (ตัวแปรหุ่นแสดงประเทศที่มี อาณาเขตติดกับทะเล) $LANG$ (ตัวแปรหุ่นแสดงการใช้ภาษาฝรั่งเศสและภาษาอารบิก

ของประเทศ) และ $DIST_{ij}$ (ระยะทางระหว่างประเทศของตุนีเซียกับประเทศ j) มีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Log } X_{ijt} = & \alpha_{ij} + \beta_1 \log PGDP_{ijt} + \beta_2 \log PGDPT_{ijt} + \beta_3 \log FDI_{j(t-1)} + \beta_4 \log CHAN_{ijt} \\ & + \beta_5 OPEN_{jt} + \beta_6 OPENT_{it} + \beta_7 MF + \beta_8 LANG + \beta_9 \log DIST_{ij} + \epsilon_{ijt} \end{aligned}$$

ผลการศึกษา พบว่า รายได้ของตุนีเซียและประเทศคู่ค้า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของประเทศคู่ค้า และการเปิดกว้างทางการค้าของตุนีเซียจะส่งผลให้การส่งออกเพิ่มขึ้น ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าผู้ส่งออกของตุนีเซียมีเป้าหมายที่จะส่งออกไปที่ตลาดขนาดใหญ่แทนที่จะเป็นประเทศที่มีรายได้ต่อหัวสูง ด้านความแตกต่างของพฤติกรรมของประเทศคู่ค้า ระยะทาง การมีพรมแดนทางทะเล และภาษาไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นการส่งออก

จากผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าประการแรก ข้อกีดกันทางการค้าทั้งหมดต้องได้รับการแก้ไขเสรีมากขึ้นเพื่อเพิ่มการค้าของตุนีเซีย ประการที่สองเนื่องจากประเทศคู่ค้าหลายประเทศไม่ได้มีพรมแดนทางทะเล การปรับปรุงเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานอาจเป็นสิ่งจำเป็นในการส่งเสริมการค้าของตุนีเซีย ประการที่สามตุนีเซียและประเทศคู่ค้าทั้งหมดต้องเพิ่มการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพื่อให้การส่งออกมีการเติบโตสูงขึ้น และสุดท้ายตุนีเซียจำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันภายนอกของประเทศตนในตลาดด้วยกำลังซื้อที่สูงขึ้น โดยการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมีความหลากหลาย

Tripathi and Leitão (2013) ศึกษาเรื่อง *India's Trade and Gravity Model: A Static and Dynamic Panel Data* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการค้าของทวีปเอเชียอินเดียต่อคู่ค้าสำคัญ 20 ประเทศ โดยศึกษาข้อมูลแบบ Panel Data ในปี พ.ศ. 2541-2555 และศึกษาประเทศคู่ค้าสำคัญ 20 ประเทศ คือ จีน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สหรัฐอเมริกา ซาอุดีอาระเบีย สวิตเซอร์แลนด์ สิงคโปร์ เยอรมนี ฮังการี อินโดนีเซีย อิรัก ญี่ปุ่น เบลเยียม คูเวต เกาหลีใต้ ไนจีเรีย ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร อิหร่าน แอฟริกาใต้ และกาตาร์ โดยจะศึกษาทั้งแบบคงที่และแบบไดนามิก

การศึกษาผลมูลค่าการค้าระหว่างอินเดียกับประเทศคู่ค้า โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ $TRADE_{t-1}$ (มูลค่าการค้าระหว่างประเทศอินเดียกับประเทศคู่ค้า j ในปีก่อนหน้า) GDP_i , GDP_j (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศอินเดียกับประเทศคู่ค้า j)

$Dist_{ij}$ (ระยะทางระหว่างประเทศของอินเดียกับประเทศคู่ค้า j) Border (ตัวแปรหุ่นลักษณะของประเทศที่มีพรมแดนติดกันระหว่างอินเดียกับประเทศคู่ค้า j) CULT (ค่าสัมประสิทธิ์ความใกล้ชิดกันทางวัฒนธรรมระหว่างอินเดียกับประเทศคู่ค้า j) และ PolKOF (ค่าสัมประสิทธิ์โดยประมาณของกระแสโลกาภิวัตน์ทางการเมืองระหว่างอินเดียกับประเทศคู่ค้า j)

$$\ln TRADE = \beta_0 + \beta_1 \ln TRADE_{t-1} + \beta_2 \ln GDP_i + \beta_3 \ln GDP_j + \beta_4 \ln Dist_{ij} + \beta_5 Border + \beta_6 \ln CULT + \beta_7 \ln PolKOF + u_{ij}$$

ผลการศึกษา พบว่า มูลค่าการค้าทวิภาคีของอินเดียกับปัจจัยต่าง ๆ มีดังนี้ ด้านรายได้ต่อหัวประชากรของอินเดียและคู่ค้า มีสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการค้าทวิภาคีของอินเดียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจะส่งผลให้มีการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้น ด้านทางภูมิศาสตร์ระหว่างอินเดียกับประเทศคู่ค้าส่งผลกระทบในทิศทางเดียวกับมูลค่าการค้าทวิภาคีของอินเดียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้านอาณาเขตติดต่อกันและด้านความใกล้ชิดทางวัฒนธรรม ส่งผลกระทบในทิศทางเดียวกับมูลค่าการค้าทวิภาคีของอินเดียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านกระแสโลกาภิวัตน์ทางการเมืองส่งผลกระทบในทิศทางเดียวตรงข้ามกับมูลค่าการค้าทวิภาคีของอินเดียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Prasai (2014) ศึกษาเกี่ยวกับ “Foreign Trade Pattern of Nepal: Gravity Model Approach” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการค้าโดยรวมของเนปาลและหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในระบบเศรษฐกิจหลังจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจโดยศึกษาประเทศคู่ค้าของเนปาล 94 ประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2552

การศึกษามูลค่าการส่งออกและการนำเข้าระหว่างประเทศของเนปาลกับประเทศคู่ค้า โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ $GDP_{it} * GDP_{jt}$ (ผลคูณของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของเนปาลกับประเทศคู่ค้า j) $PCGDP_{it} * PCGDP_{jt}$ (ผลคูณของรายได้ต่อหัวประชากรของเนปาลกับประเทศคู่ค้า j) $Dist_{ij}$ (ระยะทางระหว่างประเทศของอินเดียกับประเทศคู่ค้า j) $LINDER_{ijt}$ (ผลต่างของรายได้ต่อหัวประชากรของเนปาลกับประเทศคู่ค้า j) $LOCKED_j$ (ตัวแปรหุ่นแสดงประเทศคู่ค้า j ไม่มีชายแดนทะเล) $SAARC_{jt}$ (ตัวแปรหุ่นแสดงประเทศคู่ค้า j ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้)

WTO_{jt} (ตัวแปรหุ่นแสดงประเทศคู่ค้า j ที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก) มีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln X_{ijt} \text{ หรือ } \ln M_{ijt} = & \beta_0 + \beta_1 \ln (GDP_{it} * GDP_{jt}) + \beta_2 \ln (PCGDP_{it} * PCGDP_{jt}) \\ & + \beta_3 \ln DIST_{ijt} + \beta_4 \ln LINDER_{ijt} + \beta_5 \ln LOCKED_{ijt} \\ & + \beta_6 \ln SAARC_{jt} + \beta_7 \ln WTO_{jt} + \epsilon_{ijt} \end{aligned}$$

การศึกษาพบว่า ผลการทดลองพื้นฐานที่ความสอดคล้องกับการคาดการณ์ของแบบจำลองแรงโน้มถ่วง และสัมประสิทธิ์ของตัวแปรส่วนใหญ่จะเป็นไปตามที่คาดไว้ โดยมีข้อยกเว้นบางประการ เช่น ผลสัมฤทธิ์มวลรวมภายในประเทศต่อประชากรในความเป็นจริงต้องมีเครื่องหมายเป็นบวก แต่สมการที่ได้กลับเป็นเครื่องหมายลบในทั้งการนำเข้าและส่งออก ความล่าช้าของผลสัมฤทธิ์มวลรวมภายในประเทศซึ่งเป็นตัวแทนของขนาดเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าพบว่า ส่งผลกระทบทางบวกต่อการค้าทวิภาคีกับประเทศเนปาล จากเครื่องหมายลบของผลสัมฤทธิ์มวลรวมภายในประเทศต่อประชากรในรูปแบบที่ได้ แสดงให้เห็นว่าเนปาลมีสินค้าส่งออกที่ใช้แรงงานในการผลิตมากและต้องนำเข้าสินค้าที่จำเป็นในการผลิต จากความแตกต่างของรายได้ประชากรระหว่างสองประเทศที่มีส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการค้าของเนปาลควรพิจารณาข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบกับประเทศที่แตกต่างกันด้วย การค้าระหว่างอุตสาหกรรมเป็นเรื่องปกติและสิ่งที่ดีต่อการนำเข้าและส่งออกจากประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยการนำเข้าของเนปาลจากประเทศในกลุ่ม SAARC มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การส่งออกไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังไม่มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่า เนปาลได้รับประโยชน์จากองค์การการค้าโลกสำหรับการนำเข้าและส่งออก และค่าสัมประสิทธิ์ของระยะทางแสดงให้เห็นว่าการนำเข้าของเนปาลมีมูลค่าสูงกับคู่ค้าที่มีระยะทางใกล้กัน ในช่วงก่อนการเปิดเสรี ค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้ประชากรต่อหัวประชากรที่มีเครื่องหมายบวกหมายความว่าเนปาลใช้เพื่อนำเข้าสินค้าหรูหรา ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ในช่วงหลังการเปิดเสรีที่เป็นเครื่องหมายลบหมายถึงว่าเนปาลจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภค

Abidin, Haseeb, Chiat, and Islam (2016) ศึกษาเกี่ยวกับ “Determinants of Malaysia – BRICS Trade Linkages: Gravity Model Approach” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) ศึกษารูปแบบการค้าระหว่างมาเลเซียกับประเทศสมาชิก BRICS (2) ศึกษาปัจจัยที่มี

การค้าของมาเลเซียกับประเทศสมาชิก BRICS และ (3) ให้คำแนะนำด้านนโยบายเพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์ทางการค้ามาเลเซียกับ BRICS โดยศึกษาในปี พ.ศ. 2523-2558

การศึกษามูลค่าการค้าระหว่างประเทศของมาเลเซียกับประเทศคู่ค้า โดยใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ GDP_{it} , GDP_{jt} (ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของมาเลเซียกับประเทศคู่ค้า j) $PCGDP_{it}$, $PCGDP_{jt}$ (รายได้ต่อหัวประชากรของมาเลเซียกับประเทศคู่ค้า j) $DIST_{ij}$ (ระยะทางระหว่างประเทศของมาเลเซียกับประเทศคู่ค้า j) $PCGDPD_{ijt}$ (ความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อหัวประชากรของมาเลเซียกับประเทศคู่ค้า j) ER_{ijt} (อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของมาเลเซียกับประเทศคู่ค้า j) INF_{it} , INF_{jt} (อัตราเงินเฟ้อของมาเลเซียกับประเทศคู่ค้า j) TR / GDP_{it} , TR / GDP_{jt} (อัตราส่วนของมูลค่าการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของมาเลเซียกับประเทศคู่ค้า j) และ INS_{it} , INS_{jt} (ดัชนีการรับรู้การทุจริตของมาเลเซียกับประเทศคู่ค้า j) มีรูปแบบจำลอง ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln (\text{Trade}_{ijt}) = & \mu_0 + \theta_1 \ln (GDP_{it}) + \theta_2 \ln (GDP_{jt}) + \theta_3 \ln (PCGDP_{it}) \\ & + \theta_4 \ln (PCGDP_{jt}) + \theta_5 \ln (DIST_{ijt}) + \theta_6 \ln (PCGDPD_{ijt}) \\ & + \theta_7 \ln (ER_{ijt}) + \theta_8 \ln (INF_{it}) + \theta_9 \ln (INF_{jt}) + \theta_{10} \ln (TR / GDP_{it}) \\ & + \theta_{11} \ln (TR / GDP_{jt}) + \theta_{12} \ln (INS_{it}) + \theta_{13} \ln (INS_{jt}) + e_{ijt} \end{aligned}$$

ผลการศึกษา พบว่า ระยะทางระหว่างประเทศมาเลเซียกับประเทศ BRICS และการทุจริตของทั้งสองฝ่ายมีผลกระทบในทิศทางตรงกันข้ามกับการค้าทวิภาคีระหว่างกัน ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อประชากร (GDP per capita) และสัดส่วนการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจะมีผลกระทบในทิศทางเดียวกับการค้าทวิภาคี แต่อัตราเงินเฟ้อและอัตราแลกเปลี่ยนของมาเลเซียและประเทศ BRICS ไม่มีผลกระทบต่อการค้าทวิภาคีนี้ ซึ่งเห็นว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานสำหรับการเพิ่มการค้าระหว่างมาเลเซียกับสมาชิก BRICS และการลงทุนเป็นการเสริมความสัมพันธ์ทางการค้าของมาเลเซียกับ BRICS ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็มีส่วนในการสนับสนุนการค้าเช่นกัน

ตาราง 5

สรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่ทำการศึกษา

ตัวแปร	มูลค่า การส่งออก	ผู้ศึกษา	มูลค่า การนำเข้า	ผู้ศึกษา	มูลค่า การค้า	ผู้ศึกษา
- ผลกระทบโดยรวม ภายในประเทศของ ประเทศส่งออก	(+)	ณัญญา ทองนวล (2556), มนิตา นวลเต็ม (2553), Lim (2011)	(+)	ณัญญา ทองนวล (2556), มนิตา นวลเต็ม (2553), Lim (2011)	(+)	เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557), วนิดา พิมพ์โคตร (2552), Abidin, Haseeb, Chiat, & Islam (2016), Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010), Tripathi & Leitão (2013)
- ผลกระทบโดยรวม ภายในประเทศของ ประเทศนำเข้า	(+)	เจมิกา ยัมแย้ม (2552), ณัญญา ทองนวล (2556), พัชรินทร์ ทูลธรรม (2554), มนิตา นวลเต็ม (2553), สิทธิพงษ์ ธนาโชติภูมิพนธ์ (2558), Lim (2011)	(+)	เจมิกา ยัมแย้ม (2552), ณัญญา ทองนวล (2556), พัชรินทร์ ทูลธรรม (2554), มนิตา นวลเต็ม (2553), สิทธิพงษ์ ธนาโชติภูมิพนธ์ (2558), Lim (2011)	(+)	เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557), วนิดา พิมพ์โคตร (2552), Abidin, Haseeb, Chiat, & Islam (2016), Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010), Tripathi & Leitão (2013)
- ผลกระทบของผลกระทบ มวลรวมภายในประเทศ ของประเทศส่งออกและ นำเข้า	(+)	Prasai (2014)	(+)	Prasai (2014)	(+)	Ben Ali (2013), Gul & Yasin (2011)
- รายได้ต่อหัวประชากร ของประเทศส่งออก	(+)	พจนพร แก้วเนตร (2557)			(+)	เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557), Abidin, Haseeb, Chiat, & Islam (2016), Kakda Keo (2016)

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวแปร	มูลค่า การส่งออก	ผู้ศึกษา	มูลค่า การนำเข้า	ผู้ศึกษา	มูลค่า การค้า	ผู้ศึกษา
- รายได้ต่อหัวประชากร ของประเทศนำเข้า	(+)	ชมมิชา วงศ์หาจักร (2557), พจนพร แก้วเนตร (2557)	(+)	ชมมิชา วงศ์หาจักร (2557), พจนพร แก้วเนตร (2557)	(+)	เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557), Abidin, Haseeb, Chiat, & Islam (2016), Kakda Keo (2016)
- ผลคูณของรายได้ต่อหัว ประชากรของประเทศ ส่งออกและนำเข้า	(+)	Prasai (2014)	(+)	Prasai (2014)	(+)	Ben Ali (2013)
- ความแตกต่างของ รายได้ต่อหัวประชากร ของประเทศส่งออก และนำเข้า	(+)	Prasai (2014)	(+)	Prasai (2014)		
- จำนวนประชากรของ ประเทศส่งออก					(-)	วนิดา พิมพ์ไคตร (2552), Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010)
- จำนวนประชากรของ ประเทศนำเข้า					(-)	วนิดา พิมพ์ไคตร (2552), Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010)

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวแปร	มูลค่า การส่งออก	ผู้ศึกษา	มูลค่า การนำเข้า	ผู้ศึกษา	มูลค่า การค้า	ผู้ศึกษา
- สัดส่วนการค้าต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศของ ประเทศส่งออกและ นำเข้า					(+)	Abidin, Haseeb, Chiat, & Islam (2016), <i>Gul & Yasin</i> (2011)
- ปริมาณการลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศ ของประเทศคู่ค้าของ ประเทศที่ปี (t-1)					(+)	Ben Ali (2013)
- อัตราการค้า			(-)	เขมิกา ยิ้มแย้ม (2552)		
- มูลค่าการค้าในปี (t-1)					(+)	Tripathi, & <i>Leitão</i> (2013)
- ระหว่างทางระหว่าง ประเทศ	(-)	ณัญญา ทองนวล (2556), มนินา นวลเต็ม (2553), Lim (2011), Prasai (2014)	(-)	ณัญญา ทองนวล (2556), มนินา นวลเต็ม (2553), Lim (2011), Prasai (2014)	(-)	เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557), วณิดา พิมพ์โคตร (2552), Abidin, Haseeb, Chiat, & Islam (2016), Ben Ali (2013), Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010), <i>Gul & Yasin</i> (2011), Kakda Keo (2016), Tripathi & <i>Leitão</i> (2013)

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวแปร	มูลค่า การส่งออก	ผู้ศึกษา	มูลค่า การนำเข้า	ผู้ศึกษา	มูลค่า การค้า	ผู้ศึกษา
- อัตราแลกเปลี่ยนทั่วไป ระหว่างสองประเทศ					(+)	Ben Ali (2013)
- อัตราแลกเปลี่ยนของ ประเทศส่งออก	(-)	พัชรินทร์ ทูลธรรม (2554)			(+)	เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557)
- อัตราแลกเปลี่ยนของ ประเทศนำเข้า	(+) (-)	เขมิกา ยิ้มแย้ม (2552) ชมมีชา วงศ์หาจักร (2557), สิทธิพงษ์ ธนาโชติภูมิพนธ์ (2558)	(+) (-)	เขมิกา ยิ้มแย้ม (2552), พัชรินทร์ ทูลธรรม (2554), สิทธิพงษ์ ธนาโชติภูมิพนธ์ (2558) ชมมีชา วงศ์หาจักร (2557),		
- อัตราแลกเปลี่ยนที่ แท้จริงของประเทศ ส่งออก	(+)	มนิสา นวลเต็ม (2553), ญัญจนา ทองนวล (2556)			(-)	Abidin, Haseeb, Chiat, & Islam (2016), Kakda Keo (2016)
- อัตราเงินเฟ้อของ ประเทศส่งออกและ นำเข้า					(+)	Abidin, Haseeb, Chiat, & Islam (2016)
- ทุนสำรองระหว่าง ประเทศ ของประเทศ นำเข้า	(+)	เขมิกา ยิ้มแย้ม (2552), สิทธิพงษ์ ธนาโชติภูมิพนธ์ (2558)	(+)	เขมิกา ยิ้มแย้ม (2552), สิทธิพงษ์ ธนาโชติภูมิพนธ์ (2558)		

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวแปร	มูลค่า การส่งออก	ผู้ศึกษา	มูลค่า การนำเข้า	ผู้ศึกษา	มูลค่า การค้า	ผู้ศึกษา
- ลักษณะของประเทศที่มีพรมแดนติดกัน	(+)	Lim (2011)	(+)	Lim (2011)	(+)	เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557), Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010), Kakda Keo (2016)
- ความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต					(-)	Tripathi & Leitão (2013)
- การพูดภาษาเดียวกัน	(+)	Lim (2011)	(+)	Lim (2011)	(+)	Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010)
- ความใกล้ชิดทางวัฒนธรรม					(-)	Ben Ali (2013)
- กระแสโลกาภิวัตน์ทางการเมือง					(+)	Tripathi, & Leitão (2013)
- การนับถือศาสนาเดียวกัน					(+)	วนิดา พิมพ์โคตร (2552)
- การมีภูมิประเทศเป็นเกาะ	(-)	Prasai (2014)	(-)	Prasai (2014)	(-)	เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557)
					(+)	Ben Ali (2013)
					(-)	เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557)

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวแปร	มูลค่า การส่งออก	ผู้ศึกษา	มูลค่า การนำเข้า	ผู้ศึกษา	มูลค่า การค้า	ผู้ศึกษา
- ราคาโดยเปรียบเทียบ ประเทศไทยต่อ ประเทศคู่ค้า	(-)	พจนพร แก้วเนตร (2557)	(+)	พจนพร แก้วเนตร (2557)		
- การเปิดประเทศของ ประเทศส่งออก			(-)	พจนพร แก้วเนตร (2557)	(+)	Ben Ali (2013)
- การเปิดประเทศของ ประเทศนำเข้า	(+)	พจนพร แก้วเนตร (2557)			(+)	Ben Ali (2013)
- การลดภาษีศุลกากร	(+)	พจนพร แก้วเนตร (2557)	(+)	พจนพร แก้วเนตร (2557)		
- สถานการณ์ทาง การเมือง	(-)	พจนพร แก้วเนตร (2557)	(-)	พจนพร แก้วเนตร (2557)		
- วิกฤติเศรษฐกิจ	(-)	พัชรินทร์ ทูลธรรม (2554), เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557)	(-)	พัชรินทร์ ทูลธรรม (2554)	(-)	Kakda Keo (2016)
- ดัชนีการรับรู้การทุจริต ของประเทศส่งออก					(-)	Abidin, Haseeb, Chiat, & Islam (2016)
- ดัชนีการรับรู้การทุจริต ของประเทศนำเข้า					(-)	Abidin, Haseeb, Chiat, & Islam (2016)
- WTO	(+)	Prasai (2014)	(+)	Prasai (2014)		

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวแปร	มูลค่า การส่งออก	ผู้ศึกษา	มูลค่า การนำเข้า	ผู้ศึกษา	มูลค่า การค้า	ผู้ศึกษา
- ข้อตกลงการค้าระดับ ภูมิภาค					(+)	Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010)
- ข้อตกลงการค้าระหว่าง กัน					(-)	Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010)
- การจัดตั้งเขตการค้าเสรี	(+)	พัชรินทร์ ทูลธรรม (2554)	(+)	พัชรินทร์ ทูลธรรม (2554)	(-)	Kakda Keo (2016)
- THAUS	(+)	ณัญญา ทองนวล (2556), มนิตา นวลเต็ม (2553)	(+)	ณัญญา ทองนวล (2556), มนิตา นวลเต็ม (2553)		
- THNEW	(+)	มนิตา นวลเต็ม (2553)				
- THIN	(+)	ณัญญา ทองนวล (2556)				
- ASEAN	(+)	ชมมีชา วงศ์หาจักร (2557), Lim (2011)	(+)	ชมมีชา วงศ์หาจักร (2557), Lim (2011)	(+)	Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010)
					(-)	เพชรไพลิน สายสิงห์ (2557)
- ECO					(-)	Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010)
- SAARC	(+)	Prasai (2014)	(-)	Prasai (2014)	(+)	Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010)
- BA					(+)	Ekanayake, Mukherjee, & Veeramacheneni (2010)

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวแปร	มูลค่า การส่งออก	ผู้ศึกษา	มูลค่า การนำเข้า	ผู้ศึกษา	มูลค่า การค้า	ผู้ศึกษา
- EU-15	(+)	Lim (2011)	(+)	Lim (2011)		
- NAFTA	(+)	Lim (2011)	(+)	Lim (2011)		

หมายเหตุ: WTO แทน การเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก

THAUS แทน การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

THIN แทน การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย

ASEAN แทน การเป็นสมาชิกของกลุ่มอาเซียน

ECO แทน การเป็นสมาชิกองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (economic cooperation organization)

SAARC แทน การเป็นสมาชิกของกลุ่มสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC)

BA แทน การเป็นสมาชิกของข้อตกลงกรุงเทพ (bangkok agreement)

EU-15 แทน การเป็นสมาชิกของเขตการค้าเสรีสหภาพยุโรป

NAFTA แทน การเป็นสมาชิกของเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ

ตาราง 6

สรุปปัจจัยที่ใช้ในแบบจำลอง

ตัวแปร	สัญลักษณ์	ผลของค่าสัมประสิทธิ์ที่ คาดการณ์ไว้	
		ปริมาณส่งออก	ปริมาณนำเข้า
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศคู่ค้า	Y_f	(+)	
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย	Y		(+)
ราคาส่งออกโดยเปรียบเทียบ	PX_f	(-)	
ราคานำเข้าโดยเปรียบเทียบ	PIM		(-)
ตัวแปรหุ่น การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่าง			
ประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า	FTA	(+)	(+)

บทที่ 3

สถานการณ์ทางการค้าของสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้

ความเป็นมาของสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้

สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asian Association for Regional Cooperation--SAARC) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 1985 โดยเริ่มต้นมาจากความคิดของอดีตนายกรัฐมนตรี Ziaur Rahman แห่งบังกลาเทศ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 7 ประเทศ ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา ผู้สังเกตการณ์ 8 ประเทศ ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย มอริเชียส เมียนมาร์ เกาหลีใต้ อิหร่าน และ 1 องค์การระหว่างประเทศ คือ สหภาพยุโรป โดยสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้เป็นองค์การความร่วมมือหลากสาขาระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในภูมิภาคสามารถยื่นหยัดได้อย่างมีศักดิ์ศรีทั้งในมิติการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ด้วยความไว้นับถือใจระหว่างกัน และสร้างความร่วมมือกับเวทีระหว่างประเทศอื่น ๆ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีสาขาความร่วมมือต่อกัน 16 สาขา ได้แก่ การเกษตรและชุมชนชนบท เทคโนโลยีชีวภาพ วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการค้า การศึกษา พลังงาน สิ่งแวดล้อม การเงิน กองทุน สารสนเทศ และการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ระดับประชาชน การบรรเทาความยากจน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความมั่นคง การพัฒนาสังคม และการท่องเที่ยว โดยมีโครงสร้างขององค์กรที่สำคัญ 5 ส่วน ดังนี้ (กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา, 2556)

1. Council of Minister (COM) ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของชาติสมาชิก มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และขอบเขตเนื้อหาความร่วมมือ ติดตามความคืบหน้า และจัดตั้งหน่วยงานและกลไกต่าง ๆ รวมไปถึงอำนาจการตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันขององค์กร SAARC

2. Standing Committee มีองค์ประกอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (foreign secretary) ของประเทศสมาชิก ทำหน้าที่ดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับโครงการความร่วมมือต่าง ๆ เห็นชอบและอนุมัติโครงการ ดำรงประเด็นความร่วมมือในสาขาใหม่ ๆ และจัดทำรายงานเสนอต่อการประชุมระดับรัฐมนตรี

3. Technical Committee มีองค์ประกอบจากผู้แทนของประเทศสมาชิกเพื่อประสานความร่วมมือและติดตามผลในโครงการเฉพาะด้าน (sectoral programme) อาทิ การเกษตรและชุมชนชนบท สาธารณสุขและงานประชากร และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4. SAARC Secretariat สำนักเลขาธิการ ทำหน้าที่บริหารและทบทวนติดตามกิจกรรมองค์การ ทั้งอำนวยความสะดวกให้กับประเทศสมาชิกและองค์การ SAARC โดยมีเลขาธิการ (secretary-general) และมี Director จากผู้แทนประเทศสมาชิกเป็นผู้ช่วยเลขาธิการ

5. Working Groups (WG) เป็นคณะทำงานเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์การ โดยมีบทบาทส่งเสริมความร่วมมือในประเด็นที่ตนรับผิดชอบ และปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรระดับสูงของ SAARC ปัจจุบันคณะทำงานของ SAARC มี 4 ชุด ใน 4 สาขา คือ สาขาเทคโนโลยีชีวภาพ สาขาพลังงาน สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาการท่องเที่ยว

การค้าระหว่างประเทศของสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้

การค้าระหว่างกลุ่มความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้กับตลาดโลก

มูลค่าการค้ารวม มูลค่าการค้ารวมของกลุ่มความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่า 967,974.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2559 ที่มีมูลค่า 815,339.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ พบว่า มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.7 โดยเป็นการส่งออกจากกลุ่มความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ไปตลาดโลกมูลค่า 371,425.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้าจากตลาดโลก 596,548.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยกลุ่ม

ความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียขาดดุลการค้าทั้งสิ้นมูลค่า 225,123.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ^๑
(ดูตาราง 7)

ตาราง 7

การค้าระหว่างประเทศของกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้กับตลาดโลก
ปี พ.ศ. 2556-2560

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ^๑

ปี พ.ศ.	การค้ารวม		การส่งออก		การนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	
2556	977,183.6	2.5	397,925.3	13.7	579,258.3	-4.0	-181,333.0
2557	899,102.4	-8.0	355,354.5	-10.7	543,747.9	-6.1	-188,393.3
2558	848,801.3	-5.6	330,292.2	-7.1	518,509.1	-4.6	-188,216.9
2559	815,339.3	-3.9	331,095.8	0.2	484,243.5	-6.6	-153,147.7
2560	967,974.4	18.7	371,425.5	12.2	596,548.9	23.2	-225,123.4

ที่มา: จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

การส่งออก สำหรับตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของกลุ่มความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ 5 อันดับแรก คือ สหรัฐอเมริกา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เยอรมัน ฮองกง และจีน โดยไทยเป็นตลาดส่งออกสินค้าในลำดับที่ 27 ในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าการส่งออก 3,943.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.1 ของการส่งออกทั้งหมดของกลุ่มไปตลาดโลก และเมื่อพิจารณามูลค่ารวมของตลาดส่งออก 10 อันดับแรก พบว่า มีสัดส่วนร้อยละ 51.1 ของการส่งออกทั้งหมด (ดูตาราง 8)

ตาราง 8

ตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้
ปี พ.ศ. 2557-2560

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	สหรัฐอเมริกา	54,619.4	53,006.5	54,459.3	58,542.9	14.0	16.0	16.4	15.7
2	สหรัฐอเมริกา								
	เอมิเรตส์	35,023.1	31,554.6	31,381.7	31,795.0	9.0	9.6	9.5	8.5
3	เยอรมัน	14,643.4	13,375.1	14,420.3	16,228.0	3.8	4.0	4.4	4.4
4	ฮ่องกง	14,144.6	12,735.6	13,710.0	15,503.7	3.6	3.9	4.1	4.2
5	จีน	16,669.5	12,553.3	11,614.9	15,332.5	4.3	3.8	3.5	4.1
6	สหราชอาณาจักร	15,606.2	15,021.8	14,721.1	15,246.8	4.0	4.5	4.4	4.1
7	สิงคโปร์	10,217.5	8,276.9	7,791.6	12,151.5	2.6	2.5	2.4	3.3
8	เวียดนาม	6,928.1	5,764.9	6,355.4	8,510.1	1.8	1.7	1.9	2.3
9	อิตาลี	8,256.4	6,657.9	7,042.2	8,473.3	2.1	2.0	2.1	2.3
10	ฝรั่งเศส	8,086.3	7,166.7	8,170.6	8,446.2	2.1	2.2	2.5	2.3
27	ไทย	3,706.9	3,344.9	3,214.7	3,943.3	1.0	1.0	1.0	1.1
	อื่น ๆ	201,733.0	160,832.9	158,319.7	177,797.2	51.8	48.7	47.8	47.8
	โลก	389,634.4	330,291.0	331,201.5	371,970.5	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

การนำเข้า ด้านตลาดที่เป็นแหล่งนำเข้าสินค้าที่สำคัญของกลุ่มความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ 5 อันดับแรก คือ จีน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สหรัฐอเมริกา ซาอุดีอาระเบีย และอินเดีย โดยไทยเป็นตลาดนำเข้าสินค้าในลำดับที่ 17 โดยในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าการนำเข้า 9,805.4 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.6 จากมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด และเมื่อพิจารณามูลค่ารวมของตลาดนำเข้าสินค้า 10 อันดับแรก พบว่า มีสัดส่วนร้อยละ 52.8 ของการนำเข้าทั้งหมด (ดูตาราง 9)

ตาราง 9

ตลาดนำเข้าสินค้าที่สำคัญของประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้
ปี พ.ศ. 2557-2560

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	จีน	85,109.5	88,819.6	95,365.0	108,808.4	14.6	17.1	19.7	18.3
2	สหรัฐอเมริกา								
	อเมริกาใต้	38,349.7	28,896.9	27,836.5	36,171.6	6.6	5.6	5.7	6.1
3	สหรัฐอเมริกา	24,042.0	24,217.3	24,060.6	30,330.7	4.1	4.7	5.0	5.1
4	ซาอุดีอาระเบีย	37,725.6	25,194.5	20,914.8	24,439.8	6.5	4.9	4.3	4.1
5	อินเดีย	17,751.5	16,560.5	17,757.1	21,244.2	3.0	3.2	3.7	3.6
6	นิวซีแลนด์	21,767.4	21,954.8	15,595.2	21,238.7	3.7	4.2	3.2	3.6
7	อินโดนีเซีย	19,547.5	18,804.1	16,117.4	20,968.5	3.3	3.6	3.3	3.5
8	เกาหลีใต้	15,889.5	15,721.8	14,548.0	18,785.4	2.7	3.0	3.0	3.2
9	ออสเตรเลีย	11,070.5	10,832.2	10,049.1	16,216.0	1.9	2.1	2.1	2.7
10	ญี่ปุ่น	14,169.3	14,830.0	14,667.6	15,702.9	2.4	2.9	3.0	2.6
17	ไทย	7,942.8	8,066.5	7,935.6	9,805.4	1.4	1.6	1.6	1.6
	อื่นๆ	291,188.4	244,610.8	219,535.9	271,723.9	49.8	47.2	45.3	45.6
	โลก	584,553.8	518,509.1	484,382.8	595,435.5	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 11,348.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 14,053.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 23.8 (ดูตาราง 10)

ตาราง 10

มูลค่าการค้าของไทยกับประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2556-2560

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี พ.ศ.	การค้ารวม		การส่งออก		การนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	
2556	11,348.6	-0.8	7,552.6	-2.2	3,796.1	1.9	3,756.5
2557	11,268.9	-0.7	7,946.8	5.2	3,322.2	-12.5	4,624.6
2558	10,535.6	-6.5	7,647.8	-3.8	2,887.8	-13.1	4,760.0
2559	10,559.3	0.2	7,733.3	1.1	2,826.1	-2.1	4,907.2
2560	14,053.0	33.1	9,798.3	26.7	4,254.7	50.6	5,543.7

ที่มา. จาก ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศคู่ค้า, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ค, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary_

การส่งออก มูลค่าการส่งออกไทยไปประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ในระหว่างปี พ.ศ. 2557-2560 มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 7,946.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 9,798.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 โดยในปี พ.ศ. 2560 สินค้าส่งออกที่สำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ เคมีภัณฑ์ เม็ดพลาสติก รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล และอัญมณีและเครื่องประดับ ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกรวมของสินค้าทั้ง 5 อันดับ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.3 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด (ดูตาราง 11)

ตาราง 11

สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้
ปี พ.ศ. 2557-2560

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	เคมีภัณฑ์	866.1	695.8	812.9	1,002.3	10.9	9.1	10.5	10.2
2	เม็ดพลาสติก	771.5	791.3	797.2	989.6	9.7	10.3	10.3	10.1
3	รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ	568.9	633.3	659.3	877.0	7.2	8.3	8.5	9.0
4	เครื่องจักรกลและ ส่วนประกอบของ เครื่องจักรกล	352.9	355.9	396.9	453.8	4.4	4.7	5.1	4.6
5	อัญมณีและ เครื่องประดับ	369.7	256.4	290.4	427.7	4.7	3.4	3.8	4.4
6	เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์	356.6	364.5	383.9	423.5	4.5	4.8	5.0	4.3
7	เครื่องปรับอากาศ และส่วนประกอบ	309.7	301.0	329.3	329.5	3.9	3.9	4.3	3.4
8	เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ และ ส่วนประกอบ	224.2	232.5	208.8	290.6	2.8	3.0	2.7	3.0
9	ผลิตภัณฑ์ยาง	170.7	191.0	212.8	279.8	2.1	2.5	2.8	2.9
10	ทองแดงและของ ทำด้วยทองแดง	110.9	126.3	169.2	237.5	1.4	1.7	2.2	2.4
	อื่น ๆ	3,845.6	3,699.8	3,472.4	4,487.2	48.4	48.4	44.9	45.8
	รวมทั้งสิ้น	7,946.8	7,647.8	7,733.3	9,798.3	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก การส่งออกสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ-
และการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ข, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561,
จาก [http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=](http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imextype=1)
Th&imextype=1

การนำเข้า มูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ ในปี พ.ศ. 2557-2560 มีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นจาก 3,322.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 4,254.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 โดยมีสินค้านำเข้าที่สำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่งและทองคำ สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูปและกึ่งสำเร็จรูป เคมีภัณฑ์ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ และสินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ โดยมีมูลค่าการนำเข้าสินค้าทั้ง 5 อันดับรวมกันคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 53.4 ของสินค้านำเข้าทั้งหมด (ดูตาราง 12)

ตาราง 12

สินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ ปี พ.ศ. 2557-2560

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	เครื่องเพชรพลอย อัญมณี								
	เงินแท่งและทองคำ	279.2	263.7	290.2	815.6	8.4	9.1	10.3	19.2
2	สัตว์น้ำสด แช่เย็น								
	แช่แข็ง แปรรูปและ								
	กึ่งสำเร็จรูป	191.6	222.3	272.5	430.9	5.8	7.7	9.6	10.1
3	เคมีภัณฑ์	342.5	405.2	339.4	389.9	10.3	14.0	12.0	9.2
4	เครื่องจักรกลและ								
	ส่วนประกอบ	285.8	276.7	257.4	341.6	8.6	9.6	9.1	8.0
5	สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษ								
	โลหะและผลิตภัณฑ์	219.9	159.0	100.6	293.8	6.6	5.5	3.6	6.9
6	ส่วนประกอบและ								
	อุปกรณ์ยานยนต์	280.7	239.4	235.5	277.1	8.4	8.3	8.3	6.5
7	ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและ								
	เภสัชกรรม	174.3	181.8	152.4	159.6	5.2	6.3	5.4	3.8
8	พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	216.1	136.0	96.9	138.2	6.5	4.7	3.4	3.2

ตาราง 12 (ต่อ)

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
9	เครื่องจักรไฟฟ้าและ								
	ส่วนประกอบ	106.9	120.8	160.2	130.8	3.2	4.2	5.7	3.1
10	เหล็ก เหล็กกล้าและ								
	ผลิตภัณฑ์	157.4	80.5	87.3	129.5	4.7	2.8	3.1	3.0
	อื่น ๆ	1,067.8	802.4	833.8	1,147.8	32.1	27.8	29.5	27.0
	รวมทั้งสิ้น	3,322.2	2,887.8	2,826.1	4,254.7	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก การนำเข้าสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ข, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imextype=0>

ประเทศอินเดีย

ข้อมูลทั่วไป

อินเดียเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้ ทิศเหนือติดกับจีน เนปาล และภูฏาน ทิศตะวันตกเฉียงเหนือติดกับปากีสถาน ทิศตะวันตกเฉียงใต้ และตะวันออกเฉียงใต้ติดกับมหาสมุทรอินเดีย ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดกับพม่า และทิศตะวันออกติดกับบังกลาเทศ (กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา, 2559ข) มีพื้นที่ 3,287,263 ตารางกิโลเมตร มากเป็นอันดับที่ 8 ของโลก โดยร้อยละ 60.5 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร (agriculture land) (ข้อมูลในปี พ.ศ. 2554) (Central Intelligence Agency, 2018) ในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนประชากร 1,316.9 ล้านคน มากเป็นอันดับ 2 ของโลกและมีอัตราการขยายตัวของประชาชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 ต่อปี ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงขึ้นจาก 1,856.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 2,611.0 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นอัตราการขยายตัว

เพิ่มขึ้นร้อยละ 40.6 ด้านมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวมีอัตราขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 1,485.6 เหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 1,982.7 เหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2560 สำหรับการเงินและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ ระหว่างรูปปีอินเดียต่อเหรียญสหรัฐฯ พบว่า อ่อนค่าลงจาก 58.6 รูปปีอินเดียต่อเหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 65.2 รูปปีอินเดียต่อเหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2560 ส่วนอัตราเงินเฟ้อ พบว่า อัตราเงินเฟ้อของอินเดียลดลงจากร้อยละ 7.7 ต่อปี ในปี พ.ศ. 2556 เป็นร้อยละ 4.7 ต่อปี ในปี พ.ศ. 2560 (International Monetary Fund, 2018)

การค้าของอินเดียในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556-2560) มีมูลค่าการนำเข้าที่ลดลงจาก 467,950.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 449,871.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2560 และขณะเดียวกันมูลค่าการส่งออกมีมูลค่าลดลงเช่นกัน จาก 315,147.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 299,515.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2560 จึงส่งผลให้อินเดียขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง (ดูตาราง 13) (Global Trade Information Services, INC., 2018)

ตาราง 13

ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจของอินเดีย ปี พ.ศ. 2556-2560

ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ	ปี พ.ศ.				
	2556	2557	2558	2559	2560
ประชากรและรายได้					
ประชากร (ล้านคน)	1,249.8	1,266.3	1,282.9	1,299.8	1,316.9
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ					
ณ ราคาปัจจุบัน (พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)	1,856.7	2,039.1	2,102.4	2,273.6	2,611.0
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว					
ณ ราคาปัจจุบัน (เหรียญสหรัฐฯ)	1,485.6	1,610.4	1,638.8	1,749.2	1,982.7
ราคาและการเงิน					
อัตราแลกเปลี่ยน รูปปีอินเดีย : เหรียญสหรัฐฯ ณ สิ้นปี	58.6	61.0	64.2	67.2	65.2
อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละต่อปี)	7.7	5.3	5.3	3.6	4.7
บัญชีเดินสะพัด (ร้อยละต่อ GDP)	-1.7	-1.3	-1.1	-0.7	-2.0
ดุลการค้า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)					

ตาราง 13 (ต่อ)

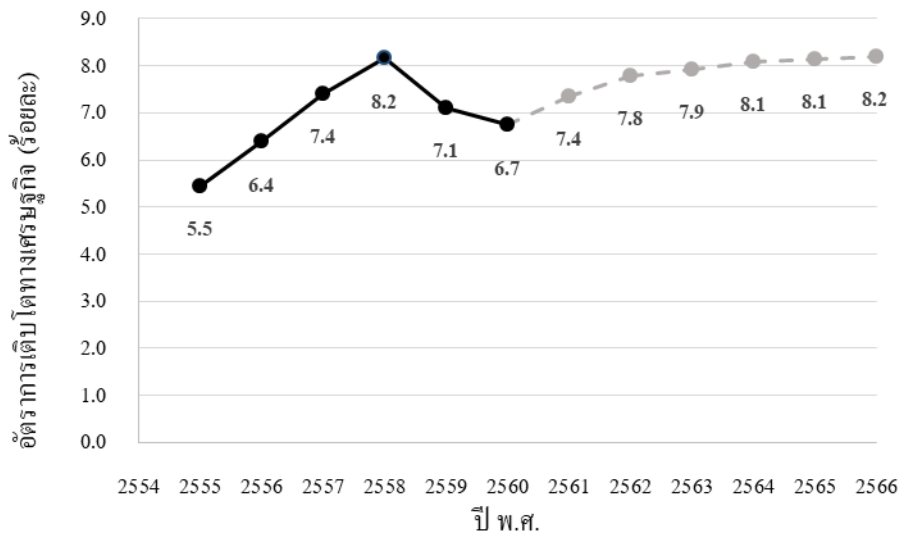
ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ	ปี พ.ศ.				
	2556	2557	2558	2559	2560
ส่งออก	315,147.0	321,740.0	267,947.0	264,572.0	299,515.0
นำเข้า	467,950.0	461,363.0	394,125.0	361,664.0	449,871.0
ดุลการค้า	-152,803.0	-139,623.0	-126,178.0	-97,092.0	-150,356.0

ที่มา. จาก 1. *World Economic Outlook Database*, by International Monetary Fund, 2018, Retrieved August 31, 2018, from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weoselgr.aspx?c=582&t=1>

2. *The World Factbook*, by Central Intelligence Agency, 2018, Retrieved September 27, 2018, from <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/in.html>

3. *Global Trade Atlas*, by Global Trade Information Services, INC., 2018, Retrieved September 27, 2018, from <https://www.gtis.com/gta/default.cfm>

ด้านอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดียในช่วงปี พ.ศ. 2555-2560 มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 6.9 ต่อปี และจากข้อมูลทางสถิติของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund--IMF) ได้พยากรณ์อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดียในปี พ.ศ. 2561-2566 ว่ามีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและอาจจะสูงถึงร้อยละ 8.2 ต่อปี ในปี พ.ศ. 2566 (ดูภาพ 2)

ภาพ 2 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดีย ปี พ.ศ. 2555-2560 และประมาณการถึงปี พ.ศ. 2566

ที่มา. จาก *World Economic Outlook Database*, by International Monetary Fund, 2018, Retrieved August 31, 2018, from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weoselgr.aspx?c=582&t=1>

สำหรับสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของอินเดียในปี พ.ศ. 2560 แบ่งออกเป็นการบริโภคภาคครัวเรือนภายในประเทศ ร้อยละ 59.1 การใช้จ่ายของภาครัฐบาล ร้อยละ 11.5 การลงทุนในสินค้าน่าถาวร ร้อยละ 28.5 การลงทุนในรูปของหลักทรัพย์ ร้อยละ 3.9 การส่งออกสินค้าและบริการ ร้อยละ 19.1 และการนำเข้าสินค้าและบริการ ร้อยละ 22.0 ซึ่งจะเห็นว่าเศรษฐกิจของอินเดียต้องพึ่งพาการบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก การส่งออกและนำเข้าสินค้าและบริการมีสัดส่วนรวมกันแค่ร้อยละ 41.1 โดยอินเดียมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมากกว่าการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ ทำให้ขาดดุลทางการค้า (ดูตาราง 14)

ตาราง 14

สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของอินเดีย ปี พ.ศ. 2560

หมวด	สัดส่วน: ร้อยละ
การบริโภคภาคครัวเรือน	59.1
การใช้จ่ายของภาครัฐบาล	11.5
การลงทุนในสินทรัพย์ถาวร	28.5
การลงทุนในรูปของหลักทรัพย์	3.9
การส่งออกสินค้าและบริการ	19.1
การนำเข้าสินค้าและบริการ	22.0

ที่มา. จาก *The World Factbook*, by Central Intelligence Agency, 2018, Retrieved September 27, 2018, from <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/in.html>

การค้าระหว่างประเทศของอินเดีย

มูลค่าการค้ารวม การค้าระหว่างประเทศของอินเดีย ปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าการค้ารวมทั้งสิ้น 749,386.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบกับปี พ.ศ. 2559 เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.7 โดยเป็นการส่งออกจากอินเดียไปตลาดโลกมูลค่า 299,515.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.2 และเป็นการนำเข้าจากตลาดโลกมูลค่า 449,871.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 24.4 อินเดียเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ารวมทั้งสิ้นมูลค่า 150,356.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

(ดูตาราง 15)

ตาราง 15

การค้าระหว่างประเทศของอินเดียกับตลาดโลก ปี พ.ศ. 2556-2560

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ปี พ.ศ.	การค้ารวม		การส่งออก		การนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	
2556	783,097.0	-0.6	315,147.0	6.0	467,950.0	-4.6	-152,803.0
2557	783,103.0	0.0	321,740.0	2.1	461,363.0	-1.4	-139,623.0
2558	662,072.0	-15.5	267,947.0	-16.7	394,125.0	-14.6	-126,178.0
2559	626,236.0	-5.4	264,572.0	-1.3	361,664.0	-8.2	-97,092.0
2560	749,386.0	19.7	299,515.0	13.2	449,871.0	24.4	-150,356.0

ที่มา: จาก *Global Trade Atlas*, by Global Trade Information Services, INC., 2018,Retrieved September 27, 2018, from <https://www.gtis.com/gta/default.cfm>

การส่งออก ตลาดส่งออกที่สำคัญของอินเดีย ในปี พ.ศ. 2560 คือ สหรัฐอเมริกา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ชองกง จีน และสิงคโปร์ โดยไทยเป็นตลาดส่งออกสินค้าในลำดับที่ 26 มีมูลค่าการส่งออก 3,601.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.2 ของการส่งออกทั้งหมดของอินเดียไปตลาดโลก (ดูตาราง 16)

สินค้าส่งออกที่สำคัญของอินเดียไปตลาดโลก ในปี พ.ศ. 2560 5 อันดับแรก ได้แก่ ไข่มุกธรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติหรือกึ่งรัตนชาติ โลหะมีค่า โลหะที่หุ้มติดด้วยโลหะมีค่า และของที่ทำด้วยของดังกกล่าว เครื่องเพชรพลอยและรูปพรรณที่เป็นของเทียม เหมืองหิน (HS 71) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกกล่าวสารปิโตรเคมี ไฮโดรคาร์บอน (HS 27) เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกกล่าว (HS 84) ยานบก นอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกกล่าว (HS 87) และเคมีภัณฑ์อินทรีย์ (HS 29) โดยมีสัดส่วนส่งออกเท่ากับ 14.3, 12.3, 5.6, 5.5 และ 4.6 ตามลำดับ (ดูตาราง 17)

ตาราง 16

ตลาดส่งออกที่สำคัญของอินเดีย ปี พ.ศ. 2557-2560

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	สหรัฐอเมริกา	42,416.0	40,303.0	41,624.0	46,057.0	13.2	15.0	15.7	15.4
2	สหรัฐอเมริกา- เอมิเรตส์	33,153.0	30,584.0	30,833.0	30,078.0	10.3	11.4	11.7	10.0
3	ฮ่องกง	13,667.0	12,173.0	13,244.0	15,155.0	4.2	4.5	5.0	5.1
4	จีน	13,309.0	9,710.0	8,962.0	12,696.0	4.1	3.6	3.4	4.2
5	สิงคโปร์	10,298.0	7,818.0	7,656.0	11,434.0	3.2	2.9	2.9	3.8
6	สหราชอาณาจักร	9,671.0	8,901.0	8,573.0	8,990.0	3.0	3.3	3.2	3.0
7	เยอรมนี	7,751.0	7,032.0	7,145.0	8,281.0	2.4	2.6	2.7	2.8
8	เวียดนาม	6,509.0	5,335.0	5,982.0	8,157.0	2.0	2.0	2.3	2.7
9	บังกลาเทศ	6,826.0	5,942.0	6,385.0	7,936.0	2.1	2.2	2.4	2.6
10	เบลเยียม	5,926.0	4,969.0	5,376.0	6,242.0	1.8	1.9	2.0	2.1
26	ไทย	3,494.0	3,138.0	2,973.0	3,601.0	1.1	1.2	1.1	1.2
	อื่นๆ	168,720.0	132,042.0	125,819.0	140,888.0	52.4	49.3	47.6	47.0
	โลก	321,740.0	267,947.0	264,572.0	299,515.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก *Global Trade Atlas*, by Global Trade Information Services, INC., 2018,Retrieved September 27, 2018, from <https://www.gtis.com/gta/default.cfm>

ตาราง 17

สินค้าส่งออกที่สำคัญของอินเดียไปตลาดโลก ปี พ.ศ. 2558-2560

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
1	71	ไข่มุกธรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติหรือกึ่งรัตนชาติ โลหะมีค่า โลหะที่หุ้มติดด้วยโลหะมีค่า และของที่ทำได้ด้วยของดังกล่าว เครื่องเพชรพลอยและรูปพรรณที่เป็นของเทียม เหริยัญญาปน์	38,880.0	43,242.0	42,758.0	14.5	16.3	14.3
2	27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมึนัส ไซที่ได้จากแร่	33,183.0	29,584.0	36,754.0	12.4	11.2	12.3
3	84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	13,340.0	13,622.0	16,765.0	5.0	5.1	5.6
4	87	ยานบก นอกจาการถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	14,142.0	14,860.0	16,375.0	5.3	5.6	5.5
5	29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	11,575.0	11,500.0	13,743.0	4.3	4.3	4.6
6	30	ผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม	12,547.0	13,074.0	12,940.0	4.7	4.9	4.3
7	72	เหล็กและเหล็กกล้า	6,375.0	6,514.0	11,793.0	2.4	2.5	3.9
8	62	เครื่องแต่งกายและของที่ใส่ประกอบกับเครื่องแต่งกายที่ไม่ได้ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์	9,382.0	9,059.0	9,038.0	3.5	3.4	3.0

ตาราง 17 (ต่อ)

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
9	85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียง ทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	7,953.0	8,273.0	8,856.0	3.0	3.1	3.0
10	61	เครื่องแต่งกายและของที่ใส่ประกอบกับเครื่องแต่งกายลักษณะแบนชนิดหรือ แบบโครเชต์	7,790.0	7,916.0	8,396.0	2.9	3.0	2.8
		รวม	112,780.0	106,928.0	122,097.0	42.1.0	40.4	40.8
		โลก	267,947.0	264,572.0	299,515.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก *Global Trade Atlas*, by Global Trade Information Services, INC., 2018, Retrieved September 27, 2018, from <https://www.gtis.com/gta/default.cfm>

การนำเข้า ตลาดนำเข้าที่สำคัญของอินเดีย ในปี พ.ศ. 2560 คือ จีน สหรัฐอเมริกา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย และสวิตเซอร์แลนด์ โดยอินเดียนำเข้าจากไทย มากเป็นลำดับที่ 22 มีมูลค่าการนำเข้าจากไทย 6,473.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.4 ของการนำเข้าสินค้าทั้งหมดของอินเดียจากตลาดโลก (ดูตาราง 18)

สินค้านำเข้าที่สำคัญของอินเดียจากตลาดโลกในปี พ.ศ. 2560 5 อันดับแรก ได้แก่ เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตร-มินัส ไซที่ได้จากแร่ (HS 27) ไข่มุกธรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติหรือกึ่งรัตนชาติ โลหะมีค่า โลหะที่หุ้มติดด้วยโลหะมีค่า และของที่ทำด้วยของดังกล่าว เครื่องเพชรพลอย และรูปพรรณที่เป็นของเทียม เหียญกษาปณ์ (HS 71) เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าวเครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทาง โทรทัศน์รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว (HS 85) เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่อง ดังกล่าว (HS 84) และเคมีภัณฑ์อินทรีย์ (HS 29) โดยมีสัดส่วนการนำเข้าเท่ากับ 27.4, 16.8, 10.4, 8.0 และ 4.0 ตามลำดับ (ดูตาราง 19)

ตาราง 18

ตลาดนำเข้าที่สำคัญของอินเดีย ปี พ.ศ. 2557-2560

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	จีน	58,308.0	61,143.0	60,676.0	72,055.0	12.6	15.5	16.8	16.0
2	สหรัฐอเมริกา	21,375.0	21,343.0	22,556.0	24,848.0	4.6	5.4	6.2	5.5
3	สหรัฐอาหรับ- เอมิเรตส์	27,224.0	20,494.0	19,259.0	23,082.0	5.9	5.2	5.3	5.1
4	ซาอุดีอาระเบีย	32,586.0	21,243.0	18,471.0	21,077.0	7.1	5.4	5.1	4.7
5	สวิตเซอร์แลนด์	21,169.0	21,124.0	14,977.0	20,532.0	4.6	5.4	4.1	4.6
6	อินโดนีเซีย	15,049.0	13,941.0	12,404.0	16,253.0	3.3	3.5	3.4	3.6
7	เกาหลีใต้	13,523.0	13,114.0	12,214.0	16,144.0	2.9	3.3	3.4	3.6
8	อิรัก	16,097.0	11,325.0	9,987.0	15,314.0	3.5	2.9	2.8	3.4

ตาราง 18 (ต่อ)

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
9	ออสเตรเลีย	10,015.0	9,545.0	8,929.0	14,360.0	2.2	2.4	2.5	3.2
10	เยอรมนี	12,882.0	12,073.0	11,603.0	12,809.0	2.8	3.1	3.2	2.8
22	ไทย	5,706.0	5,659.0	5,319.0	6,473.0	1.2	1.4	1.5	1.4
	อื่นๆ	227,429.0	183,121.0	165,269.0	206,924.0	49.3	46.5	45.7	46.0
	โลก	461,363.0	394,125.0	361,664.0	449,871.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก *Global Trade Atlas*, by Global Trade Information Services, INC., 2018,

Retrieved September 27, 2018, from <https://www.gtis.com/gta/default.cfm>

ตาราง 19

สินค้านำเข้าที่สำคัญของอินเดียจากตลาดโลก ปี พ.ศ. 2558-2560

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
1	27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส ไชที่ได้จากแร่	105,558.0	90,434.0	123,261.0	26.8	25.0	27.4
2	71	ไข่มุกธรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติหรือกึ่งรัตนชาติ โลหะมีค่า โลหะที่หุ้มติดด้วยโลหะมีค่า และของที่ทำด้วยของดังกล่าว เครื่องเพชรพลอยและรูปพรรณที่เป็นของเทียม เหรียญกษาปณ์	59,707.0	48,101.0	75,741.0	15.1	13.3	16.8
3	85	เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	35,407.0	36,656.0	46,817.0	9.0	10.1	10.4
4	84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	32,094.0	32,494.0	35,965.0	8.1	9.0	8.0
5	29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	15,942.0	14,792.0	17,986.0	4.0	4.1	4.0
6	39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	11,357.0	11,387.0	13,028.0	2.9	3.1	2.9
7	15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช และผลิตภัณฑ์ที่แยกได้จากไขมัน และน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคซึ่งจัดทำแล้ว ไชที่ได้จากสัตว์หรือพืช	10,491.0	10,514.0	11,900.0	2.7	2.9	2.6
8	72	เหล็กและเหล็กกล้า	11,722.0	8,725.0	10,032.0	3.0	2.4	2.2

ตาราง 19 (ต่อ)

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
9	90	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายรูป การถ่ายทำภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความเที่ยง การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของของดังกล่าว	7,190.0	7,232.0	8,446.0	1.8	2.0	1.9
10	88	อากาศยาน ยานอวกาศ และส่วนประกอบของยานดังกล่าว	5,024.0	7,432.0	8,401.0	1.3	2.1	1.9
		รวม			99,633.0	93,897.0	98,294.0	25.3
		โลก			394,125.0	361,664.0	449,871.0	100.0

ที่มา. จาก *Global Trade Atlas*, by Global Trade Information Services, INC., 2018, Retrieved September 27, 2018, from <https://www.gtis.com/gta/default.cfm>

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับอินเดีย

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับอินเดียหลังการทำข้อตกลงการค้าเสรี พบว่าการค้ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้น เห็นได้จากช่วงแรกของการเริ่มใช้ข้อตกลงการค้าเสรี ในปี พ.ศ. 2547-2550 มูลค่าการค้าของไทยกับอินเดียเพิ่มขึ้นจาก 2,048.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 4,729.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2550 คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 130.8 ด้านการส่งออกสินค้าจากไทยไปอินเดีย มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 913.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 2,662.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2550 คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 191.6 ส่วนมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากอินเดียเพิ่มขึ้นเช่นกัน จาก 1,135.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 2,066.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2550 คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 81.2 และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้าของไทยกับอินเดียหลังทำความตกลงข้อตกลงการค้าเสรี พบว่าไทยเกินดุลการค้าอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน แสดงว่า ไทยได้รับประโยชน์จากการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับอินเดีย

สำหรับการค้าระหว่างประเทศของไทยกับอินเดียในปี พ.ศ. 2560 พบว่า มีมูลค่าการค้า 10,372.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แบ่งออกเป็นมูลค่าการส่งออก 6,477.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มูลค่าการนำเข้า 3,895.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และไทยเกินดุลการค้าจากอินเดียเท่ากับ 2,582.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ดูตาราง 20)

ตาราง 20

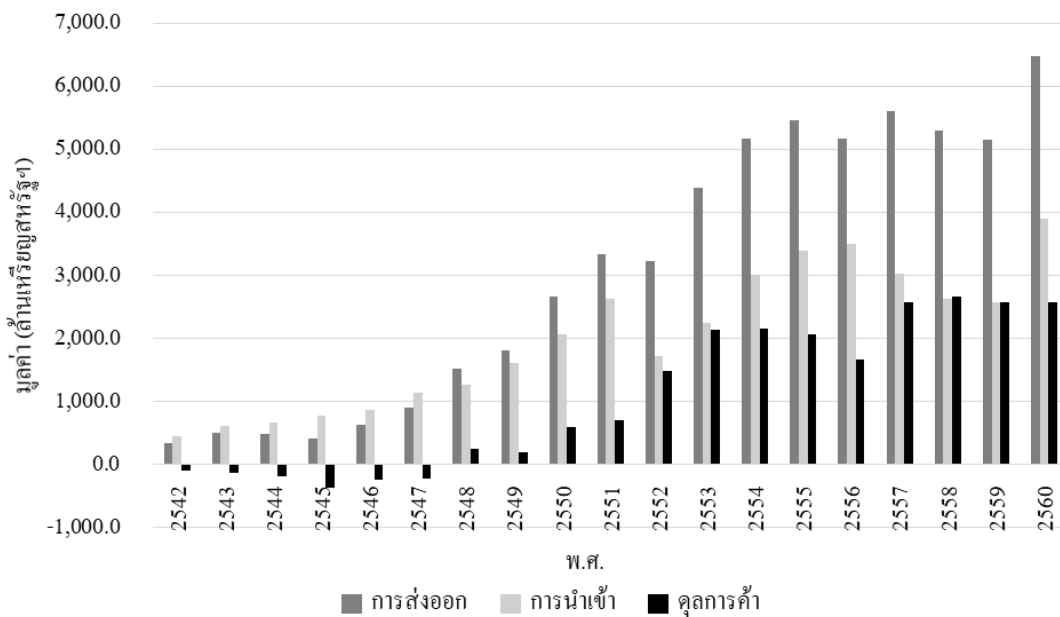
มูลค่าการค้าของอินเดียบกับไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2560

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ							
ปี พ.ศ.	การค้ารวม		การส่งออก		การนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	อัตราการขยายตัว	มูลค่า	อัตราการขยายตัว	มูลค่า	อัตราการขยายตัว	
		(ร้อยละ)		(ร้อยละ)		(ร้อยละ)	
2542	800.2	13.0	349.9	23.2	450.3	6.2	-100.5
2543	1,122.6	40.3	499.7	42.8	622.9	38.3	-123.2
2544	1,154.1	2.8	483.1	-3.3	671.0	7.7	-187.9

ตาราง 20 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	การค้ารวม		การส่งออก		การนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	
2545	1,184.8	2.7	413.7	-14.4	771.1	14.9	-357.4
2546	1,508.5	27.3	638.6	54.4	869.9	12.8	-231.3
2547	2,048.9	35.8	913.2	43.0	1,135.7	30.6	-222.5
2548	2,806.0	36.9	1,529.7	67.5	1,276.3	12.4	253.5
2549	3,428.0	22.2	1,810.1	18.3	1,617.9	26.8	192.2
2550	4,729.0	38.0	2,662.9	47.1	2,066.1	27.7	596.8
2551	5,974.8	26.3	3,345.1	25.6	2,629.7	27.3	715.4
2552	4,951.5	-17.1	3,223.8	-3.6	1,727.7	-34.3	1,496.1
2553	6,646.3	34.2	4,393.6	36.3	2,252.7	30.4	2,140.9
2554	8,201.5	23.4	5,181.5	17.9	3,020.1	34.1	2,161.4
2555	8,873.8	8.2	5,473.3	5.6	3,400.4	12.6	2,072.9
2556	8,686.2	-2.1	5,181.8	-5.3	3,504.3	3.1	1,677.5
2557	8,648.4	-0.4	5,608.9	8.2	3,039.5	-13.3	2,569.4
2558	7,922.6	-8.4	5,294.2	-5.6	2,628.4	-13.5	2,665.8
2559	7,727.9	-2.5	5,155.2	-2.6	2,572.7	-2.1	2,582.4
2560	10,372.4	34.2	6,477.3	25.6	3,895.1	51.4	2,582.2

ที่มา. จาก ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศคู่ค้า, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ค, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary_

ภาพ 3 มูลค่าการค้าของอินเดียนับกับไทย ปี พ.ศ. 2541-2560

ที่มา. จาก ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศคู่ค้า, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ค, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary_

การส่งออก มูลค่าการส่งออกของไทยไปอินเดียเพิ่มขึ้นจาก 5,608.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 6,477.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 โดยในปี พ.ศ. 2560 สินค้าส่งออก 5 อันดับแรก ได้แก่ เม็ดพลาสติก เคมีภัณฑ์ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องตามลำดับ ซึ่งมูลค่าการส่งออกของทั้ง 5 อันดับรวมกันแล้ว มีสัดส่วนร้อยละ 40.8 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด (ดูตาราง 21)

ตาราง 21

สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปอินเดีย ปี พ.ศ. 2557-2560

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	เม็ดพลาสติก	582.1	572.5	593.8	769.1	10.4	10.8	11.5	11.9
2	เคมีภัณฑ์	607.4	484.4	545.2	756.3	10.8	9.2	10.6	11.7
3	รถยนต์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	310.5	349.2	343.5	423.6	5.5	6.6	6.7	6.5
4	อัญมณีและ เครื่องประดับ	351.6	241.2	281.5	381.6	6.3	4.6	5.5	5.9
5	เครื่องจักรกลและ ส่วนประกอบของเครื่อง	252.5	274.1	275.9	312.1	4.5	5.2	5.4	4.8
6	เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ และส่วนประกอบ	223.1	231.0	205.3	284.4	4.0	4.4	4.0	4.4
7	เครื่องปรับอากาศและ ส่วนประกอบ	277.6	265.2	299.1	283.4	5.0	5.0	5.8	4.4
8	เหล็ก เหล็กกล้าและ ผลิตภัณฑ์	285.8	281.6	273.3	268.4	5.1	5.3	5.3	4.1
9	ทองแดงและของทำด้วย ทองแดง	100.9	115.2	154.8	228.3	1.8	2.2	3.0	3.5
10	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	203.6	184.7	164.4	191.2	3.6	3.5	3.2	3.0
	อื่น ๆ	2,413.9	2,295.0	2,018.4	2,578.9	43.0	43.3	39.2	39.8
	รวมทั้งสิ้น	5,608.9	5,294.2	5,155.2	6,477.3	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก การส่งออกสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ข, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imextype=1>

การนำเข้า มูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากอินเดียในช่วงปี พ.ศ. 2557-2559 ลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 3,039.5 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 2,628.4 ล้าน

เหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2558 2,572.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2559 และกลับมา
นำเข้าเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2560 ด้วยมูลค่า 3,895.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับสินค้านำเข้า
มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่งและทองคำ เคมีภัณฑ์
เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ และ
ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์ ตามลำดับ โดยมูลค่าการนำเข้ารวมทั้ง 5 อันดับใน
ปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 53.4 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าทั้งหมด (ดูตาราง 22)

ตาราง 22

สินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากอินเดีย ปี พ.ศ. 2557-2560

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	เครื่องเพชรพลอย อัญมณี								
	เงินแท่งและทองคำ	251.5	239.4	280.4	787.7	8.3	9.1	10.9	20.2
2	เคมีภัณฑ์	339.6	402.9	335.7	386.6	11.2	15.3	13.1	9.9
3	เครื่องจักรกลและ								
	ส่วนประกอบ	282.7	274.4	255.7	338.6	9.3	10.4	9.9	8.7
4	สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษ								
	โลหะและผลิตภัณฑ์	215.0	158.7	100.5	292.4	7.1	6.0	3.9	7.5
5	ส่วนประกอบและ								
	อุปกรณ์ยานยนต์	279.3	238.4	234.5	274.6	9.2	9.1	9.1	7.1
6	สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่								
	แข็ง แปรรูปและกึ่ง	100.7	128.3	178.1	260.7	3.3	4.9	6.9	6.7
7	ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและ								
	เภสัชกรรม	172.1	180.7	151.2	158.6	5.7	6.9	5.9	4.1
8	พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	208.0	124.4	87.8	129.8	6.8	4.7	3.4	3.3
9	เหล็ก เหล็กกล้าและ								
	ผลิตภัณฑ์	155.4	80.0	87.2	129.4	5.1	3.0	3.4	3.3
10	เครื่องจักรไฟฟ้าและ								
	ส่วนประกอบ	104.7	118.3	156.9	126.6	3.4	4.5	6.1	3.3

ตาราง 22 (ต่อ)

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
	อื่น ๆ	930.5	682.8	704.7	1,010.1	30.6	26.0	27.4	25.9
	รวมทั้งสิ้น	3,039.5	2,628.4	2,572.7	3,895.1	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก การนำเข้าสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ก, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imexype=0>

ความตกลงการค้าเสรีไทย-อินเดีย (Thailand-India Free Trade Agreement--TIFTA)

แนวคิดในการขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนในรูปของการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี หรือ Free Trade Agreement (FTA) ระหว่างไทย-อินเดีย เริ่มขึ้นเมื่อนายกรัฐมนตรีของไทย (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร) และนายกรัฐมนตรีของอินเดีย (นายอาตัล ปิหารีวัชเปย์) มีความเห็นร่วมกันในหลักการของ FTA และกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะทำงานร่วม 2 ประเทศ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย ซึ่งผลของการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย มีความเป็นไปได้ และจะก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันโดยจะช่วยขยายการค้าของทั้งสองประเทศ ทำให้มีการค้ากันในสินค้าหลากหลายมากยิ่งขึ้นกว่าในปัจจุบัน รวมทั้งก่อให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจในสาขาต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยว การศึกษา การเงินการธนาคาร การสาธารณสุข การบิน และการขนส่งระหว่างประเทศ เป็นต้น นอกจากผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่ายแล้ว ความสำคัญอีกประการหนึ่งของเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย เป็นความสำคัญในเชิงกลยุทธ์เพื่อรักษาสถานภาพของไทยในฐานะคู่ค้าสำคัญของอินเดีย ช่วยให้ไทยได้เปรียบคู่แข่งจากประเทศอื่นในด้านราคา (กระทรวงพาณิชย์, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2547)

สาระสำคัญของกรอบความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย

ไทยและอินเดียได้ลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) ไทย-อินเดีย เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2546 โดยสาระสำคัญของกรอบความตกลงฯ จะครอบคลุมการเปิดเสรีทั้งในด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (จงเดือน สุทธิรัตน์, 2549, หน้า 12-16)

การเปิดเสรีการค้าสินค้า แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเร่งลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest Scheme--EHS) และการลดภาษีสินค้าทั่วไป

1. การเร่งลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest Scheme--EHS) ไทยและอินเดีย ได้ตกลงที่จะทยอยลดภาษีสินค้านรวม 82 รายการ ดังนี้ เช่น เงาะ ลำไย มังคุด ทุเรียน ข้าวสาลี อาหารทะเล กระป๋อง อัญมณีและเครื่องประดับ (พลอยสี) เม็ดพลาสติก เครื่องปรับอากาศ พัดลม ตู้เย็น เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ บอลต์เบร้ง และส่วนประกอบของรถยนต์ เป็นต้น โดยทั้งสองฝ่ายจะลดภาษีลงในอัตราร้อยละ 50, 75 และ 100 ของอัตราภาษี MEN Applied Rates ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2547 จนถึงวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2549 ตามลำดับ ดังข้อมูลในตาราง 23 ต่อมาในวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ไทยและอินเดียได้ตกลงให้มีการลดภาษีสินค้าตู้เย็นสองประตู (HS 841810) เพิ่มขึ้นอีก 1 รายการ ดังนั้น จนถึงปัจจุบันการลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest Scheme--EHS) รวมทั้งสิ้น 83 รายการ

ตาราง 23

สัดส่วนการลดภาษีสินค้า Early Harvest Scheme

ระยะเวลาการลดภาษี	สัดส่วนการลดภาษีจากอัตราภาษีปีฐาน ณ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 (ร้อยละ)
1 ก.ย. 2547 ถึง 31 ส.ค. 2548	50
1 ก.ย. 2548 ถึง 31 ส.ค. 2549	75
1 ก.ย. 2549 เป็นต้นไป	100

ที่มา. จาก FTA : ไทย-อินเดีย (หน้า 13), โดย จงเดือน สุทธิรัตน์, 2549, กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

2. การลดภาษีสินค้าทั่วไป การลดภาษีสินค้าทั่วไประหว่างไทยกับอินเดียยังอยู่ระหว่างการหารือร่างความตกลงการค้าสินค้า (draft agreement on trade in goods) ซึ่งสามารถตกลงกันได้ในปีต้นสำคัญส่วนใหญ่ โดยการลดภาษีสินค้าระยะต่อไปจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสินค้าปกติ (normal trade) และกลุ่มสินค้าอ่อนไหว (sensitive trade) ซึ่งในกลุ่มสินค้าปกติ จะแบ่งสินค้าออกเป็นอีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่จะลดภาษีเป็นศูนย์ และกลุ่มที่ไม่ลดภาษีเป็นศูนย์แต่ลดลงถึงระดับใดระดับหนึ่ง และทั้งสองฝ่ายจะพิจารณาในเรื่องกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าต่อไป โดยคาดว่าจะยึดตามร่างกฎว่าด้วยกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าชั่วคราวข้างต้นและกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าชั่วคราวอาเซียน-อินเดีย

การเปิดเสรีการค้าบริการ เริ่มต้นเจรจายละเอียดตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2547 และให้เสร็จสิ้นภายในเดือนมกราคม พ.ศ. 2549 ไทยและอินเดียมีกำหนดจะทยอยเปิดเสรีในรายสาขาที่มีความพร้อมก่อน ซึ่งจะเริ่มปี พ.ศ. 2549 โดยประเด็นที่ไทยให้ความสำคัญ ได้แก่ มาตรการปกป้องฉุกเฉิน มาตรการเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค Prudential Measures เป็นต้น ส่วนฝ่ายอินเดียให้ความสำคัญในเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคลากร และการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมกัน

การเปิดเสรีการลงทุน ในด้านการลงทุน ทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย และกฎระเบียบด้านการลงทุนเพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ และการขยายตัวด้านการลงทุนระหว่างกัน โดยอ้างถึงความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (Bilateral Investment Protection and Promotion Agreement--BIPA) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 และทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันว่าควรแยกส่วนการเปิดเสรีด้านการลงทุนไว้ต่างหาก

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ไทยและอินเดียจะแสวงหาความร่วมมือด้านใหม่ ๆ และสร้างกลไกในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น เช่น ด้านการประมง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีชีวภาพ การท่องเที่ยว และสาธารณสุข

สร้างมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน การอำนวยความสะดวกด้านพิธีการศุลกากร การพัฒนาการยอมรับมาตรฐานร่วม (Mutual Recognition

Arrangement--MRA) และความร่วมมือด้านมาตรการสุขอนามัย อาทิจำนองการนำเข้าสินค้า เาะและม้งคุดของอินเดีย รวมทั้งการจัดทำ Pest Risk Analysis (PRA) และความร่วมมือทางด้านการ Plant Quarantine เพื่อให้สินค้าไทยเข้าสู่ตลาดอินเดียได้สะดวกขึ้น

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin--ROO)

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า คือ สินค้าที่ผลิตขึ้นโดยใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด (wholly obtained) หรือสินค้าที่ผลิตในไทยหรืออินเดียโดยมีการนำเข้าวัตถุดิบจากแหล่งอื่นไม่เกินกว่าที่กำหนดไว้ โดยมีการเปลี่ยนแปลงพิกัดศุลกากรในระดับที่กำหนดไว้ (change in tariff classification) และมีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มของวัสดุในประเทศตามที่กำหนด (local value added content) ซึ่งจะใช่เป็นการชั่วคราว และจะยกเลิกเมื่อมีการบังคับใช้ ROO ฉบับถาวร หรือกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าชั่วคราวที่ระบุว่าสินค้าส่งออกที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรภายใต้กรอบความตกลงเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย ต้องเป็นสินค้าที่ผลิตในไทย และมีคุณสมบัติถูกต้องตามกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า ที่จะใช้กับสินค้าเร่งลดภาษี เป็นกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าชั่วคราว (interim rule of origin) โดยเป็นกฎเฉพาะของสินค้าแต่ละรายการ (specific rule) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ (จงเดือน สุทธิรัตน์, 2549, หน้า 13-15)

1. หลักเกณฑ์ Wholly Obtained Goods คือ สินค้าที่ผลิตโดยใช้วัตถุดิบภายในประเทศทั้งหมด เช่น สินค้าเกษตร และสินแร่ต่าง ๆ ซึ่งตามความตกลงฯ บังคับใช้กับสินค้าจำนวน 10 รายการ
2. หลักเกณฑ์ Substantial Transformation คือ ผลิตตามหลักเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพิกัด เช่น การเปลี่ยนแปลงพิกัดศุลกากรในระดับ 4 หลัก หรือ 6 หลัก คือ ตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย หลักเกณฑ์นี้มักใช้ร่วมกับหลักเกณฑ์ Percentage Criterion กล่าวคือ สินค้าที่จะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั้ง 2 เงื่อนไข ซึ่งตามความตกลง จะบังคับใช้กับสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า สินแร่ และสารเคมีต่าง ๆ รวม 68 รายการ
3. หลักเกณฑ์ Percentage Criterion คือ หลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาจากสัดส่วนของวัตถุดิบ และต้นทุนการผลิตในประเทศต่อราคาส่งออก (local value added content)

ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสัดส่วนที่กำหนดในแต่ละสินค้า โดยสัดส่วนของวัตถุดิบและต้นทุนการผลิตในประเทศตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย ส่วนใหญ่อยู่ที่ร้อยละ 40 ของมูลค่า FOB ของสินค้าที่ผลิต

ตัวอย่างสินค้าที่ใช้ Local Value Added Content ร้อยละ 40 ควบคู่กับเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัด เช่น ผลิตภัณฑ์แผ่นรีดทำด้วยเหล็กกล้าเจืออื่น ๆ เครื่องรับโทรทัศน์สีนาฬิกา เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรม เป็นต้น ส่วนสินค้าที่ใช้มูลค่าสัดส่วนวัตถุดิบในประเทศเพียงเกณฑ์เดียวในสัดส่วนร้อยละ 30 โดยไม่รวมกับการเปลี่ยนพิกัด ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ทำจากสัตว์น้ำ เช่น ปลาจาระดิน ปลาแมกเคอเรล ปูที่ปรุงแต่งทำให้ ไม่ให้เสีย เป็นต้น ส่วนสินค้าที่ใช้สัดส่วนวัตถุดิบในประเทศร้อยละ 20 ร่วมกับการเปลี่ยนพิกัด เช่น รัตนชาติ หรือถึงรัตนชาติที่ได้จากการสังเคราะห์หรือทำขึ้นใหม่ ผืนและผงของเพชร และส่วนประกอบเครื่องเพชร พลอยทำด้วยโลหะมีค่า เป็นต้น

สำหรับสินค้าที่ใช้เพื่อเป็นวัตถุดิบซึ่งได้รับสิทธิภายใต้ข้อตกลงฯ จะถือเป็นสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศผู้ส่งออก แต่ในกรณีที่สินค้านั้นผ่านกระบวนการผลิตแบบง่าย ๆ เช่น การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ การแยกส่วนประกอบการประทับตรา จะไม่ถือว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดในไทย

การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-อินเดีย (TIFTA)

ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-อินเดียจะส่งผลให้มูลค่าการส่งออกของสินค้าที่ได้รับสิทธิ FTA เพิ่มขึ้น จากข้อมูลทางสถิติของกองสิทธิประโยชน์ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2560 พบว่า การส่งออกของสินค้าที่ได้รับสิทธิ FTA ในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่า 999.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่มีการขอใช้สิทธิในการส่งออกภายใต้ FTA เพียง 596.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.7 ของมูลค่าทั้งหมด ซึ่งยังไม่เต็มศักยภาพในการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า และหากพิจารณาการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-อินเดีย (TIFTA) ของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2560 พบว่า สัดส่วนของการใช้สิทธิประโยชน์มีอัตราลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 70.0 ในปี พ.ศ. 2558 เหลือร้อยละ 59.7 ในปี พ.ศ. 2560 (ดูตาราง

ตาราง 24

การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-อินเดีย (TIFTA)

หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ปี พ.ศ.	มูลค่าส่งออกของ รายการสินค้าที่ ได้รับสิทธิ FTA	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่าการ ส่งออกภายใต้ สิทธิ FTA	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	สัดส่วนการ ใช้สิทธิ FTA (ร้อยละ)
2558	811.9	n/a	568.6	n/a	70.0
2559	886.5	9.2	587.3	0.2	66.3
2560	999.2	12.7	596.3	0.2	59.7

หมายเหตุ: n/a คือ ไม่ปรากฏข้อมูล

ที่มา: จาก รายงานสถานการณ์การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลง FTA ในปี 2560 (มกราคม-ธันวาคม), โดย กองสิทธิประโยชน์ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ, 2561, ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2561, จาก <http://www.dft.go.th/th-th/บริการจากกรม/บริการข้อมูล-Information/รายงานสถานการณ์การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า/แสดงรายละเอียดรายงานสถานการณ์การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า/ArticleId/10885/10885-FTA-2560>

ประเทศปากีสถาน

ข้อมูลทั่วไป

ประเทศปากีสถาน ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้ ทิศตะวันตกติดกับอิหร่านและอัฟกานิสถาน ทิศเหนือติดกับจีน ทิศตะวันออกติดกับอินเดีย และทิศใต้ติดกับทะเลอาหรับ (กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา, 2559) มีพื้นที่เท่ากับ 796,095 ตารางกิโลเมตร มากเป็นอันดับที่ 37 ของโลก โดยพื้นที่ร้อยละ 35.2 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร (agriculture land) (ข้อมูลในปี พ.ศ. 2554) (Central Intelligence Agency, 2018) ในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 197.3 ล้านคน มากเป็นอันดับ 6 ของโลกและมีอัตราการขยายตัวของประชาชนเพิ่มขึ้น

ประมาณร้อยละ 2.0 ต่อปี ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556-2560) มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงขึ้นจาก 231.2 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 304.0 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 31.5 ด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 1,266.7 เหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 1,541.1 เหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 สำหรับการเงินและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ระหว่างรูปีปากีสถานต่อเหรียญสหรัฐ พบว่า มีแนวโน้มอ่อนค่าลง จาก 101.6 รูปีปากีสถานต่อเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 105.1 รูปีปากีสถานต่อเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 และอัตราเงินลดลง จากร้อยละ 5.9 ต่อปีในปี พ.ศ. 2556 เป็นร้อยละ 3.9 ต่อปีในปี พ.ศ. 2560 (International Monetary Fund, 2018)

ด้านการค้าของปากีสถานในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2556-2560) พบว่า มีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นจาก 87,550.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 114,880.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 แต่ในขณะเดียวกันมูลค่าการส่งออกมีมูลค่าลดลง จาก 50,241.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 43,755.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 ส่งผลให้ปากีสถานขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง (ดูตาราง 25) (International Trade Centre (ITC), 2018)

ตาราง 25

ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2556-2560

ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ	ปี พ.ศ.				
	2556	2557	2558	2559	2560
ประชากรและรายได้					
ประชากร (ล้านคน)	182.5	186.2	189.9	193.6	197.3
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ					
ราคาปัจจุบัน (พันล้านเหรียญสหรัฐ)	231.2	244.4	270.6	278.9	304.0
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว					
(เหรียญสหรัฐ)	1,266.7	1,312.4	1,425.0	1,441.0	1,541.1

ตาราง 25 (ต่อ)

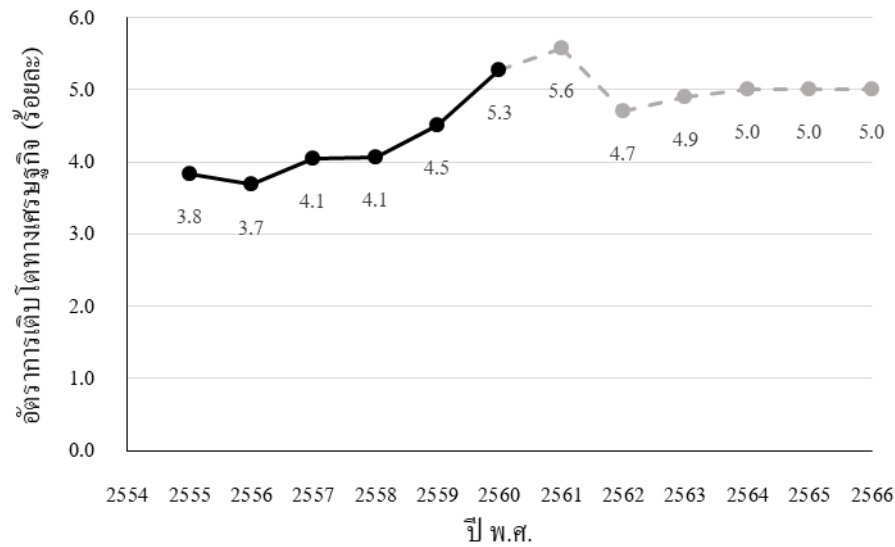
ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ	ปี พ.ศ.				
	2556	2557	2558	2559	2560
ราคาและการเงิน					
อัตราแลกเปลี่ยน รูปีปากีสถาน: เหรียญสหรัฐ ๑ ณ สิ้นปี	101.6	101.1	102.8	104.8	105.1
อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละต่อปี)	5.9	8.2	3.2	3.2	3.9
ดุลบัญชีเดินสะพัด (ร้อยละต่อ GDP)	-1.1	-1.3	-1.0	-1.7	-4.1
ดุลการค้า (ล้านเหรียญสหรัฐ)					
ส่งออก	50,241.8	49,444.4	44,178.0	41,067.6	43,755.6
นำเข้า	87,550.4	95,089.8	87,979.3	93,996.5	114,880.0
ดุลการค้า	-37,308.6	-45,645.4	-43,801.3	-52,929.0	-71,124.5

ที่มา 1. *World Economic Outlook Database*, by International Monetary Fund, 2018, Retrieved August 31, 2018, from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weoselgr.aspx?c=582&t=1>

2. *The National Accounts Main Aggregates Database*, by The United Nations Statistics Division, 2017, Retrieved September 27, 2018, from <https://unstats.un.org/unsd/snaama/introduction.asp>

3. *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

ด้านอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของปากีสถานในช่วงปี พ.ศ. 2555-2560 มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 4.2 ต่อปี และจากข้อมูลทางสถิติของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund--IMF) ได้พยากรณ์อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของปากีสถานในปี พ.ศ. 2561-2566 ว่ามีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยร้อยละ 5.0 ต่อปี (ดูภาพ 4)

ภาพ 4 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2555-2560 และประมาณการถึงปี พ.ศ. 2566

ที่มา. จาก *World Economic Outlook Database*, by International Monetary Fund, 2018, Retrieved August 31, 2018, from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weoselgr.aspx?c=582&t=1>

สำหรับสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของปากีสถานในปี พ.ศ. 2560 แบ่งออกเป็นภาคการบริโภคภาคครัวเรือนภายในประเทศ ร้อยละ 82.0 การใช้จ่ายของภาครัฐบาล ร้อยละ 11.3 การลงทุนในสินค้านำเข้า ร้อยละ 14.5 การลงทุนในรูปของหลักทรัพย์ ร้อยละ 1.6 การส่งออกสินค้าและบริการ ร้อยละ 8.2 และการนำเข้าสินค้าและบริการ ร้อยละ 17.6 จะเห็นว่าเศรษฐกิจของปากีสถานต้องพึ่งพาการบริโภคภายในประเทศเป็นหลักมากกว่าพึ่งพาการส่งออกและการนำเข้า และเนื่องจากปากีสถานมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมากกว่าส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ ทำให้ปากีสถานขาดดุลทางการค้า (ดูตาราง 26)

ตาราง 26

สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2560

หมวด	สัดส่วน: ร้อยละ
การบริโภคภาคครัวเรือน	82.0
การใช้จ่ายของภาครัฐบาล	11.3
การลงทุนในสินค้าถาวร	14.5
การลงทุนในรูปของหลักทรัพย์	1.6
การส่งออกสินค้าและบริการ	8.2
การนำเข้าสินค้าและบริการ	17.6

ที่มา. จาก *The World Factbook*, by Central Intelligence Agency, 2018, Retrieved August 31, 2018, from <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/pk.html>

การค้าระหว่างประเทศของปากีสถาน

มูลค่าการค้ารวม การค้าระหว่างประเทศของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าการค้ารวมทั้งสิ้น 79,317.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบกับปี พ.ศ. 2559 เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.5 โดยแบ่งออกเป็น การส่งออกจากปากีสถานไปตลาดโลกมูลค่า 21,877.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.5 และนำเข้าจากตลาดโลกมูลค่า 57,440.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.2 ปากีสถานเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ารวมทั้งสิ้นมูลค่า 35,562.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ดูตาราง 27)

ตาราง 27

การค้าระหว่างประเทศของปากีสถานกับตลาดโลก ปี พ.ศ. 2556-2560

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี พ.ศ.	การค้ารวม		การส่งออก		การนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)	
2556	68,896.1	0.7	25,120.9	2.1	43,775.2	-0.1	-18,654.3
2557	72,267.1	4.9	24,722.2	-1.6	47,544.9	8.6	-22,822.7
2558	66,078.7	-8.6	22,089.0	-10.7	43,989.6	-7.5	-21,900.6
2559	67,532.1	2.2	20,533.8	-7.0	46,998.3	6.8	-26,464.5
2560	79,317.8	17.5	21,877.8	6.5	57,440.0	22.2	-35,562.2

ที่มา: จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

การส่งออก

ตลาดส่งออกที่สำคัญของปากีสถาน ในปี พ.ศ. 2560 คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร จีน ออสเตรเลีย และเยอรมนี โดยไทยเป็นตลาดส่งออกสินค้าในลำดับที่ 29 มีมูลค่าการส่งออกจากปากีสถานมาไทย 142.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.7 ของการส่งออกทั้งหมดของปากีสถานไปตลาดโลก (ดูตาราง 28)

สินค้าส่งออกที่สำคัญของปากีสถานไปตลาดโลก ในปี พ.ศ. 2560 5 อันดับแรก ได้แก่ ของทำด้วยสิ่งทอที่จัดทำแล้วอื่น ๆ ของเป็นชุดเสื้อผ้าที่ใช้แล้วและของที่ใส่แล้ว ทำด้วยสิ่งทอ ผ้าขี้ริ้ว (HS 63) ผ้า (HS 52) เครื่องแต่งกายและของที่ใส่ประกอบด้วยเครื่องแต่งกายถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์ (HS 61) เครื่องแต่งกายและของที่ใส่ประกอบด้วยเครื่องแต่งกายที่ไม่ได้ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์ (HS 62) และัญชีพัส (HS 10) โดยมีสัดส่วนส่งออกเท่ากับ 18.1, 16.0, 11.5, 11.3 และ 8.0 ตามลำดับ (ดูตาราง 29)

ตาราง 28

ตลาดส่งออกที่สำคัญของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2557-2560

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	สหรัฐอเมริกา	3,646.5	3,661.6	3,429.7	3,560.3	14.7	16.6	16.7	16.3
2	สหราชอาณาจักร	1,654.6	1,572.8	1,557.6	1,635.0	6.7	7.1	7.6	7.5
3	จีน	2,252.9	1,934.9	1,590.9	1,508.1	9.1	8.8	7.7	6.9
4	อัฟกานิสถาน	1,879.1	1,722.2	1,369.8	1,390.1	7.6	7.8	6.7	6.4
5	เยอรมนี	1,215.5	1,146.3	1,186.2	1,286.5	4.9	5.2	5.8	5.9
6	สเปน	789.8	782.3	837.3	904.6	3.2	3.5	4.1	4.1
7	สหรัฐอเมริกาบริติช	1,324.1	899.0	784.7	869.1	5.4	4.1	3.8	4.0
8	เนเธอร์แลนด์	684.7	666.9	650.8	758.2	2.8	3.0	3.2	3.5
9	อิตาลี	767.2	618.2	667.3	703.3	3.1	2.8	3.2	3.2
10	เบลเยียม	658.1	592.2	650.6	700.7	2.7	2.7	3.2	3.2
29	ไทย	118.5	120.3	110.2	142.9	0.5	0.5	0.5	0.7
	อื่น ๆ	9,731.2	8,372.3	7,698.6	8,419.2	39.4	37.9	37.5	38.5
	โลก	24,722.2	22,089.0	20,533.8	21,877.8	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

ตาราง 29

สินค้าส่งออกที่สำคัญของปากีสถานจากตลาดโลก ปี พ.ศ. 2558-2560

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
1	63	ของทำด้วยสิ่งทอที่จัดทำแล้วอื่น ๆ ของเป็นชุดเสื้อผ้าที่ใช้แล้วและของที่ใช้แล้วทำด้วยสิ่งทอ ผ้าชีวีว	3,759.7	3,804.0	3,955.8	17.0	18.5	18.1
2	52	ฝ้าย	4,040.3	3,497.4	3,497.7	18.3	17.0	16.0
3	61	เครื่องแต่งกายและของที่ใช้ประกอบกับเครื่องแต่งกายถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์	2,359.6	2,347.5	2,515.9	10.7	11.4	11.5
4	62	เครื่องแต่งกายและของที่ใช้ประกอบกับเครื่องแต่งกายที่ไม่ได้ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์	2,127.5	2,253.0	2,465.3	9.6	11.0	11.3
5	10	ธัญพืช	1,942.3	1,717.1	1,751.5	8.8	8.4	8.0
6	42	เครื่องหนัง เครื่องอานและเครื่องเทียมลาก เครื่องใช้สำหรับเดินทาง กระเป๋าถือ และภาชนะที่คล้ายกัน ของที่ทำด้วยไส้สัตว์ (นอกจากไส้ตัวไหม)	687.6	644.9	632.0	3.1	3.1	2.9
7	17	น้ำตาลและขนมทำจากน้ำตาล (ซูการ์คอนเฟกชันเนอร์)	358.0	250.8	511.9	1.6	1.2	2.3
8	90	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายรูป การถ่ายภาพ ภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความเที่ยง การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของของดังกล่าว	369.2	364.2	410.6	1.7	1.8	1.9
9	03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสเตเชีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	328.7	336.4	406.9	1.5	1.6	1.9

ตาราง 29 (ต่อ)

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
10	25	เกลือ กำมะถัน ดิน และหิน วัตถุจำพวกพลาสติกอร์ ปูนขาวและซีเมนต์	507.6	448.1	385.5	2.3	2.2	1.8
		รวม	5,608.6	4,870.5	5,344.5	25.4	23.7	24.4
		โลก	22,089.0	20,533.8	21,877.8	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

การนำเข้า

ตลาดนำเข้าที่สำคัญของปากีสถาน ในปี พ.ศ. 2560 คือ จีน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สหรัฐอเมริกา ซาอุดีอาระเบีย และอินโดนีเซีย โดยปากีสถานนำเข้าจากไทยมากเป็นลำดับที่ 10 มีมูลค่าการนำเข้าจากไทย 1,279.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 2.2 ของการนำเข้าสินค้าทั้งหมดของปากีสถานจากตลาดโลก (ดูตาราง 30)

สินค้านำเข้าที่สำคัญของปากีสถานจากตลาดโลก ในปี พ.ศ. 2560 5 อันดับแรก ได้แก่ เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตร-มินัส ไซท์ที่ได้จากแร่ (HS 27) เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว (HS 84) เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว (HS 85) เหล็กและเหล็กกล้า (HS 72) และยานบก นอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรกราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว (HS 87) โดยมีสัดส่วนนำเข้าเท่ากับ 23.9, 11.9, 8.3, 6.0 และ 4.6 ตามลำดับ (ดูตาราง 31)

ตาราง 30

ตลาดนำเข้าที่สำคัญของปากีสถาน ปี พ.ศ. 2557-2560

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	จีน	9,588.4	11,019.0	13,680.2	15,383.4	20.2	25.0	29.1	26.8
2	สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	7,077.2	5,734.7	6,202.1	7,524.0	14.9	13.0	13.2	13.1
3	สหรัฐอเมริกา	1,799.6	1,916.8	2,006.8	2,842.5	3.8	4.4	4.3	4.9
4	ซาอุดีอาระเบีย	4,417.4	3,006.8	1,843.1	2,730.4	9.3	6.8	3.9	4.8
5	อินโดนีเซีย	2,107.2	2,041.8	2,088.8	2,583.3	4.4	4.6	4.4	4.5
6	ญี่ปุ่น	1,753.0	1,725.9	1,961.4	2,294.0	3.7	3.9	4.2	4.0
7	อินเดีย	2,104.8	1,669.3	1,644.4	1,696.1	4.4	3.8	3.5	3.0
8	กาตาร์	180.9	319.3	774.3	1,608.3	0.4	0.7	1.6	2.8
9	คูเวต	2,955.0	1,712.7	1,272.0	1,468.1	6.2	3.9	2.7	2.6

ตาราง 30 (ต่อ)

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
10	ไทย	730.1	852.7	920.0	1,279.3	1.5	1.9	2.0	2.2
	อื่น ๆ	14,831.4	13,990.7	14,605.2	18,030.6	31.2	31.8	31.1	31.4
	โลก	47,544.9	43,989.6	46,998.3	57,440.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

ตาราง 31

สินค้านำเข้าที่สำคัญของปากีสถานจากตลาดโลก ปี พ.ศ. 2558-2560

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
1	27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส ไฮที่ได้จากแร่	10,030.5	9,528.8	13,712.1	22.8	20.3	23.9
2	84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และ ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	4,068.7	5,831.5	6,863.1	9.2	12.4	11.9
3	85	เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์รวมทั้งส่วนประกอบ และอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	3,801.8	4,431.3	4,745.4	8.6	9.4	8.3
4	72	เหล็กและเหล็กกล้า	2,551.8	2,756.0	3,418.9	5.8	5.9	6.0
5	87	ยานบก นอกจาการถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรราง ส่วนประกอบและ อุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	1,744.6	2,101.4	2,665.5	4.0	4.5	4.6
6	29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	1,864.0	1,944.0	2,372.4	4.2	4.1	4.1
7	15	น้ำตาลและขนมทำจากน้ำตาล (ซูการ์คอนเฟกชันเนอรี)	1,853.4	1,928.0	2,370.3	4.2	4.1	4.1
8	39	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพ ภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความเที่ยง การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของของดังกล่าว	1,933.2	1,938.1	2,296.5	4.4	4.1	4.0

ตาราง 31 (ต่อ)

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
9	12	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครีดาเซีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลัง อื่น ๆ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	784.9	1047.9	1,399.2	1.8	2.2	2.4
10	07	เกลือ กำมะถัน ดิน และหิน วัตถุจำพวกพลาสติกอร์ ปูนขาวและซีเมนต์	674.5	936.1	981.2	1.5	2.0	1.7
		รวม	14,682.4	14,555.1	16,615.4	33.4	31.0	28.9
		โลก	43,989.6	46,998.3	57,440.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับปากีสถาน

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับปากีสถานในช่วงปี พ.ศ. 2556-2560 มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้น จาก 1,039.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 1,550.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 49.1 โดยการส่งออกสินค้าจากไทยไปปากีสถาน มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 940.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 1,403.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นอัตราการขยายตัว ร้อยละ 49.2 ส่วนมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากปากีสถานเพิ่มขึ้นเช่นกัน จาก 99.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 146.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 47.6 และไทยเกินดุลการค้าจากปากีสถานมาโดยตลอด (ดูตาราง 32)

ตาราง 32

มูลค่าการค้าของปากีสถานกับไทย ปี พ.ศ. 2556-2560

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ							
ปี พ.ศ.	การค้ารวม		การส่งออก		การนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	อัตราการขยายตัว	มูลค่า	อัตราการขยายตัว	มูลค่า	อัตราการขยายตัว	
		(ร้อยละ)		(ร้อยละ)		(ร้อยละ)	
2556	1,039.9	5.8	940.5	7.1	99.4	−5.0	841.1
2557	1,015.0	−2.4	875.0	−7.0	140.0	40.9	734.9
2558	1,032.9	1.8	913.3	4.4	119.6	−14.6	793.8
2559	1,133.4	9.7	1,014.9	11.1	118.6	−0.8	896.3
2560	1,550.0	36.8	1,403.3	38.3	146.7	23.7	1,256.6

ที่มา. จาก ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศคู่ค้า, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ค, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary_

การส่งออก

มูลค่าการส่งออกของไทยไปปากีสถานในปี พ.ศ. 2557-2560 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 875.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 1,403.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 โดยในปี พ.ศ. 2560 มีสินค้าส่งออกที่สำคัญ คือ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ เครื่องเทศและสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ยาง และเครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล ตามลำดับ ซึ่งมูลค่าการส่งออกรวมทั้ง 5 อันดับ คิดเป็นร้อยละ 54.0 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด (ดูตาราง 33)

ตาราง 33

สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปปากีสถาน ปี พ.ศ. 2557-2560

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	187.45	223.87	248.94	381.68	21.4	24.5	24.5	27.2
2	เคมีภัณฑ์	130.24	83.55	122.63	143.67	14.9	9.1	12.1	10.2
3	เครื่องเทศและสมุนไพร	8.01	3.20	9.46	84.94	0.9	0.4	0.9	6.1
4	ผลิตภัณฑ์ยาง	43.45	58.44	61.25	77.46	5.0	6.4	6.0	5.5
5	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล	40.39	35.47	52.58	69.98	4.6	3.9	5.2	5.0
6	เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบและส่วนประกอบ	17.97	33.36	42.03	57.61	2.1	3.7	4.1	4.1
7	เม็ดพลาสติก	49.64	64.61	56.30	57.18	5.7	7.1	5.5	4.1
8	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	23.62	25.58	41.77	45.96	2.7	2.8	4.1	3.3
9	เส้นใยประดิษฐ์	43.70	56.48	43.94	44.41	5.0	6.2	4.3	3.2
10	ผ้าและผ้าเส้นใยประดิษฐ์	23.61	18.40	21.36	32.71	2.7	2.0	2.1	2.3

ตาราง 33 (ต่อ)

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
	อื่น ๆ	306.9	310.3	314.6	407.7	35.1	34.0	31.0	29.1
	รวมทั้งสิ้น	875.0	913.3	1,014.9	1,403.3	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก การส่งออกสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ข, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imextype=1>

การนำเข้า

การนำเข้าของไทยจากปากีสถาน ในช่วงปี พ.ศ. 2557-2559 มีมูลค่าการลดลง จาก 140.0 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 119.6 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2558 118.6 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2559 และกลับมานำเข้าเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2560 ด้วยมูลค่า 146.7 ล้านเหรียญสหรัฐ สำหรับสินค้าที่นำเข้ามากที่สุด 5 อันดับแรก ในปี พ.ศ. 2560 ได้แก่ สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูปและกึ่งสำเร็จรูป กระดาศ และผลิตภัณฑ์กระดาศ ด้ายและเส้นใย ผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่น ๆ และเสื้อผ้าสำเร็จรูป ตามลำดับ โดยมูลค่าการนำเข้ารวมทั้ง 5 อันดับ คิดเป็นร้อยละ 76.1 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูปและกึ่งสำเร็จรูป ที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 57.0 มีมูลค่าการนำเข้า 83.7 ล้านเหรียญสหรัฐ (ดูตาราง 34)

ตาราง 34

สินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากปากีสถาน ปี พ.ศ. 2557-2560

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูปและกึ่งสำเร็จรูป	47.9	50.5	55.0	83.7	34.2	42.3	46.4	57.0
2	กระดาษ และผลิตภัณฑ์								
	กระดาษ	0.0	0.0	11.2	9.0	0.0	0.0	9.5	6.1
3	ผ้าและเส้นใย	15.4	13.4	3.7	7.4	11.0	11.2	3.1	5.0
4	ผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่น ๆ	2.3	3.8	5.1	6.2	1.6	3.2	4.3	4.2
5	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	1.0	7.9	7.4	5.6	0.7	6.6	6.2	3.8
6	ยุทธปัจจัย	3.8	4.9	5.4	5.4	2.7	4.1	4.6	3.7
7	สัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์								
	สัตว์	4.5	7.8	4.6	4.8	3.2	6.5	3.9	3.3
8	ผ้าผืน	3.4	11.2	7.9	4.5	2.4	9.4	6.7	3.1
9	เครื่องดื่มประเภทน้ำแร่								
	น้ำอัดลมและสุรา	2.7	2.6	2.8	2.9	1.9	2.2	2.4	2.0
10	เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์								
	การแพทย์	2.2	2.2	2.4	2.8	1.6	1.8	2.0	1.9
	อื่น ๆ	57.0	15.1	13.0	14.4	40.7	12.7	11.0	9.8
	รวมทั้งสิ้น	140.0	119.6	118.6	146.7	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก การนำเข้าสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ก, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imextype=0>

ความคืบหน้าของการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-ปากีสถาน (Pakistan-Thailand Free Trade Agreement--PATHFTA)

ในระหว่างการเยือนไทยของ Shaukat Aziz นายกรัฐมนตรีของปากีสถาน ระหว่างวันที่ 8-10 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 นายกรัฐมนตรีปากีสถานได้เข้าพบกับ นายกรัฐมนตรีไทย (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร) และมีความเห็นตรงกันที่จะจัดทำ ความตกลงเขตการค้าเสรี ให้มีการเริ่มเจรจาอย่างรวดเร็วที่สุด โดยเริ่มการเจรจาเร่งลดภาษี กลุ่มแรก (early harvest scheme) ก่อน โดยทั้งสองฝ่ายได้จัดตั้งกลุ่มศึกษาร่วม (Joint Study Group--JSG) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำ FTA ไทย-ปากีสถาน การประชุมครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ณ กรุงอิสลามาบัด โดย สถานะล่าสุดทั้งสองฝ่ายอยู่ระหว่างเร่งจัดทำข้อเรียกร้องสินค้าสำคัญ 200 รายการของแต่ละฝ่าย และทบทวนข้อเสนอเปิดตลาดเพื่อแลกกันอีกครั้งภายในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา (กระทรวงพาณิชย์, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2561)

ประเทศบังกลาเทศ

ข้อมูลทั่วไป

ประเทศบังกลาเทศ ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้ ทิศเหนือ ทิศตะวันตก และทิศตะวันออกติดกับอินเดีย (มีแนวชายแดนยาวติดต่อกันประมาณ 4,053 กิโลเมตร) ทิศตะวันออกติดกับพม่า (มีแนวชายแดนยาว 193 กิโลเมตร) และทิศใต้ติดกับ อ่าวเบงกอล (กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา, 2559ก) มีพื้นที่ 148,460 ตารางกิโลเมตร มากเป็นอันดับที่ 95 ของโลก โดยร้อยละ 70.1 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร (agriculture land) (ข้อมูลในปี พ.ศ. 2554) (Central Intelligence Agency, 2018) ในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนประชากร 163.2 ล้านคน มากเป็นอันดับ 8 ของโลกและมีอัตราการขยายตัวของประชาชนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.0 ต่อปี ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556-2560) มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สูงขึ้นจาก 161.3 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 261.4 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ

ในปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 62.1 ด้านมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 1,030.0 เหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 1,601.7 เหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 ส่วนการเงินและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ระหว่างตากาต่อเหรียญสหรัฐ พบว่า อ่อนค่าลงจาก 78.1 ตากาต่อเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 80.7 ตากาต่อเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 และอัตราเงินเฟ้อลดลง จากร้อยละ 7.3 ต่อปีในปี พ.ศ. 2556 เป็นร้อยละ 5.9 ต่อปีในปี พ.ศ. 2560 (International Monetary Fund, 2018)

ด้านการค้าของบังกลาเทศในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2556-2560) พบว่ามีมูลค่าการนำเข้าจากตลาดโลกเพิ่มขึ้นจาก 70,986.7 ล้านดอลลาร์ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 97,786.8 ล้านดอลลาร์ ในปี พ.ศ. 2560 ในขณะเดียวกันมูลค่าการส่งออกมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเช่นกันจาก 49,074.7 ล้านดอลลาร์ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 80,554.8 ล้านดอลลาร์ ในปี พ.ศ. 2560 จึงส่งผลให้บังกลาเทศขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง (คูตาราง 35) (International Trade Centre (ITC), 2018)

ตาราง 35

ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2556-2560

ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ	ปี พ.ศ.				
	2556	2557	2558	2559	2560
ประชากรและรายได้					
ประชากร (ล้านคน)	156.6	158.2	159.9	161.5	163.2
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคา					
ปัจจุบัน (พันล้านเหรียญสหรัฐ)	161.3	184.0	208.3	235.6	261.4
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว					
(เหรียญสหรัฐ)	1,030.0	1,163.0	1,303.2	1,458.9	1,601.7
ราคาและการเงิน					
อัตราแลกเปลี่ยน ตากา: เหรียญสหรัฐ ณ สิ้นปี	78.1	77.6	77.9	78.5	80.7
อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละต่อปี)	7.3	6.1	5.9	5.7	5.9
ดุลบัญชีเดินสะพัด (ร้อยละต่อ GDP)	1.2	1.2	1.7	0.6	-1.2
ดุลการค้า (ล้านเหรียญสหรัฐ)					

ตาราง 35 (ต่อ)

ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ	ปี พ.ศ.				
	2556	2557	2558	2559	2560
ส่งออก	49,074.7	n/a	63,468.3	76,368.9	80,554.8
นำเข้า	70,986.7	n/a	96,117.4	86,349.4	97,786.8
ดุลการค้า	-21,912.0	n/a	-32,649.1	-9,980.5	-17,232.1

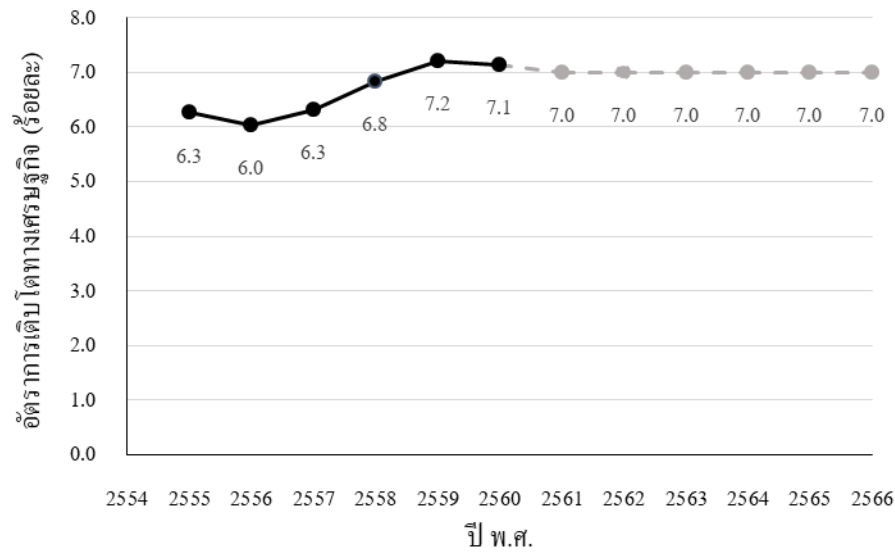
หมายเหตุ: n/a คือ ไม่ปรากฏข้อมูล

ที่มา. จาก 1. *World Economic Outlook Database*, by International Monetary Fund, 2018, Retrieved August 31, 2018, from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weoselgr.aspx?c=582&t=1>

2. *The National Accounts Main Aggregates Database*, by The United Nations Statistics Division, 2017, Retrieved September 27, 2018, from <https://unstats.un.org/unsd/snaama/introduction.asp>

3. *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

ด้านอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของบังกลาเทศในช่วงปี พ.ศ. 2555-2560 มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6.6 ต่อปี และจากข้อมูลทางสถิติของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund--IMF) ได้พยากรณ์อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของบังกลาเทศในปี พ.ศ. 2561-2566 ว่ามีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องร้อยละ 7.0 ต่อปี (ดูภาพ 5)

ภาพ 5 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2555-2560 และประมาณการถึงปี พ.ศ. 2566

ที่มา. จาก *World Economic Outlook Database*, by International Monetary Fund, 2018, Retrieved August 31, 2018, from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weoselgr.aspx?c=582&t=1>

สำหรับสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2560 แบ่งออกเป็นการบริโภคภาคครัวเรือนภายในประเทศ ร้อยละ 68.7 การใช้จ่ายของภาครัฐบาล ร้อยละ 6.0 การลงทุนในสินทรัพย์ ร้อยละ 30.5 การลงทุนในรูปของหลักทรัพย์ ร้อยละ 1.0 การส่งออกสินค้าและบริการ ร้อยละ 15.0 และการนำเข้าสินค้าและบริการ ร้อยละ 20.3 จะเห็นว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยต้องพึ่งพาการบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก การส่งออกและการนำเข้าสินค้านี้มีสัดส่วนกันแค่ร้อยละ 35.3 โดยประเทศไทยมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมากกว่าส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ ทำให้ขาดดุลทางการค้า (ดูตาราง 36)

ตาราง 36

สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2560

หมวด	สัดส่วน: ร้อยละ
การบริโภคภาคครัวเรือน	68.7
การใช้จ่ายของภาครัฐบาล	6.0
การลงทุนในสินค้าถาวร	30.5
การลงทุนในรูปของหลักทรัพย์	1.0
การส่งออกสินค้าและบริการ	15.0
การนำเข้าสินค้าและบริการ	20.3

ที่มา. จาก *The World Factbook*, by Central Intelligence Agency, 2018, Retrieved September 27, 2018, from <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/in.html>

การค้าระหว่างประเทศ

มูลค่าการค้ารวม การค้าระหว่างประเทศของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าการค้ารวมทั้งสิ้น 89,644.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบกับปี พ.ศ. 2559 เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.5 โดยเป็นการส่งออกจากบังกลาเทศไปตลาดโลกมูลค่า 39,731.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.3 และเป็นการนำเข้าจากตลาดโลกมูลค่า 49,912.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.0 บังกลาเทศขาดดุลการค้ารวมทั้งสิ้นมูลค่า 10,181.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ดูตาราง 37)

ตาราง 37

การค้าระหว่างประเทศของบังกลาเทศกับตลาดโลก ปี พ.ศ. 2556-2560

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี พ.ศ.	การค้ารวม		การส่งออก		การนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	มูลค่า	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	
2556	60,030.7	-1.4	24,537.3	0.1	35,493.3	-2.4	-10,956.0
2557	n/a	-	n/a	-	n/a	-	n/a
2558	79,792.9	-	31,734.2	-	48,058.7	-	-16,324.5
2559	81,115.8	1.7	38,078.6	20.0	43,037.2	-10.4	-4,958.5
2560	89,644.6	10.5	39,731.7	4.3	49,912.9	16.0	-10,181.3

หมายเหตุ: n/a คือ ไม่ปรากฏข้อมูลมูลค่าการค้าของประเทศบังกลาเทศในปี พ.ศ. 2557

ที่มา: จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

การส่งออก

ตลาดส่งออกที่สำคัญของบังกลาเทศ ในปี พ.ศ. 2558 คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน สหราชอาณาจักร สเปน และฝรั่งเศส โดยไทยเป็นตลาดส่งออกสินค้าในลำดับที่ 44 มีมูลค่าการส่งออก 34.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.1 ของการส่งออกทั้งหมดของบังกลาเทศไปตลาดโลก (ดูตาราง 38)

สินค้าส่งออกที่สำคัญของบังกลาเทศ ในปี พ.ศ. 2560 5 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องแต่งกายและของที่ใช้ประกอบกับเครื่องแต่งกายลักษณะแบบนิตหรือแบบโครเชต์ (HS 61) เครื่องแต่งกายและของที่ใช้ประกอบกับเครื่องแต่งกายที่ไม่ได้ลักษณะแบบนิตหรือแบบโครเชต์ (HS 62) ของทำด้วยสิ่งทอที่จัดทำแล้วอื่น ๆ ของเป็นชุดเสื้อผ้าที่ใช้แล้วและของที่ใช้แล้ว ทำด้วยสิ่งทอ ผ้าจี๊ว (HS 63) รองเท้า สนับแข้งและของที่คล้ายกัน รวมทั้งส่วนประกอบของของดังกล่าว (HS 64) และเส้นใยสิ่งทอจากพืชอื่น ๆ (นอกจากฝ้าย) ด้ายกระดาศ และผ้าทอจากด้ายกระดาศ (HS 53) โดยมีสัดส่วนส่งออกเท่ากับ 43.9, 41.5, 2.8, 2.4 และ 2.1 ตามลำดับ (ดูตาราง 39)

ตาราง 38

ตลาดส่งออกที่สำคัญของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2555-2558

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2555	2556	2557	2558	2555	2556	2557	2558
1	สหรัฐอเมริกา	4,999.1	4,827.8	n/a	6,139.4	20.4	19.7	-	25.0
2	เยอรมัน	3,620.3	3,739.0	n/a	4,673.2	14.8	15.3	-	19.1
3	สหราชอาณาจักร	2,561.7	2,432.7	n/a	3,499.9	10.4	9.9	-	14.3
4	สเปน	1,150.7	1,191.4	n/a	1,845.4	4.7	4.9	-	7.5
5	ฝรั่งเศส	1,282.5	1,339.5	n/a	1,755.4	5.2	5.5	-	7.2
6	อิตาลี	927.4	977.8	n/a	1,353.7	3.8	4.0	-	5.5
7	แคนาดา	1,057.0	925.3	n/a	1,062.6	4.3	3.8	-	4.3
8	ญี่ปุ่น	626.4	729.3	n/a	957.4	2.6	3.0	-	3.9
9	เบลเยียม	674.6	714.1	n/a	904.5	2.8	2.9	-	3.7
10	เนเธอร์แลนด์	658.7	679.1	n/a	817.5	2.7	2.8	-	3.3
44	ไทย	86.1	65.8	n/a	34.8	0.4	0.3	-	0.1
	อื่น ๆ	6,869.1	6,915.5	n/a	8,690.5	28.0	28.2	-	35.5
	โลก	24,513.5	24,537.3	n/a	31,734.2	100.0	100.0	-	100.0

หมายเหตุ: n/a คือ ไม่ปรากฏข้อมูลการส่งออกของบังกลาเทศไปรายประเทศในปี พ.ศ.

2557 และปี พ.ศ. 2559-2560

ที่มา. จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

ตาราง 39

สินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558-2560

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
1	61	เครื่องแต่งกายและของที่ใส่ประกอบกับเครื่องแต่งกายลักษณะแบบนิทหรือแบบโครเชต์	12,767.1	16,323.6	17,665.7	40.2	42.7	43.9
2	62	เครื่องแต่งกายและของที่ใส่ประกอบกับเครื่องแต่งกายที่ไม่ได้ลักษณะแบบนิทหรือแบบโครเชต์	13,765.2	16,325.0	16,712.8	43.4	42.8	41.5
3	63	ของทำด้วยสิ่งทอที่จัดทำแล้วอื่น ๆ ของเป็นชุดเสื้อผ้าที่ใส่แล้วและของที่ใส่แล้วทำด้วยสิ่งทอ ผ้าชีวีว	818.6	992.2	1,131.5	2.6	2.6	2.8
4	64	รองเท้า สนับแข้งและของที่คล้ายกัน รวมทั้งส่วนประกอบของของดังกล่าว	696.8	919.6	970.0	2.2	2.4	2.4
5	53	เส้นใยสิ่งทอจากพืชอื่น ๆ (นอกจากฝ้าย) ด้ายกระดาย และผ้าทอจากด้ายกระดาย	681.2	790.0	833.1	2.1	2.1	2.1
6	03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสเตเชีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	445.0	608.6	606.6	1.4	1.6	1.5
7	65	เครื่องสวมศีรษะ และส่วนประกอบของเครื่องสวมศีรษะ	75.6	278.8	299.3	0.2	0.7	0.7
8	42	เครื่องหนัง เครื่องอานและเครื่องเทียมลาก เครื่องใช้สำหรับเดินทาง กระเป๋าถือ และภาชนะที่คล้ายกัน ของที่ทำด้วยไส้สัตว์ (นอกจากไส้ตัวไหม)	293.2	257.3	278.6	0.9	0.7	0.7
9	41	หนังดิบ (นอกจากหนังเฟอร์) และหนังฟอก	299.0	214.9	146.0	0.9	0.6	0.4

ตาราง 39 (ต่อ)

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
10	24	ยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้นยาสูบ	48.8	91.7	97.6	0.2	0.2	0.2
		รวม	1,843.5	1,382.8	1,536.1	5.8	3.6	3.8
		โลก	31,734.2	38,184.5	40,277.4	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

การนำเข้า

ตลาดนำเข้าที่สำคัญของบังกลาเทศ ในปี พ.ศ. 2558 คือ จีน อินเดีย สิงคโปร์ ฮองกง และอินโดนีเซีย โดยบังกลาเทศนำเข้าจากไทยมากเป็นลำดับที่ 15 มีมูลค่าการนำเข้า 860.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 2.4 ของการนำเข้าสินค้าทั้งหมดของบังกลาเทศจากตลาดโลก (ดูตาราง 40)

สินค้านำเข้าที่สำคัญของบังกลาเทศ ในปี พ.ศ. 2560 5 อันดับแรก ได้แก่ ฝ้าย (HS 52) เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว (HS 84) เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว (HS 85) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรเคมี ไซท์ที่ได้จากแร่ (HS 27) และัญพิช (HS 10) โดยมีสัดส่วนนำเข้าเท่ากับ 12.6, 12.1, 7.3, 6.3 และ 4.4 ตามลำดับ (ดูตาราง 41)

ตาราง 40

ตลาดนำเข้าที่สำคัญของบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2555-2558

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2555	2556	2557	2558	2555	2556	2557	2558
1	จีน	6,477.9	7,219.3	n/a	10,349.3	17.8	19.9	-	28.5
2	อินเดีย	4,370.4	3,918.5	n/a	5,882.1	12.0	10.8	-	16.2
3	สิงคโปร์	2,349.7	2,517.5	n/a	4,417.9	6.5	6.9	-	12.2
4	ฮ่องกง	1,780.5	1,826.2	n/a	2,624.0	4.9	5.0	-	7.2
5	อินโดนีเซีย	1,869.0	1,563.0	n/a	2,203.6	5.1	4.3	-	6.1
6	ญี่ปุ่น	1,662.6	1,376.7	n/a	1,704.5	4.6	3.8	-	4.7
7	สาธารณรัฐเกาหลี	1,705.8	1,495.2	n/a	1,480.6	4.7	4.1	-	4.1
8	มาเลเซีย	1,657.3	1,682.7	n/a	1,442.8	4.6	4.6	-	4.0
9	บราซิล	1,084.0	863.9	n/a	1,249.8	3.0	2.4	-	3.4
10	คูเวต	957.9	596.5	n/a	1,196.0	2.6	1.6	-	3.3
15	ไทย	836.8	808.6	n/a	860.6	2.3	2.2	-	2.4

ตาราง 40 (ต่อ)

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2555	2556	2557	2558	2555	2556	2557	2558
	อื่น ๆ	11,604.3	11,625.3	n/a	14,647.4	31.9	32.0	-	40.3
	โลก	36,356.2	35,493.3	n/a	48,058.7	100.0	100.0	-	100.0

หมายเหตุ: n/a คือ ไม่ปรากฏข้อมูลการนำเข้าของบังกลาเทศเป็นรายประเทศในปี พ.ศ.
2557 และปี พ.ศ. 2559-2560

ที่มา. จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

ตาราง 41

สินค้านำเข้าที่สำคัญของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558-2560

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
1	52	ฝ้าย	7,150.5	5,414.4	6,145.7	14.9	12.5	12.6
2	84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และ ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	4,792.3	5,281.6	5,929.1	10.0	12.2	12.1
3	85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียง ทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	2,450.6	3,116.8	3,573.6	5.1	7.2	7.3
4	27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส ไซที่ได้จากแร่	5,220.0	2,094.9	3,099.7	10.9	4.9	6.3
5	10	ธัญพืช	1,521.3	1,146.8	2,145.6	3.2	2.7	4.4
6	72	เหล็กและเหล็กกล้า	2,407.7	2,071.2	2,122.2	5.0	4.8	4.3
7	39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	1,795.2	1,973.4	2,049.1	3.7	4.6	4.2
8	87	ยานบก นอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรราง ส่วนประกอบและ อุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	1,143.5	1,675.3	1,969.1	2.4	3.9	4.0
9	55	เส้นใยเส้นประดิษฐ์	1,623.9	1,526.6	1,682.6	3.4	3.5	3.4

ตาราง 41 (ต่อ)

ลำดับ	รหัส HS	สินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ			สัดส่วน: ร้อยละ		
			ปี พ.ศ.			ปี พ.ศ.		
			2558	2559	2560	2558	2559	2560
10	15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช และผลิตภัณฑ์ที่แยกได้จากไขมัน และน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคซึ่งจัดทำแล้ว ไขมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช	2,769.6	1,461.3	1,671.8	5.8	3.4	3.4
		รวม	17,184.1	17,412.4	18,504.8	35.8	40.3	37.8
		โลก	48,058.7	43,174.7	48,893.4	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก *Trade Map*, by International Trade Centre (ITC), 2018, Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับบังกลาเทศ

การค้าระหว่างประเทศของไทยกับบังกลาเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2556-2560 มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นจาก 909.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 1,317.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 44.9 ด้านการส่งออกสินค้าจากไทยไปบังกลาเทศ มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 845.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 1,256.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 48.5 ส่วนการนำเข้าสินค้าของไทยจากบังกลาเทศมีมูลค่าลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2556-2557 จาก 63.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 43.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2557 และกลับมานำเข้าเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2558-2560 โดยปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าการนำเข้า 61.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้าบังกลาเทศมาโดยตลอด (ดูตาราง 42)

ตาราง 42

มูลค่าการค้าของบังกลาเทศกับไทย ปี พ.ศ. 2556-2560

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ							
ปี พ.ศ.	การค้ารวม		การส่งออก		การนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	อัตราการ	มูลค่า	อัตราการ	มูลค่า	อัตราการ	
		ขยายตัว		ขยายตัว		ขยายตัว	
		(ร้อยละ)		(ร้อยละ)		(ร้อยละ)	
2556	909.3	6.8	845.9	10.6	63.4	-27.0	782.4
2557	906.9	-0.3	863.4	2.1	43.5	-31.4	819.9
2558	902.8	-0.5	858.6	-0.6	44.2	1.5	814.4
2559	995.6	10.3	939.7	9.4	55.9	26.6	883.7
2560	1,317.4	32.3	1,256.4	33.7	61.1	9.2	1,195.3

ที่มา: จาก ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศคู่ค้า, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ค, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary_

การส่งออก มูลค่าการส่งออกของไทยไปบังกลาเทศในช่วงปี พ.ศ. 2557-2560

มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 863.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 1,256.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2560 โดยในปี พ.ศ. 2560 สินค้าส่งออกที่สำคัญ 5 อันดับแรก คือ ข้าว เม็ดพลาสติก ปูนซีเมนต์ ผ้าผืน และเหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ ซึ่งมูลค่าการส่งออกรวมทั้ง 5 อันดับ คิดเป็นร้อยละ 53.9 ของสินค้าส่งออกทั้งหมดของไทยไปบังกลาเทศ (ดูตาราง 43)

ตาราง 43

สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2557-2560

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	ข้าว	0.1	0.2	0.1	215.0	0.0	0.0	0.0	17.1
2	เม็ดพลาสติก	120.5	132.1	124.4	139.6	14.0	15.4	13.2	11.1
3	ปูนซีเมนต์	60.8	51.2	113.1	120.6	7.0	6.0	12.0	9.6
4	ผ้าผืน	112.0	114.8	101.2	112.0	13.0	13.4	10.8	8.9
5	เหล็ก เหล็กกล้าและ ผลิตภัณฑ์	30.6	34.7	46.3	90.0	3.5	4.0	4.9	7.2
6	เคมีภัณฑ์	100.8	103.4	119.7	79.5	11.7	12.0	12.7	6.3
7	ด้ายและด้ายเส้นใย ประดิษฐ์	46.2	58.2	35.0	43.5	5.4	6.8	3.7	3.5
8	เครื่องจักรกลและ ส่วนประกอบของ เครื่องจักรกล	39.3	26.1	35.1	42.4	4.6	3.0	3.7	3.4
9	เส้นใยประดิษฐ์	43.1	29.2	37.8	40.2	5.0	3.4	4.0	3.2
10	รถยนต์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	24.2	22.3	22.2	31.6	2.8	2.6	2.4	2.5
	อื่น ๆ	285.9	286.4	304.6	342.1	33.1	33.4	32.4	27.2

ตาราง 43 (ต่อ)

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
	รวมทั้งสิ้น	863.4	858.6	939.7	1,256.4	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก การส่งออกสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ข, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imextype=1>

การนำเข้า ในช่วงปี พ.ศ. 2557-2560 มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากบังกลาเทศของ ไทยเพิ่มขึ้นจาก 43.5 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 61.1 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2560 โดยในปี พ.ศ. 2560 สำหรับสินค้านำเข้ามากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เนื้อสัตว์สำหรับการบริโภค ผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่น ๆ เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด และผ้าและเส้นใย ตามลำดับ ซึ่งมูลค่าการนำเข้ารวมทั้ง 5 อันดับคิดเป็นร้อยละ 86.2 ของสินค้านำเข้าทั้งหมดของไทยจากบังกลาเทศ โดยเฉพาะเสื้อผ้าสำเร็จรูป ที่มีสัดส่วน สูงถึงร้อยละ 56.3 (ดูตาราง 44)

ตาราง 44

สินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากบังกลาเทศ ปี พ.ศ. 2557-2560

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	23.7	27.2	35.3	34.4	54.5	61.5	63.2	56.3
2	เนื้อสัตว์สำหรับการบริโภค	1.7	1.8	1.3	10.5	3.8	4.1	2.3	17.1
3	ผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่น ๆ	1.9	2.0	3.2	3.3	4.3	4.6	5.7	5.5
4	เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด	1.5	1.6	2.3	2.3	3.4	3.7	4.1	3.8
5	ผ้าและเส้นใย	2.1	1.1	0.9	2.1	4.7	2.6	1.7	3.5

ตาราง 44 (ต่อ)

อันดับ	ชื่อสินค้า	มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ				สัดส่วน: ร้อยละ			
		ปี พ.ศ.				ปี พ.ศ.			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
6	เครื่องมือเครื่องใช้ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ การแพทย์	0.9	1.0	0.8	1.8	2.1	2.2	1.4	3.0
7	สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่ แข็ง แปรรูปและกึ่ง สำเร็จรูป	2.6	2.1	0.2	1.3	6.0	4.8	0.4	2.2
8	เครื่องจักรไฟฟ้าและ ส่วนประกอบ	0.8	0.8	1.0	1.0	1.7	1.8	1.8	1.6
9	พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	1.6	1.7	1.6	0.9	3.7	3.7	2.9	1.5
10	เครื่องจักรกลและ ส่วนประกอบ	1.1	0.8	0.7	0.8	2.5	1.8	1.3	1.3
	อื่น ๆ	5.8	4.1	8.4	2.6	13.3	9.3	15.1	4.2
	รวมทั้งสิ้น	43.5	44.2	55.9	61.1	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก การนำเข้าสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561ก, ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imextype=0>

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในบทนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการค้าและผลกระทบของการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC) โดยทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการค้าทั้งด้านการส่งออกและการนำเข้าระหว่างไทยกับประเทศใน SAARC ซึ่งทำการศึกษา 3 ประเทศที่มีมูลค่าการค้ามากที่สุด คือ อินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ และใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2560 รวมทั้งหมด 18 ปี โดยมีการปรับข้อมูลที่ศึกษาเป็นมูลค่าที่แท้จริง เพื่อจัดผลกระทบด้านราคาสินค้า โดยปีฐานที่ใช้ในการอ้างอิง คือ ปี พ.ศ. 2545 ตามสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แบบจำลองในการวิจัย

การจัดทำความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศ SAARC ปัจจุบันได้ทำข้อตกลงกับอินเดียเท่านั้น สำหรับข้อตกลงการค้าเสรีกับปากีสถานและบังกลาเทศยังไม่มี การลงนามกรอบความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีกับไทย การศึกษาผลของการข้อตกลงเขตการค้าเสรี จึงได้กำหนดแบบจำลองปริมาณการส่งออกและปริมาณการนำเข้า ดังต่อไปนี้

สมการส่งออก

ประเทศอินเดีย

$$\text{Log}(X_{IN}) = a_0 + a_1 \text{Log}(Y_{IN}) + a_2 \text{Log}(PX_{IN}) + a_3 \text{FTA}$$

ประเทศปากีสถาน

$$\text{Log}(X_{PK}) = b_0 + b_1 \text{Log}(Y_{PK}) + b_2 \text{Log}(PX_{PK})$$

ประเทศบังกลาเทศ

$$\text{Log}(X_{\text{BD}}) = c_0 + c_1 \text{Log}(Y_{\text{BD}}) + c_2 \text{Log}(PX_{\text{BD}})$$

สมการการนำเข้า

ประเทศอินเดีย

$$\text{Log}(IM_{\text{IN}}) = d_0 + d_1 \text{Log}(Y) + d_2 \text{Log}(PIM) + d_3 \text{FTA}$$

ประเทศปากีสถาน

$$\text{Log}(IM_{\text{PK}}) = f_0 + f_1 \text{Log}(Y) + f_2 \text{Log}(PIM)$$

ประเทศบังกลาเทศ

$$\text{Log}(IM_{\text{BD}}) = h_0 + h_1 \text{Log}(Y) + h_2 \text{Log}(PIM)$$

โดยกำหนดให้

IM = ปริมาณการนำเข้าสินค้าและบริการที่แท้จริง (ล้านบาท)

PIM = ราคานำเข้าเปรียบเทียบของไทย $[(P_{\text{im}} * ex_{\text{in}}) / P]$

เมื่อ

P_{im} = ดัชนีราคานำเข้าสินค้าและบริการ

P = ดัชนีราคาผู้บริโภคสินค้าของไทยที่แท้จริง

ex_{in} = ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยน

PX_{f} = ราคาส่งออกเปรียบเทียบของไทยกับต่างประเทศ $[P_{\text{x}} / (CPI_{\text{f}} * ex_{\text{in}})]$

เมื่อ

P_{x} = ดัชนีราคาส่งออกสินค้าและบริการ

CPI_{f} = ดัชนีราคาผู้บริโภคสินค้าต่างประเทศที่แท้จริง

ex_{in} = ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยน

X = ปริมาณการส่งออกสินค้าและบริการที่แท้จริง (ล้านบาท)

Y = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยที่แท้จริง (ล้านบาท)

Y_{f} = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของต่างประเทศที่แท้จริง (ล้านเหรียญ
สหรัฐฯ)

FTA = ปีที่มีการลงนามกรอบความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีกับประเทศไทย
(dummy variable)

โดย

1 แทน ปีที่มีการลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีแล้ว (ปี พ.ศ. 2547-2560)

0 แทน ปีที่ยังไม่มีการลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรี (ปี พ.ศ. 2543-2546)

ผลการวิเคราะห์ปริมาณส่งออก

ประเทศอินเดีย

จากการประมาณการปริมาณการส่งออกจากไทยไปอินเดีย พบว่า มีความสัมพันธ์ของสมการ (ดูรายละเอียดผลการคำนวณในภาคผนวก) ดังนี้

$$\text{Log}(X_{IN}) = -14.8008 + 1.8788 \text{Log}(Y_{IN}) - 0.0986 \text{Log}(PX_{IN}) + 0.2618 \text{FTA}$$

$$(-4.0571)^{***} \quad (6.7929)^{***} \quad (-0.6463) \quad (1.7767)^*$$

$$R^2 = 0.9620 \quad \text{Adj.}R^2 = 0.9538$$

$$\text{D.W.} = 1.9267 \quad F \text{ statistic} = 118.0138$$

เมื่อกำหนดให้

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t statistic ของค่าสัมประสิทธิ์

*มีระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

***มีระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากสมการข้างต้น พบว่า ค่า R^2 ปรับปรุงแล้วมีค่าเท่ากับ 0.9538 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว ได้แก่ ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของอินเดีย (Y_{IN}) ราคาส่งออกเปรียบเทียบกับของไทยกับอินเดีย (PX_{IN}) และการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันของไทยกับอินเดีย (FTA) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกของไทยไปอินเดียได้ร้อยละ 95.38 และมีค่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 1.9267 คือ ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ (autocorrelation)

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระแต่ละตัว สามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่มีต่อปริมาณการส่งออกจากไทยไปอินเดีย ได้ดังนี้

1. ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของอินเดีย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.8788 แสดงว่า ปริมาณการส่งออกของไทยไปอินเดีย มีความยืดหยุ่นต่อปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของอินเดียสูง คือ ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของอินเดียเปลี่ยนแปลงร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการส่งออกจากไทยไปอินเดียเปลี่ยนแปลงร้อยละ 1.8788 ในทิศทางเดียวกัน

2. ด้านราคาส่งออกเปรียบเทียบของไทยกับอินเดีย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางตรงกันข้าม รวมทั้งมีค่าความยืดหยุ่นปริมาณส่งออกไปอินเดียต่อราคาค่อนข้างต่ำ คือ -0.0986 แต่ปัจจัยนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันของไทยกับอินเดีย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 แสดงว่า ผลการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับอินเดีย ทำให้ปริมาณส่งออกไทยไปอินเดีย เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประเทศปากีสถาน

จากการประมาณการปริมาณการส่งออกจากไทยไปปากีสถาน หลังจากปรับแก้ ปัญหาปัญหาสหสัมพันธ์ (autocorrelation) (ดูรายละเอียดผลการคำนวณก่อนและหลังปรับในภาคผนวก) ได้ความสัมพันธ์ของสมการ ดังนี้

$$\text{Log}(X_{PK}) = -7.3145 + 1.4646 \text{Log}(Y_{PK}) - 0.1326 \text{Log}(PX_{PK})$$

$(-0.8887) \quad (2.0279)^* \quad (-0.3997)$

$$R^2 = 0.7475 \quad \text{Adj.}R^2 = 0.6698$$

$$D.W. = 1.2617 \quad F \text{ statistic} = 9.6210$$

เมื่อกำหนดให้

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t statistic ของค่าสัมประสิทธิ์

*มีระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

จากสมการข้างต้น พบว่า ค่า R^2 ปรับปรุงแล้วมีค่าเท่ากับ 0.6698 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของปากีสถาน (Y_{PK}) และ ราคาส่งออกเปรียบเทียบของไทยกับปากีสถาน (PX_{PK}) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกของไทยไปปากีสถานได้ร้อยละ 66.98

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระแต่ละตัว สามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่มีต่อปริมาณการส่งออกจากไทยไปปากีสถานได้ดังนี้

1. ผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของปากีสถาน มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.4646 แสดงว่า ปริมาณการส่งออกของไทยไปปากีสถาน มีความยืดหยุ่นต่อปัจจัยด้านผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของปากีสถานสูง คือ ถ้าผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของปากีสถานเปลี่ยนแปลงร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณการส่งออกจากไทยไปปากีสถานเปลี่ยนแปลงร้อยละ 1.4646 ในทิศทางเดียวกัน

2. ราคาส่งออกเปรียบเทียบของไทยกับปากีสถาน มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางตรงกันข้าม และมีความยืดหยุ่นต่ำ คือ -0.1326 แต่ตัวแปรด้านราคาส่งออกไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ประเทศบังกลาเทศ

การประมาณการปริมาณการส่งออกจากไทยไปบังกลาเทศหลังปรับแก้ปัญหาสหสัมพันธ์ (autocorrelation) (ดูรายละเอียดผลการคำนวณก่อนและหลังปรับในภาคผนวก) ได้ความสัมพันธ์ของสมการ ดังนี้

$$\text{Log}(X_{BD}) = 0.3667 + 0.8130 \text{Log}(Y_{BD}) + 0.5451 \text{Log}(PX_{BD})$$

(0.0645) (1.5928) (1.1180)

$$R^2 = 0.3445 \quad \text{Adj.}R^2 = 0.1427$$

$$D.W. = 1.7502 \quad F \text{ statistic} = 1.7077$$

เมื่อกำหนดให้

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t statistic ของค่าสัมประสิทธิ์

จากสมการข้างต้น พบว่า ค่า R^2 ที่ปรับปรุงแล้วมีค่าเท่ากับ 0.1427 แสดงว่า สมการส่งออกที่คำนวณได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกจากไทยไปบังกลาเทศได้น้อยมาก คือ ร้อยละ 14.27 โดยปัจจัยกำหนดการส่งออกทุกตัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากปริมาณการส่งออกจากไทยไปบังกลาเทศ ในช่วงที่ทำการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงน้อย ในขณะที่ตัวแปรอิสระอื่นมีการเปลี่ยนแปลง

ที่ค่อนข้างสูง จึงส่งผลให้ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกได้น้อยมาก สำหรับผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระแต่ละตัว ได้แก่ ผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของบังกลาเทศมีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางเดียวกัน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนราคาส่งออกเปรียบเทียบของไทยกับบังกลาเทศพบว่ามีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางเดียวกัน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เปรียบเทียบปัจจัยกำหนดการส่งออกของไทยไปประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้

ผลการศึกษาการส่งออก พบว่า ผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของประเทศคู่ค้าเป็นปัจจัยมีนัยสำคัญทางสถิติในการขับเคลื่อนการส่งออกไปยังอินเดียและปากีสถาน แต่ไม่มีบทบาทสำคัญต่อการส่งออกไปบังกลาเทศ ความยืดหยุ่นของการส่งออกต่อผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของประเทศคู่ค้า หรือเรียกว่า “ความยืดหยุ่นด้านรายได้” มีค่าสูง คือ มีค่าเกิน 1 ยกเว้นบังกลาเทศ ส่วนปัจจัยด้านราคาเปรียบเทียบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการส่งออกไปทั้งสามประเทศ ผลการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับอินเดียทำให้เพิ่มการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 45)

ตาราง 45

ปัจจัยกำหนดปริมาณการส่งออกจากไทยไปประเทศคู่ค้า

ตัวแปร	อินเดีย	ปากีสถาน	บังกลาเทศ
ผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของประเทศคู่ค้า	1.8788*	1.4646*	0.8130
ราคาส่งออกโดยเปรียบเทียบ	-0.0986	-0.1326	0.5451
ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า	0.2618*		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ปริมาณนำเข้า

ประเทศอินเดีย

จากการประมาณการปริมาณการนำเข้าของไทยจากอินเดีย พบว่า มีความสัมพันธ์ของสมการ ดังนี้

$$\text{Log (IM}_{\text{IN}}) = 7.6169 + 0.1773 \text{ Log (Y)} + 1.5292 \text{ Log (PIM)} + 0.4564 \text{ FTA}$$

(0.8989) (0.3249) (1.0424) (2.9174)**

$$R^2 = 0.5641 \quad \text{Adj.}R^2 = 0.4707$$

$$\text{D.W.} = 1.5220 \quad F \text{ statistic} = 6.0400$$

เมื่อกำหนดให้

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t statistic ของค่าสัมประสิทธิ์

**มีระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากสมการข้างต้น พบว่า R^2 ปรับปรุงแล้วมีค่าเท่ากับ 0.4707 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว ได้แก่ ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย (Y) ราคานำเข้าเปรียบเทียบกับของไทย (PIM) และการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันของไทยกับอินเดีย (FTA) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าของไทยจากอินเดียได้ร้อยละ 47.07 และมีค่า Durbin-Watson stat มีค่าเท่ากับ 1.5220 คือ ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ (autocorrelation)

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระแต่ละตัว สามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่มีต่อปริมาณการนำเข้าของไทยจากอินเดีย ได้ดังนี้

1. ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำเข้าในทิศทางเดียวกัน แต่ความยืดหยุ่นในการนำเข้าเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยมีค่าค่อนข้างต่ำ คือ 0.1773 อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้ไม่นัยสำคัญทางสถิติ
2. ด้านราคานำเข้าเปรียบเทียบกับของไทย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำเข้าในทิศทางเดียวกัน และมีค่าความยืดหยุ่นสูง คือ 1.5292 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันของไทยกับอินเดีย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำเข้าในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่า ผลการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับอินเดีย ทำให้ปริมาณการนำเข้าจากอินเดียเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประเทศปากีสถาน

จากการประมาณการปริมาณการนำเข้าของไทยจากปากีสถาน หลังจากปรับแก้ปัญหาปัญหาสหสัมพันธ์ (autocorrelation) (ดูรายละเอียดผลการคำนวณก่อนและหลังปรับในภาคผนวก) ได้ความสัมพันธ์ของสมการ ดังนี้

$$\text{Log (IM}_{\text{PK}}) = 30.2997 - 1.4275 \text{ Log (Y)} + 1.3698 \text{ Log (PIM)}$$

$$(1.7019) \quad (-1.2537) \quad (0.4259)$$

$$R^2 = 0.7362 \quad \text{Adj.} R^2 = 0.6754$$

$$\text{D.W.} = 1.9632 \quad F \text{ statistic} = 12.098$$

เมื่อกำหนดให้

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t statistic ของค่าสัมประสิทธิ์

จากสมการข้างต้น พบว่า ค่า R^2 ที่ปรับปรุงแล้วมีค่าเท่ากับ 0.6754 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย (Y) และราคาราคานำเข้าเปรียบเทียบของไทย (PIM) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าของไทยจากปากีสถานร้อยละ 67.54

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระแต่ละตัว สามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่มีต่อปริมาณการนำเข้าของไทยจากปากีสถาน ได้ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำเข้าในทิศทางตรงกันข้าม และมีค่าความยืดหยุ่นสูง คือ -1.4275 เนื่องจากคนไทยมองสินค้านำเข้าจากปากีสถาน เป็นสินค้าด้อยคุณภาพ (inferior goods) กล่าวคือ ถ้ารายได้ของไทยปรับตัวเพิ่มขึ้นจะมีนำเข้าสินค้าจากปากีสถานลดลง โดยบริโภคสินค้าจากประเทศอื่นที่มีคุณภาพมากกว่าแทน จึงส่งผลให้ปัจจัยของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย ส่งผลกระทบทางลบกับปริมาณการนำเข้าของไทยจากปากีสถาน แต่อย่างไรก็ตาม

ปัจจัยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดการนำเข้าของไทยจากปากีสถาน

2. ด้านราคานำเข้าเปรียบเทียบของไทย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำเข้าในทิศทางเดียวกัน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากปริมาณการนำเข้าสินค้าของไทยจากปากีสถานเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณการนำเข้าจากทั่วโลก รวมทั้งสินค้าที่ไทยนำเข้าจากบังกลาเทศก็ไม่ใช่สินค้านำเข้าหลักของประเทศไทย จึงทำให้ราคานำเข้าเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นการเทียบราคานำเข้าหลักทั่วโลกไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าสินค้าของไทยจากบังกลาเทศได้เท่าที่ควร

ประเทศบังกลาเทศ

จากการประมาณการปริมาณการนำเข้าของไทยจากบังกลาเทศ ได้ความสัมพันธ์ของสมการดังนี้

$$\text{Log (IM}_{\text{BD}}) = 13.3884 - 0.4132 \text{ Log (Y)} + 2.1925 \text{ Log (PIM)}$$

$$(0.8082) \quad (-0.3889) \quad (0.6231)$$

$$R^2 = 0.2464 \quad \text{Adj.}R^2 = 0.1459$$

$$\text{D.W.} = 1.475 \quad F \text{ statistic} = 2.4529$$

เมื่อกำหนดให้

ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t statistic ของค่าสัมประสิทธิ์

จากสมการข้างต้น พบว่า ค่า R^2 ที่ปรับปรุงแล้วมีค่าเท่ากับ 0.1459 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัว สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าของไทยจากบังกลาเทศได้น้อย ร้อยละ 14.59 ซึ่งมีค่าต่ำมาก ปัจจัยกำหนดการนำเข้าทุกตัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากปริมาณการนำเข้าสินค้าจากบังกลาเทศมาไทยในช่วงที่ทำการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงน้อย ในขณะที่ตัวแปรอิสระอื่นมีการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างสูง จึงส่งผลให้ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าได้น้อย สำหรับผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระแต่ละตัว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยมีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำเข้าใน

ทิศทางตรงกันข้ามแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนราคานำเข้าเปรียบเทียบของไทย พบว่ามีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำเข้าในทิศทางเดียวกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เปรียบเทียบปัจจัยกำหนดการนำเข้าของไทยจากประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้

ผลการศึกษาการนำเข้า พบว่า ผลกระทบมวลรวมภายในประเทศของไทยและราคาเปรียบเทียบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการนำเข้าของไทยจากประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ที่ทำการศึกษา ผลการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับอินเดียทำให้การนำเข้าจากอินเดียเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 46)

ตาราง 46

ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการนำเข้าของไทยจากประเทศคู่ค้า

ตัวแปร	อินเดีย	ปากีสถาน	บังกลาเทศ
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย	0.1773	-1.4275	-0.4132
ราคานำเข้าเปรียบเทียบของไทย	1.5292	1.3698	2.1925
ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า	0.4564*		

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการค้า และผลกระทบของการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC) โดยเลือกศึกษา 3 ประเทศที่มีมูลค่าการค้ามากที่สุด คือ อินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ การศึกษาได้ใช้วิธีเชิงพรรณนาเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการค้าระหว่างไทยกับประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ และได้ใช้วิธีเชิงปริมาณเพื่อศึกษาปัจจัยกำหนดปริมาณการค้าระหว่างไทยกับอินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ ซึ่งใช้ข้อมูลทศวรรษ ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2560 รวมทั้งหมด 18 ปี วิเคราะห์โดยสมการถดถอยเชิงซ้อน โดยแยกการศึกษาทั้งปริมาณการส่งออกและปริมาณการนำเข้าของไทยกับประเทศคู่ค้า ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การค้าระหว่างไทยกับสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้

การค้าของไทยกับสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ พบว่า มูลค่าการค้ามีส่วนน้อยแต่มีอัตราการขยายตัวของมูลค่าการค้าสูงกว่าการขยายตัวของมูลค่าการค้ารวมทั่วโลก โดยในปี พ.ศ. 2560 มูลค่าการค้าเท่ากับ 14,053.0 ล้านดอลลาร์ฯ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.1 ของมูลค่าการค้ารวมทั้งหมด แต่มีอัตราการขยายตัวของมูลค่าการค้าจากปี พ.ศ. 2559 ร้อยละ 33.1 สูงกว่าอัตราการขยายตัวของการค้าทั่วโลกที่มีการขยายตัวร้อยละ 8.0 จึงจะเห็นได้ว่า สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้เป็นตลาดการค้าที่น่าสนใจของประเทศไทยอีกแห่งหนึ่ง โดยประเทศในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ที่มีมูลค่าการค้าสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ เมื่อทั้งสามประเทศนี้มีสัดส่วนมูลค่าการค้ารวมสูงถึงร้อยละ 94.2 ของการค้า

ในความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ทั้งหมด จึงถือว่าเป็นภาพรวมของการค้าในกลุ่ม
สมาคมความร่วมมือได้เป็นอย่างดี

การค้าระหว่างไทยกับอินเดีย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งมูลค่าการส่งออกและนำเข้า
โดยในปี พ.ศ. 2556-2560 ไทยได้ดุลการค้าจากอินเดีย สินค้าส่งออกของไทยไปอินเดีย
ส่วนใหญ่เป็นสินค้าทุนหรือสินค้าขั้นกลาง ซึ่งเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ
อินเดีย ส่วนสินค้านำเข้าของไทยจากอินเดียส่วนใหญ่เป็นสินค้าทุนหรือสินค้าขั้นกลาง
เช่นกัน ซึ่งเป็นการนำเข้าสินค้าเพื่อมาผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออกต่อไป โดยใน
ปัจจุบันไทยมีลงนามการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับอินเดีย และเริ่มมีการลดภาษี
ระหว่างกันเรียบร้อยแล้ว

การค้าระหว่างไทยกับปากีสถาน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งมูลค่าการส่งออกและ
นำเข้า โดยในปี พ.ศ. 2556-2560 ไทยได้ดุลการค้าจากปากีสถาน สินค้าส่งออกของไทย
ไปปากีสถานส่วนใหญ่เป็นสินค้าทุนหรือสินค้าขั้นกลาง ซึ่งเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อ
การพัฒนาประเทศปากีสถาน ส่วนสินค้านำเข้าของไทยจากปากีสถานส่วนใหญ่เป็นสินค้า
อุปโภคบริโภค เห็นจากปี พ.ศ. 2560 สินค้าที่ไทยนำเข้าจากปากีสถานมากที่สุด คือ
สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูปและกึ่งสำเร็จรูป ซึ่งสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 57.0 จาก
การนำเข้าทั้งหมด หมายความว่า สินค้าดังกล่าว ปากีสถานมีความได้เปรียบด้านราคา
มากกว่าไทย โดยในปัจจุบันไทยอยู่ระหว่างการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับปากีสถาน

การค้าระหว่างไทยกับบังกลาเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งมูลค่าการส่งออกและ
นำเข้า โดยในปี พ.ศ. 2556-2560 ไทยได้ดุลการค้าจากบังกลาเทศ สินค้าส่งออกของไทย
ไปบังกลาเทศส่วนใหญ่เป็นสินค้าทุนหรือสินค้าขั้นกลาง ซึ่งเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อ
การพัฒนาประเทศบังกลาเทศ ส่วนสินค้านำเข้าของไทยจากบังกลาเทศส่วนใหญ่เป็น
สินค้าอุปโภคบริโภค เห็นจากปี พ.ศ. 2560 สินค้าที่ไทยนำเข้าจากบังกลาเทศมากที่สุด
คือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 56.3 จากการนำเข้าทั้งหมด หมายความว่า
สินค้านี้ดังกล่าว บังกลาเทศมีความได้เปรียบด้านราคามากกว่าไทย โดยในปัจจุบันไทย
ไม่มีการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับบังกลาเทศ

ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับอินเดีย มีการลงนามในกรอบความตกลง
ว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (FTA) เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2546 โดยสาระสำคัญของ

กรอบความตกลงฯ จะครอบคลุมการเปิดเสรีทั้งในด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และสร้างมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า และการลงทุน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า พบว่า มีผลบังคับใช้ในการลดภาษีเฉพาะสินค้ากลุ่มการเร่งลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest Scheme--EHS) ที่มีสินค้า 83 รายการ โดยเป็นการลดแบบอัตราร้อยละของอัตราภาษี MEN Applied Rates ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2547 จนถึงวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2549 ส่วนการลดภาษีสินค้าทั่วไปกำลังอยู่ในช่วงเจรจาระหว่างกัน โดยการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับอินเดียส่งผลให้ไทยได้ลดการค้าจากอินเดียตลอด และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนในการใช้สิทธิประโยชน์ของ FTA พบว่า ยังมีการใช้สิทธิประโยชน์อย่างไม่เต็มศักยภาพ โดยในปี พ.ศ. 2560 มีสัดส่วนการใช้สิทธิ FTA เพียงร้อยละ 59.7 ของมูลค่าส่งออกของรายการสินค้าที่ได้รับสิทธิ FTA เท่านั้น

สรุปปัจจัยกำหนดการค้าระหว่างไทยกับสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้
การส่งออกของไทยไปประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้

1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกของไทยไปอินเดีย คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของอินเดีย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านปัจจัยราคาเปรียบเทียบส่งออกของไทยกับอินเดียมีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางตรงกันข้าม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้านการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันของไทยกับอินเดียซึ่งเป็นตัวแปรหุ่น มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงแสดงให้เห็นว่า การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกันระหว่างทั้งสองประเทศส่งผลให้ปริมาณส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยตัวแปรอิสระที่ศึกษาสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกของไทยไปอินเดียได้ดีมาก ร้อยละ 95.38

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกของไทยไปปากีสถาน คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของปากีสถาน มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านปัจจัยราคาส่งออกเปรียบเทียบของไทยกับปากีสถาน มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางตรงกันข้ามอย่างไม่มี

นัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยด้านการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันนั้นจะไม่มี การพิจารณา เนื่องจากขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเจรจาทำการข้อตกลงการค้าเสรีอยู่ โดย ตัวแปรอิสระที่ศึกษาสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกของไทย ไปปากีสถานได้ปานกลาง ร้อยละ 66.98

3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกของไทยไปบังกลาเทศ คือ ผลกระทบมวลรวมภายในประเทศของบังกลาเทศ และราคาส่งออกเปรียบเทียบของไทย กับบังกลาเทศ มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกในทิศทางเดียวกัน แต่ไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ ปัจจัยด้านการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันนั้นจะไม่มี การพิจารณา เนื่องจากยังไม่มี การเจรจาทำการข้อตกลงการค้าเสรีกัน โดยตัวแปรอิสระที่ศึกษาสามารถ อธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกจากไทยไปบังกลาเทศได้ต่ำมาก ร้อยละ 14.27 ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากปริมาณการส่งออกสินค้าจากไทยไปบังกลาเทศ ในช่วงที่ทำการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงน้อย ในขณะที่ตัวแปรอิสระอื่นมีการเปลี่ยนแปลง ที่ค่อนข้างสูง จึงส่งผลให้ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณ การส่งออกได้น้อย

4. โดยภาพรวม ปัจจัยหลักที่กำหนดการส่งออกของไทยไปยังประเทศในกลุ่ม สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ ได้แก่ รายได้ของประเทศในกลุ่มนี้ ส่วนปัจจัย ด้านราคาสินค้าไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดการส่งออก สำหรับข้อตกลงการค้า เสรีกับอินเดีย ส่งผลให้การส่งออกของไทยไปยังอินเดียเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การนำเข้าของไทยจากประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้

1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้าของไทยจากอินเดีย คือ ผลกระทบ มวลรวมภายในประเทศของไทยและปัจจัยราคานำเข้าเปรียบเทียบของไทย มีความสัมพันธ์ กับปริมาณการนำเข้าในทิศทางเดียวกัน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยด้านการทำ ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันของไทยกับอินเดีย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออก ในทิศทางเดียวกันเช่นกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรอิสระที่ศึกษาสามารถ อธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าของไทยจากอินเดียได้น้อย ร้อยละ 47.07

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้าของไทยจากปากีสถาน คือ ผลกระทบที่มวลรวมภายในประเทศของไทย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำเข้าในทิศทางตรงกันข้ามแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านราคานำเข้าเปรียบเทียบกับของไทย มีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำเข้าในทิศทางเดียวกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันนั้นจะ ไม่มีการพิจารณา เนื่องจากขณะนี้ อยู่ในขั้นตอนการเจรจาทำการข้อตกลงการค้าเสรีอยู่ โดยตัวแปรอิสระที่ศึกษาสามารถ อธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าของไทยจากปากีสถานได้ระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 67.54

3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้าของไทยจากบังกลาเทศ คือ ผลกระทบที่มวลรวมภายในประเทศของไทย และราคานำเข้าเปรียบเทียบกับของไทย ไม่มี นัยสำคัญทางสถิติต่อการนำเข้าของไทย ส่วนปัจจัยการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่าง กันนั้นจะ ไม่มีการพิจารณา เนื่องจากยัง ไม่มีการเจรจาทำการข้อตกลงการค้าเสรีกัน โดยตัวแปรอิสระที่ศึกษาสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าของไทย จากบังกลาเทศได้ต่ำมาก คือ ร้อยละ 14.59 ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากปริมาณการนำเข้า สินค้าจากบังกลาเทศมาไทยในช่วงที่ทำการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงน้อย ในขณะที่ ตัวแปรอิสระอื่นมีการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างสูง จึงส่งผลให้ตัวแปรอิสระสามารถ อธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าได้น้อย

4. โดยภาพรวม รายได้ของไทยและราคาสินค้านำเข้าไม่ได้มีบทบาทสำคัญต่อ การกำหนดการนำเข้าสินค้าของไทยจากประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาค เอเชียใต้ สำหรับข้อตกลงการค้าเสรีกับอินเดีย ส่งผลให้มีการนำเข้าจากอินเดียเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบผลการค้าระหว่างประเทศหลังทำเขต การค้าเสรีในกลุ่มสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC) มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านรายได้ของประเทศในกลุ่มภูมิภาคเอเชียใต้เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการส่งออกของไทยไปยังภูมิภาคนี้ รวมทั้งความยืดหยุ่นต่อรายได้ของปริมาณการส่งออกจากไทยไปสมาคมนี้ค่อนข้างสูง ดังจะเห็นได้ค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ของอินเดียเท่ากับ 1.8788 และค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ของปากีสถานเท่ากับ 1.4646 และจากข้อเท็จจริงที่ผ่านมา พบว่า การเติบโตของเศรษฐกิจในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้สูงมาก ดังที่เห็นจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้พยากรณ์อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดีย ปากีสถาน และบังกลาเทศ ในปี พ.ศ. 2562-2566 ว่ามีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.0, 5.0 และ 7.0 ตามลำดับ จึงแสดงให้เห็นว่าภูมิภาคนี้เป็นตลาดใหม่ที่น่าสนใจที่ไทยควรกระจายการค้ากับกลุ่มนี้ เพื่อทดแทนการพึ่งพาการค้ากับกลุ่ม ASEAN จีนและสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่าเป็นตลาดหลักในการทำการค้าของไทยที่มีแนวโน้มในการเติบโตของการค้าลดลง

2. สินค้าส่งออกจากไทยไปทั้งสามประเทศส่วนใหญ่เป็นสินค้าทุนที่มีความจำเป็นในการใช้พัฒนาประเทศ สำหรับปัจจัยด้านราคาส่งออกไม่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสินค้าของไทยยังเป็นที่ต้องการในสายตาของต่างชาติ แม้ว่าราคาสินค้าจะสูงขึ้นจะทำให้ปริมาณการส่งออกลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือ มีค่าความยืดหยุ่นต่อราคาส่งออกของอินเดียเท่ากับ -0.0986 และค่าความยืดหยุ่นต่อราคาส่งออกของปากีสถานเท่ากับ -0.1326 และในบังกลาเทศ เมื่อราคาสินค้าส่งออกสูงขึ้นจะทำให้มีปริมาณสูงขึ้นอีกด้วย คือ มีค่าความยืดหยุ่นต่อราคาส่งออกของบังกลาเทศเท่ากับ 0.5451 แสดงให้เห็นต่างชาติมีความเชื่อมั่นในสินค้าของเรา ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรรักษาและพัฒนาคุณภาพของสินค้าแบรนด์ไทยต่าง ๆ เพื่อให้เป็นจุดแข็งของไทยในการส่งออกสินค้าให้มากขึ้น

3. ด้านการนำเข้าสินค้า สินค้าที่ไทยนำเข้าจากอินเดียส่วนใหญ่เป็นสินค้าทุน ทำให้ไม่ว่ารายได้จะลดลงแต่ยังต้องนำเข้าสินค้าเหล่านั้นจากอินเดียอยู่ แต่เนื่องจากความยืดหยุ่นต่อรายได้ของไทยในการนำเข้าสินค้าจากอินเดียมีค่าต่ำมาก เท่ากับ 0.1773 ซึ่งแสดงว่าผลรายได้ของไทยส่งผลกระทบกับการนำเข้าจากอินเดียน้อยมาก สินค้าที่นำเข้าจากปากีสถานเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคซึ่งไทยมองว่าสินค้าของปากีสถานเป็น

สินค้าด้วยคุณภาพ ทำให้เมื่อรายได้ของไทยมากขึ้น จะเลือกบริโภคสินค้าจากประเทศอื่นที่มองว่ามีคุณภาพมากกว่า จึงส่งผลให้การนำเข้าของไทยจากปากีสถานลดลง ส่วนบังกลาเทศ สินค้านำเข้าของไทยที่สำคัญ คือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งถือว่าเป็นสินค้าอุปโภคที่จะขึ้นกับรายได้ โดยถ้ารายได้ของไทยสูงขึ้น ไทยจะลดการนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากบังกลาเทศที่มองว่าเป็นสินค้าด้วยคุณภาพลง แล้วเลือกซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากประเทศอื่นที่มองว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูงกว่าแทน จึงส่งผลให้การนำเข้าของไทยจากบังกลาเทศลดลง

4. ด้านการนำเข้าสินค้าจากทั้งสามประเทศ พบว่า ปัจจัยราคาส่งผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้าในทิศทางเดียวกัน คือ เมื่อราคาสินค้าแพงขึ้น ไทยจะนำเข้าสินค้าจากทั้งสามประเทศมากขึ้น ทั้งนี้อาจจะเป็นผลเนื่องมาจากสินค้าที่นำเข้าจากทั้งสามประเทศในสายตาของคนไทยเป็นสินค้าที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้มีราคาถูกกว่าการผลิตเองในประเทศ ดังนั้น แม้ว่าราคาสินค้านำเข้าจะปรับตัวสูงขึ้น ก็ยังถูกกว่าสินค้าในประเทศ จึงทำให้ไทยยังต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศอยู่

5. การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันของไทยกับอินเดียในปัจจุบันยังเป็นการเปิดเสรีในกลุ่มการเร่งลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest Scheme--EHS) มีเพียง 83 รายการเท่านั้น ทำให้การทำข้อตกลงทางการค้าระหว่างกันไม่เกิดส่งผลกระทบต่อปริมาณการค้าเท่าที่ควร ดังที่เห็นจากตัวแปรข้อตกลงเขตการค้าเสรีมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความยืดหยุ่นต่ำ คือ มีความยืดหยุ่นต่อข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่มีผลต่อการส่งออกจากไทยไปอินเดีย เท่ากับ 0.2618 และมีความยืดหยุ่นต่อข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่มีผลต่อการนำเข้าของไทยจากอินเดีย เท่ากับ 0.4564 ดังนั้น จึงควรริบดำเนินการเจรจาในกลุ่มสินค้าทั่วไป เพื่อที่จะส่งผลให้ปริมาณการค้าเพิ่มขึ้น รวมทั้งควรเร่งเจรจาเปิดเสรีการค้ากับปากีสถานและบังกลาเทศ และประเทศที่เหลืออีก 4 ประเทศ โดยในการเจรจานั้นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญด้วย รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อตกลงทางการค้าฉบับนี้ให้กับผู้ประกอบการทั้งผู้นำเข้าและผู้ส่งออก เพื่อที่จะสามารถใช้สิทธิในข้อตกลงนี้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. มีข้อจำกัดในการคำนวณราคาเปรียบเทียบ เนื่องจากไม่มีข้อมูลดัชนีราคาสินค้านำเข้าของประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ การศึกษาจึงใช้ดัชนีราคานำเข้าสินค้าทั้งหมดจากทุกประเทศเป็นตัวแทน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของปริมาณนำเข้าของไทยจากประเทศคู่ค้า โดยทุกประเทศใช้ราคาสินค้านำเข้าสินค้าเปรียบเทียบของไทยตัวเดียวกัน และเมื่อพิจารณาการนำเข้าสินค้าจากประเทศที่ศึกษา พบว่า มีสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับการนำเข้าจากทั่วโลก จึงทำให้ตัวแปรที่ศึกษานั้นสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าของไทยจากประเทศคู่ค้าได้น้อย

2. ในช่วงที่ทำการศึกษา มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับประเทศในสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ ทั้งด้านการส่งออกและนำเข้ายังมีปริมาณน้อยและมีการเปลี่ยนแปลงน้อย เช่น บังกลาเทศมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการค้ากับไทยทั้งในด้านการส่งออกและนำเข้าเล็กน้อย เมื่อเทียบกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทำการการศึกษาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงมาก เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จึงทำให้ตัวแปรอิสระที่ศึกษาสามารถอธิบายปริมาณการส่งออกและนำเข้าระหว่างไทยและบังกลาเทศได้น้อยตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เมื่อมีการเจรจาเพื่อเปิดเสรีในสินค้าทั่วไปเรียบร้อยแล้ว ควรมีการศึกษาปริมาณการค้าระหว่างไทยและอินเดีย เพื่อเปรียบเทียบผลของการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีอีกครั้ง

2. ควรทำการศึกษาการส่งออกและการนำเข้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้เป็นรายสินค้า

3. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคของแต่ละประเทศเพิ่มเติม เพื่อที่จะอธิบายการค้าระหว่างไทยกับทั้งสามประเทศได้เหมาะสมมากขึ้น เพราะแม้ว่าทั้งสามประเทศมีพรมแดนที่ติดกัน มีภูมิประเทศที่คล้ายกัน แต่มีความแตกต่างของปัจจัยอื่น ๆ เช่น ธรรมเนียมในการบริโภคสินค้า วิถีชีวิต เป็นต้น จึงส่งผลให้มีการตอบสนองต่อสินค้า

ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการของไทยที่จะผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

ภาคผนวก ก
ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตาราง 47

ข้อมูลมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าของประเทศอินเดีย ปากีสถาน และ
บังกลาเทศ ในปี พ.ศ. 2543-2560

ปี พ.ศ.	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)			มูลค่าการนำเข้า (ล้านบาท)		
	อินเดีย	ปากีสถาน	บังกลาเทศ	อินเดีย	ปากีสถาน	บังกลาเทศ
2543	19,784.2	8,073.5	8,819.8	24,878.9	2,276.7	1,659.8
2544	21,421.1	7,919.0	10,261.2	29,901.4	2,393.3	1,285.6
2545	17,739.3	9,809.5	9,842.3	33,319.7	3,682.0	1,050.3
2546	26,510.2	13,982.3	11,265.6	36,384.5	3,938.2	1,245.9
2547	36,687.0	17,485.7	15,031.9	45,797.3	2,454.9	543.8
2548	61,121.6	23,727.5	15,793.6	51,177.5	3,371.3	1,164.4
2549	68,716.6	24,668.6	17,714.1	61,985.1	3,909.4	1,361.6
2550	91,727.5	22,341.7	17,597.1	71,941.7	2,377.6	502.3
2551	110,194.0	21,197.1	18,940.3	87,263.5	3,046.1	744.9
2552	109,863.1	23,276.5	21,218.5	59,450.4	3,930.6	1,135.9
2553	139,178.3	26,508.4	27,998.5	72,140.3	2,580.9	778.4
2554	156,288.7	27,076.7	36,590.4	92,183.1	3,599.5	1,288.4
2555	169,030.2	27,122.0	23,606.8	106,306.8	3,267.5	2,706.7
2556	156,653.1	28,365.4	25,568.6	107,043.1	3,027.8	1,929.3
2557	180,241.3	28,109.8	27,764.0	98,835.6	4,547.7	1,416.2
2558	178,023.6	30,713.6	28,919.2	89,497.6	4,060.3	1,505.8
2559	180,708.7	35,556.8	32,932.1	91,324.4	4,205.2	1,982.7
2560	218,975.4	47,560.2	42,349.3	133,403.7	5,027.7	2,086.6

ที่มา. จาก ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับสมาคมความร่วมมือภูมิภาค
เอเชียใต้, โดย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวง-
พาณิชย์, 2562, ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2562, จาก [http://tradereport.moc.go.th/Report/](http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary)
Default.aspx?Report=TradeThSummary

ตาราง 48

ข้อมูลดัชนีราคาสินค้านำเข้า ดัชนีราคาสินค้าส่งออก อัตราแลกเปลี่ยน และดัชนีราคา
ผู้บริโภคสินค้า ในปี พ.ศ. 2543-2560

ปี พ.ศ.	ดัชนีราคา	ดัชนีราคา	อัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อเหรียญสหรัฐ ^๑)	ดัชนีราคาผู้บริโภคสินค้า			
	นำเข้า*	ส่งออก*		ไทย	อินเดีย	ปากีสถาน	บังกลาเทศ
2543	57.9	62.3	40.1	77.4	54.2	43.1	53.9
2544	58.1	57.6	44.4	78.6	56.2	44.4	55.0
2545	58.6	58.0	43.0	79.2	58.6	45.9	56.8
2546	60.6	61.4	41.5	80.6	60.9	47.2	60.0
2547	63.2	65.2	40.2	82.8	63.1	50.7	64.6
2548	67.2	69.9	40.2	86.6	65.8	55.3	69.2
2549	71.6	73.6	37.9	90.6	69.9	59.7	73.8
2550	75.4	77.8	34.5	92.6	74.3	64.2	80.6
2551	84.9	86.0	33.3	97.7	80.5	77.3	87.7
2552	82.7	86.3	34.3	96.9	89.3	87.8	92.5
2553	89.4	94.1	31.7	100.0	100.0	100.0	100.0
2554	98.4	99.4	30.5	103.8	108.9	111.9	111.3
2555	100.0	100.0	31.1	106.9	119.0	122.8	118.3
2556	97.9	99.6	30.7	109.3	132.0	132.2	127.2
2557	96.2	98.3	32.5	111.3	140.8	141.7	136.1
2558	85.8	94.3	34.2	110.3	147.7	145.3	144.5
2559	83.5	93.9	35.3	110.6	155.0	150.8	152.3
2560	88.1	97.3	33.9	111.3	160.1	156.9	161.1

หมายเหตุ: *ดัชนีราคานำเข้า, ดัชนีราคาส่งออก เทียบในรูปเงินบาท

ที่มา. จาก 1. ดัชนีการค้าและราคาสินค้าเข้า-ออกเปรียบเทียบ, โดย ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562ก, ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2562, จาก https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=112&language=TH

2. อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร, โดย
ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562ข, ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2562, จาก https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=123&language=TH

3. *Consumer price index (2010 = 100)*, by World Bank, 2019, Retrieved January 31, 2019, from <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL>

ตาราง 49

ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี พ.ศ. 2543-2560

ปี พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ			
	ไทย (ล้านบาท)	อินเดีย (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	ปากีสถาน (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	บังกลาเทศ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)
2543	5,254,382.0	476,636.0	79,705.0	54,586.0
2544	5,435,356.0	493,934.0	77,933.0	54,755.0
2545	5,769,577.0	523,768.0	77,937.0	57,500.0
2546	6,184,367.0	618,369.0	89,689.0	63,204.0
2547	6,573,323.0	721,589.0	105,607.0	68,593.0
2548	6,848,590.0	834,218.0	118,475.0	70,921.0
2549	7,188,815.0	949,118.0	137,236.0	75,770.0
2550	7,579,538.0	1,238,700.0	152,369.0	85,604.0
2551	7,710,338.0	1,224,096.0	170,853.0	97,062.0
2552	7,657,089.0	1,365,373.0	167,875.0	108,896.0
2553	8,232,396.0	1,708,460.0	177,166.0	122,039.0
2554	8,301,559.0	1,823,052.0	213,588.0	131,079.0
2555	8,902,824.0	1,827,637.0	224,384.0	141,705.0
2556	9,142,087.0	1,856,721.0	231,218.0	161,297.0
2557	9,232,084.0	2,039,127.0	244,361.0	184,013.0
2558	9,521,408.0	2,102,392.0	270,556.0	208,322.0
2559	9,840,993.0	2,273,556.0	278,913.0	235,623.0
2560	10,237,003.0	2,611,012.0	303,993.0	261,374.0

ที่มา. จาก 1. ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รายไตรมาส แบบปริมาณลูกโซ่ 4/2560, โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, ค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2561, จาก http://www.nesdb.go.th/main.php?filename=qgdp_page

2. *World Economic Outlook Database*, by International Monetary Fund, 2018, Retrieved August 31, 2018, from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weoselgr.aspx?c=582&t=1>

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกและการนำเข้า

สมการการส่งออก

ตาราง 50

การวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกจากไทยไปอินเดีย

Dependent Variable: LOG (X_IN)				
Method: Least Squares				
Date: 06/27/19 Time: 23:22				
Sample: 2543 2560				
Included observations: 18				
Variable	Coefficient	Std. Error	<i>t</i> Statistic	Prob.
C	-14.80080	3.648113	-4.057112	0.0012
LOG (PX_IN)	-0.098623	0.152608	-0.646251	0.5286
LOG (Y_IN)	1.878772	0.276579	6.792884	0.0000
FTA_IN	0.261812	0.147365	1.776616	0.0974
<i>R</i> squared	0.961961	Mean dependent var		10.87975
Adjusted <i>R</i> squared	0.953810	<i>SD</i> dependent var		0.541351
<i>SE</i> of regression	0.116347	Akaike info criterion		-1.271350
Sum squared resid	0.189513	Schwarz criterion		-1.073489
Log likelihood	15.44215	Hannan-Quinn criter.		-1.244067
<i>F</i> statistic	118.0138	Durbin-Watson stat		1.926674
Prob (<i>F</i> statistic)	0.000000			

ตาราง 51

การวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกจากไทยไปปากีสถาน

Dependent Variable: LOG (X_PK)				
Method: Least Squares				
Date: 07/11/19 Time: 14:55				
Sample: 2543 2560				
Included observations: 18				
Variable	Coefficient	Std. Error	<i>t</i> Statistic	Prob.
C	-15.46820	4.894343	-3.160424	0.0065
LOG (PX_PK)	-0.061804	0.191697	-0.322407	0.7516
LOG (Y_PK)	2.181923	0.429184	5.083884	0.0001
<i>R</i> squared	0.669751	Mean dependent var		9.387156
Adjusted <i>R</i> squared	0.625717	<i>SD</i> dependent var		0.260637
<i>SE</i> of regression	0.159454	Akaike info criterion		-0.683106
Sum squared resid	0.381386	Schwarz criterion		-0.534710
Log likelihood	9.147950	Hannan-Quinn criter.		-0.662644
<i>F</i> statistic	15.21011	Durbin-Watson stat		1.114635
Prob (<i>F</i> statistic)	0.000246			

ตาราง 52

การวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกจากไทยไปปากีสถาน หลังการปรับแก้ปัญหา
สหสัมพันธ์ (autocorrelation)

Dependent Variable: LOG (X_PK)				
Method: ARMA Maximum Likelihood (OPG - BHHH)				
Date: 06/28/19 Time: 00:07				
Sample: 2543 2560				
Included observations: 18				
Convergence achieved after 14 iterations				
Coefficient covariance computed using outer product of gradients				
Variable	Coefficient	Std. Error	<i>t</i> Statistic	Prob.
C	-7.314526	8.230774	-0.888680	0.3903
LOG (PX_PK)	-0.132617	0.331822	-0.399664	0.6959
LOG (Y_PK)	1.464552	0.722190	2.027933	0.0636
AR(1)	0.642361	0.312688	2.054317	0.0606
SIGMASQ	0.016200	0.010394	1.558586	0.1431
<i>R</i> squared	0.747494	Mean dependent var		9.387156
Adjusted <i>R</i> squared	0.669800	<i>SD</i> dependent var		0.260637
<i>SE</i> of regression	0.149770	Akaike info criterion		-0.699736
Sum squared resid	0.291604	Schwarz criterion		-0.452410
Log likelihood	11.29762	Hannan-Quinn criter.		-0.665633
<i>F</i> statistic	9.620982	Durbin-Watson stat		1.261686
Prob (<i>F</i> statistic)	0.000763			

ตาราง 53

การวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกจากไทยไปบังกลาเทศ

Dependent Variable: LOG (X_BD)				
Method: Least Squares				
Date: 07/11/19 Time: 15:22				
Sample: 2543 2560				
Included observations: 18				
Variable	Coefficient	Std. Error	<i>t</i> Statistic	Prob.
C	0.096855	3.797600	0.025504	0.9800
LOG (PX_BD)	0.668796	0.313175	2.135533	0.0496
LOG (Y_BD)	0.837176	0.341114	2.454242	0.0268
<i>R</i> squared	0.297444	Mean dependent var		9.421536
Adjusted <i>R</i> squared	0.203770	<i>SD</i> dependent var		0.170168
<i>SE</i> of regression	0.151844	Akaike info criterion		−0.780914
Sum squared resid	0.345849	Schwarz criterion		−0.632518
Log likelihood	10.02822	Hannan-Quinn criter.		−0.760452
<i>F</i> statistic	3.175306	Durbin-Watson stat		1.332454
Prob (<i>F</i> statistic)	0.070812			

ตาราง 54

การวิเคราะห์ปริมาณการส่งออกจากไทยไปบังกลาเทศ หลังการปรับแก้ปัญหา
สหสัมพันธ์ (autocorrelation)

Dependent Variable: LOG (X_BD)				
Method: ARMA Maximum Likelihood (OPG - BHHH)				
Date: 06/27/19 Time: 23:29				
Sample: 2543 2560				
Included observations: 18				
Convergence achieved after 20 iterations				
Coefficient covariance computed using outer product of gradients				
Variable	Coefficient	Std. Error	<i>t</i> Statistic	Prob.
C	0.366669	5.682826	0.064522	0.9495
LOG (PX_BD)	0.545135	0.487589	1.118021	0.2838
LOG (Y_BD)	0.813021	0.510426	1.592828	0.1352
AR (1)	0.300845	0.229299	1.312019	0.2122
SIGMASQ	0.017928	0.007206	2.487862	0.0272
<i>R</i> squared	0.344451	Mean dependent var		9.421536
Adjusted <i>R</i> squared	0.142743	<i>SD</i> dependent var		0.170168
<i>SE</i> of regression	0.157556	Akaike info criterion		-0.622673
Sum squared resid	0.322709	Schwarz criterion		-0.375347
Log likelihood	10.60405	Hannan-Quinn criter.		-0.588570
<i>F</i> statistic	1.707675	Durbin-Watson stat		1.750271

สมการการนำเข้า

ตาราง 55

การวิเคราะห์ปริมาณการนำเข้าของไทยจากอินเดีย

Dependent Variable: LOG (IM_IN)				
Method: Least Squares				
Date: 07/11/19 Time: 16:22				
Sample: 2543 2560				
Included observations: 18				
Variable	Coefficient	Std. Error	<i>t</i> Statistic	Prob.
C	7.616902	8.473436	0.898915	0.3839
LOG (Y)	0.177313	0.545819	0.324857	0.7501
LOG (PIM_ALL)	1.529163	1.467010	1.042367	0.3149
FTA_IN	0.456408	0.156441	2.917439	0.0112
<i>R</i> squared	0.564134	Mean dependent var		10.64999
Adjusted <i>R</i> squared	0.470734	<i>SD</i> dependent var		0.226556
<i>SE</i> of regression	0.164821	Akaike info criterion		−0.574783
Sum squared resid	0.380324	Schwarz criterion		−0.376923
Log likelihood	9.173047	Hannan-Quinn criter.		−0.547501
<i>F</i> statistic	6.039981	Durbin-Watson stat		1.522069
Prob (<i>F</i> statistic)	0.007381			

ตาราง 56

การวิเคราะห์ปริมาณการนำเข้าของไทยจากปากีสถาน

Dependent Variable: LOG (IM_PK)				
Method: Least Squares				
Date: 07/05/19 Time: 15:04				
Sample: 2543 2560				
Included observations: 18				
Variable	Coefficient	Std. Error	<i>t</i> Statistic	Prob.
C	20.85452	9.477617	2.200397	0.0439
LOG (Y)	-0.825213	0.607904	-1.357474	0.1947
LOG (PIM_ALL)	2.854616	2.013098	1.418021	0.1766
<i>R</i> squared	0.710349	Mean dependent var		7.534220
Adjusted <i>R</i> squared	0.671729	<i>SD</i> dependent var		0.400992
<i>SE</i> of regression	0.229749	Akaike info criterion		0.047349
Sum squared resid	0.791766	Schwarz criterion		0.195744
Log likelihood	2.573861	Hannan-Quinn criter.		0.067811
<i>F</i> statistic	18.39320	Durbin-Watson stat		1.406322
Prob (<i>F</i> statistic)	0.000092			

ตาราง 57

การวิเคราะห์ปริมาณการนำเข้าของไทยจากปากีสถาน หลังการปรับแก้ปัญหา
สหสัมพันธ์ (autocorrelation)

Dependent Variable: LOG (IM_PK)				
Method: Least Squares				
Date: 07/11/19 Time: 17:18				
Sample (adjusted): 2544 2560				
Included observations: 17 after adjustments				
Convergence achieved after 19 iterations				
Variable	Coefficient	Std. Error	<i>t</i> Statistic	Prob.
C	30.29972	17.80397	1.701852	0.1126
LOG (Y)	-1.427489	1.138606	-1.253716	0.2320
LOG (PIM_ALL)	1.369838	3.216283	0.425907	0.6771
AR (1)	0.251350	0.314983	0.797980	0.4392
<i>R</i> squared	0.736273	Mean dependent var		7.518946
Adjusted <i>R</i> squared	0.675413	<i>SD</i> dependent var		0.407901
<i>SE</i> of regression	0.232391	Akaike info criterion		0.121535
Sum squared resid	0.702074	Schwarz criterion		0.317586
Log likelihood	2.966949	Hannan-Quinn criter.		0.141023
<i>F</i> statistic	12.09783	Durbin-Watson stat		1.963202
Prob (<i>F</i> statistic)	0.000461			
Inverted AR Roots	0.25			

ตาราง 58

การวิเคราะห์ปริมาณการนำเข้าของไทยจากบังกลาเทศ

Dependent Variable: LOG (IM_BD)				
Method: Least Squares				
Date: 07/11/19 Time: 19:36				
Sample: 2543 2560				
Included observations: 18				
Variable	Coefficient	Std. Error	<i>t</i> Statistic	Prob.
C	13.38846	16.56418	0.808277	0.4316
LOG (Y)	-0.413197	1.062443	-0.388912	0.7028
LOG (PIM_ALL)	2.192518	3.518324	0.623171	0.5425
<i>R</i> squared	0.246451	Mean dependent var		6.653236
Adjusted <i>R</i> squared	0.145978	<i>SD</i> dependent var		0.434499
<i>SE</i> of regression	0.401535	Akaike info criterion		1.163969
Sum squared resid	2.418458	Schwarz criterion		1.312364
Log likelihood	-7.475718	Hannan-Quinn criter.		1.184430
<i>F</i> statistic	2.452906	Durbin-Watson stat		1.475439
Prob (<i>F</i> statistic)	0.119766			

บรรณานุกรม

กรมการค้าต่างประเทศ, กองสิทธิประโยชน์ทางการค้า. (2561). รายงานสถานการณ์การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้ความตกลง FTA ในปี 2560 (มกราคม-ธันวาคม). ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2561, จาก <http://www.dft.go.th/th-th/บริการจากกรม/บริการข้อมูล-Information/รายงานสถานการณ์การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า/แสดงรายละเอียดรายงานสถานการณ์การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า/ArticleId/10885/10885-FTA-2560>

กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา. (2556). สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2561, จาก <http://sameaf.mfa.go.th/th/organization/detail.php?ID=483>

กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา. (2559ก). สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ. ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://sameaf.mfa.go.th/th/country/south-asia/detail.php?ID=5>

กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา. (2559ข). สาธารณรัฐอินเดีย. ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://sameaf.mfa.go.th/th/country/south-asia/detail.php?ID=9>

กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา. (2559ค). สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน. ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://sameaf.mfa.go.th/th/country/south-asia/detail.php?ID=7>

กระทรวงพาณิชย์, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2547). Factbook เขตการค้าเสรี ไทย-อินเดีย, ค้นเมื่อ 26 กันยายน 2561, จาก <http://www.thaifita.com/trade/book/FTAThailand-India.pdf>

กระทรวงพาณิชย์, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2561). FTA ไทย-ปากีสถาน. ค้นเมื่อ 26 กันยายน 2561, จาก <http://www.thaifita.com>

- เกษร หอมขจร. (2560). *เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เขมิกา ยิ้มแย้ม. (2552). *การค้าระหว่างประเทศไทย-สาธารณรัฐเกาหลี*. วิทยานิพนธ์-เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จงเดือน สุทธิรัตน์. (2549). *FTA : ไทย-อินเดีย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการ-สภาผู้แทนราษฎร.
- ชมมิชา วงศ์หาจักร. (2557). *การค้าระหว่างประเทศไทย-สปป. ลาว*. วิทยานิพนธ์-เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัญญา ทองนวล. (2556). *การวิเคราะห์ศักยภาพการค้าระหว่างประเทศไทยกับอาเซียน*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรมัย ฤกษ์สุด. (2544). *แอกต์และองค์การการค้าโลก (WTO)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562ก). *ดัชนีการค้าและราคาสินค้าเข้า-ออกเปรียบเทียบ*. ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2562, จาก https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=112&language=TH
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562ข). *อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร*. ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2562, จาก https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=123&language=TH
- นิฐิตา เบญจมสุทิน และนนุช พันธกิจไพบูลย์. (2547). *เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนพร แก้วเนตร. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรพิมล สันติมนิรัตน์. (2542). *เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พัชรินทร์ ทูลธรรม. (2554). ผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนต่อมูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิชญ์ จงวัฒนากุล. (2559). การรวมกลุ่มทางเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ (พิมพ์ครั้งที่ 2, หน่วยที่ 10). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เพชรไพลิน สายสิงห์. (2557). ผลของการรวมกลุ่มทางการค้าระหว่างประเทศอาเซียนกับกลุ่มอาเซียน + 6. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนิสานวลเต็ม. (2553). บทประยุกต์ Gravity model: การค้าไทยกับประเทศภูมิภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วนิดา พิมพ์โคตร. (2552). ผลกระทบของการรวมกลุ่มความร่วมมืออ่าวอาหรับกับประเทศในกลุ่มอาเซียน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2561ก). การนำเข้าสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ. ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imextype=0>
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2561ข). การส่งออกสินค้าของไทยจำแนกรายประเทศ. ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=CountryRank&Lang=Th&imextype=1>
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2561ค). ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศคู่ค้า. ค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary_

- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2562). ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับสมาคมความร่วมมือภูมิภาคเอเชียใต้. ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2562, จาก http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary_
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ รายไตรมาส แบบปริมาณลูกโซ่ 4/2560. ค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2561, จาก http://www.nesdb.go.th/main.php?filename=qgdp_page
- สิทธิพงษ์ ธนาโชติภูมิพนธ์. (2558). การค้าระหว่างประเทศไทย-เวียดนาม. วิทยานิพนธ์-เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุชาติ ธาดาธำรงเวช. (2553). *ปรัชญาการบริหารระบบเศรษฐกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มีงขวัญ.
- สุนีย์ บุญยวิทย์. (2552). *เศรษฐศาสตร์การรวมกลุ่มระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Abidin, I. S. Z., Haseeb, M., Chiat, L. W., & Islam, M. R. (2016). Determinants of Malaysia – BRICS trade linkages: Gravity model approach. *Investment Management and Financial Innovations*, 13(2), 389-398.
- Ben Ali, M. S. (2013). Determinants of Tunisia's exports: A gravity model framework. *International Journal of Economic Perspectives*, 7(1), 51-60.
- Central Intelligence Agency. (2018). *The world factbook*. Retrieved August 31, 2018, from <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/th.html>
- Ekanayake, E. M., Mukherjee, A., & Veeramacheneni, B. (2010). Trade blocks and the gravity model: A study of economic integration among Asian developing countries. *Journal of Economic Integration*, 25(4), 627-643.

- Global Trade Information Services, INC. (2018). *Global trade atlas*.
Retrieved September 27, 2018, from <https://www.gtis.com/gta/default.cfm>
- Gul, N., & Yasin, H. (2011). The trade potential of Pakistan: An application of the gravity model. *The Lahore Journal of Economics*, 16(1), 23-62.
- International Monetary Fund. (2018). *World economic outlook database*.
Retrieved August 31, 2018, from <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weoselgr.aspx?c=582&t=1>
- International Trade Centre (ITC). (2018). *Trade map*. Retrieved November 26, 2018, from <https://www.trademap.org/>
- Kakda Keo. (2016). *Factors affecting the bilateral trade between Cambodia and its major trading partners in Asean using gravity model*. Master's thesis, Chiang Mai University, Chiangmai.
- Lim, M. J. M. (2011). *Effects of free trade areas in trade promotion: Gravity model approach*. Master's thesis, Singapore Management University, Singapore.
- Prasai, L. P. (2014). Foreign trade pattern of Nepal: Gravity model approach. *NRB Economic Review*, 26(1), 24-43.
- The United Nations Statistics Division. (2017). *The national accounts main aggregates database*. Retrieved September 27, 2018, from <https://unstats.un.org/unsd/snaama/introduction.asp>
- Tripathi, S., & Leitão, N. C. (2013). *India's trade and gravity model: A static and dynamic panel data*. Retrieved November 26, 2018, from <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/45502/>

World Bank. (2019). *Consumer price index (2010 = 100)*. Retrieved January 31, 2019, from <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวพัทธกานต์ ภัททานุวัตร
วัน เดือน ปีเกิด	28 พฤษภาคม 2536
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย ปีการศึกษา 2554 สำเร็จปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2558
ตำแหน่งหน้าที่ การงานปัจจุบัน	ธุรกิจส่วนตัว